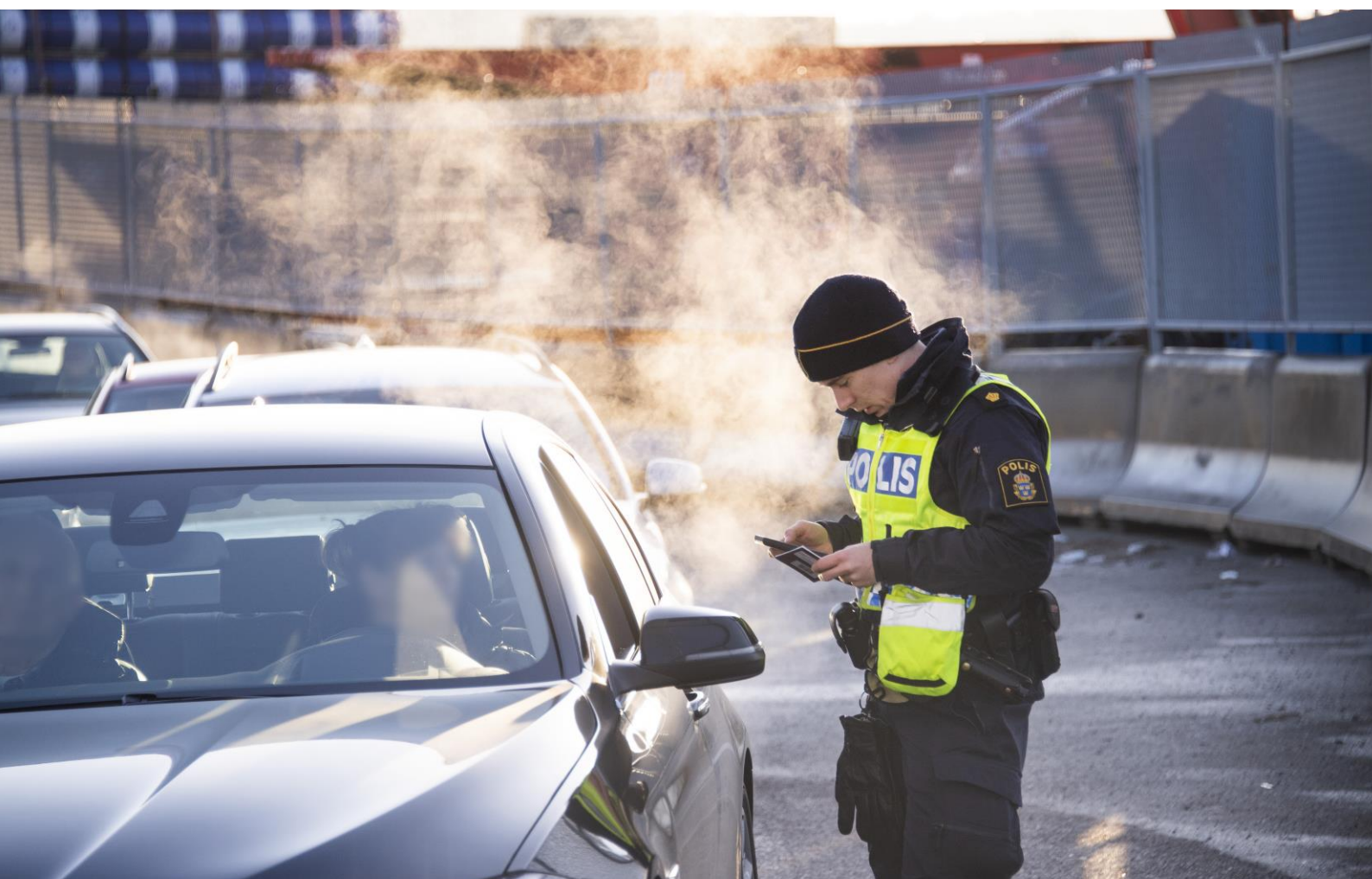

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Lägesrapport 20

Polismyndigheten Rapport 2018

Nationella operativa avdelningen

Lägesrapport 20

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Polismyndigheten överlämnar här rapporten *Människohandel för sexuella och andra ändamål – lägesrapport 20* avseende 2018. Lägesrapporten ger Polismyndighetens bild av hur människohandelns omfattning och utbredning i Sverige har förändrats sedan 2017.

Rapporten bygger främst på förundersökningar och domar under 2018 som berör människohandel och därtill relaterad brottslighet, men också på information från myndigheter och frivilligorganisationer i Sverige och i viss mån internationellt. Den är framför allt avsedd för regeringen, berörda enheter inom Polismyndigheten, rättsväsendets myndigheter och myndigheter i allmänhet, men den innehåller även information som kan vara användbar för frivilligorganisationer och för allmänheten.

Rapporten har utarbetats av kriminalkommissarie Kajsa Wahlberg, som är ansvarig för Polismyndighetens uppdrag som Sveriges nationella rapportör i frågor som rör människohandel.

Den svenska nationella rapportören tillsattes 1998 och var den första funktionen inom EU:s medlemsländer som fick detta uppdrag med anledning av den s.k. Haagdeklarationen¹.

Polismyndighetens roll som nationell rapportör innebär att varje år i en skrivelse till regeringen redogöra för omfattningen av människohandel till, i och genom Sverige samt lämna förslag på hur människohandeln kan förebyggas och bekämpas. En rapportering görs även till EU-kommissionen som regelbundet rapporterar till Europaparlamentet. Arbetet som nationell rapportör innebär också att informera om hur Sverige arbetar för att förebygga och bekämpa människohandel för alla ändamål och prostitution samt att leda och utveckla det kompetenshöjande arbetet inom Polismyndigheten rörande frågor om människohandel.

De nationella rapportörernas uppdrag finns beskrivna i EU-direktivet² om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skydd och stöd till brottsoffer. Sedan 2009 finns det ett informellt nätverk³ för nationella rapportörer inom EU som möts två gånger per år.

POLISMYNDIGHETEN

Anders Thornberg

---

¹ *The Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation* (Hague, April 1997).

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF.

³ The EU Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms (NREMs).

Innehåll

Lägesrapport 20	3
1 Sammanfattning	5
2 Inledning	7
2.1 Syftet med denna rapport	8
3 Brottsutvecklingen.....	9
3.1 Människohandel – inhämtning av information	9
3.1.1 Domar om koppleri och människohandel för sexuella ändamål	11
3.1.2 Arenor för köp av sexuell tjänst.....	13
3.1.3 Offer för människohandel för sexuella ändamål under 2018	18
3.1.4 Profiler: förövare och organiserade brottsnätverk.....	21
3.1.5 Stöd för frivilligt återvändande och återintegration av personer utsatta för människohandel i Sverige.....	24
3.2 Människohandel för andra ändamål än sexuella	25
3.2.1 Anmälda och lagförda brott	26
3.2.2 Tvångsarbete eller en situation som innebär nödläge	28
3.2.3 Människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet	35
3.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål	39
3.3.1 Människohandel med barn för sexuella ändamål	40
3.3.2 Människohandel med barn för andra ändamål än sexuella	41
3.3.3 Ensamkommande barn	43
3.3.4 Människohandel och barnåktenskap	45
3.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser.....	47
4 Nationella operativa avdelningens organisation och uppdrag	51
4.1 Noas arbete mot människohandel	53
4.1.1 Utveckling av kompetenshöjande insatser och samverkan	53
4.1.2 Utveckling av det operativa arbetet	56
4.1.3 Internationellt polissamarbete inom EU	59
4.1.4 Deltagande i samverkan.....	60
5 Polismyndighetens roll som nationell rapportör	61
6 Analys och förslag till åtgärder	65
6.1 Alla former av människohandel.....	65
6.2 Människohandel för sexuella ändamål.....	75
6.3 Människohandel för andra ändamål.....	76
6.4 Handel med barn för olika ändamål.....	77
Bilaga 1 – Inrapportering från polisregionerna	79
Bilaga 2 – Lagstiftning på området	112
Bilaga 3 – Domar om människohandel och därtill relaterade brott	118
Bilaga 4 – Anmälda brott under 2016–2018	128

---

1 Sammanfattning

Under 2018 anmäldes lika många brott om människohandel som 2017. Antalet anmälda brott om koppleri/grovt koppleri ökade däremot, men den största ökningen gällde brottet köp av sexuell tjänst. Under 2018 anmäldes 848 brott om köp av sexuell tjänst jämfört med 560 brott under 2017.

Antalet lagförda brott om människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst ökade jämfört med tidigare. Totalt 15 brott om människohandel lagfördes under 2018, vilket är mer än något annat år sedan människohandelsparagrafen infördes i brottsbalken 2002. Majoriteten av de lagförda brotten rörde människohandel för tiggeri och hade utretts i polisregion Syd. Under 2018 lagfördes dessutom mer än dubbelt så många brott om koppleri jämfört med 2017.

Ökningen av antalet anmälda och lagförda brott är ett resultat av en mängd olika åtgärder som Polismyndigheten vidtagit för att stärka sin förmåga att bekämpa människohandel. En organisation för de operativa insatserna mot människohandel och prostitution har skapats i hela landet, och en plan har tagits fram för det fortsatta arbetet. En annan framgångsfaktor har varit utbildning och kompetenshöjning av ansvarig personal i myndigheten.

De flesta offer för koppleri och människohandel för sexuella ändamål kom från Rumänien och Nigeria. När det gällde människohandel för tiggeri kom offren huvudsakligen från Bulgarien. I två av de fall som ledde till fällande dom var offren barn. Det ena fallet rörde en flicka från Rumänien som utnyttjades för sexuella ändamål och det andra rörde en flicka från Bulgarien som utnyttjades för tiggeriändamål.

Polisen har en god förmåga att utreda människohandel för sexuella ändamål och tiggeri. När det gäller människohandel för tvångsarbete finns en stor utvecklingspotential, med flera utmaningar för rättsväsendet. Under året noterade polisen en ökning av information om att utländska arbetstagare utlovades arbete på oseriösa nagelsalonger under orimliga arbetsvillkor. För att stärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av personer i arbete och tiggeri infördes ett nytt gradindelad brott i brottsbalken under 2018:

människoexploatering.

Under 2018 fick polisen in mer information om att kvinnor som tvingades tigga även tvingades till prostitution. Likaså ökade informationsinflödet om att prostitution förekom på oseriösa massagesalonger. Socialtjänsten i Stockholm, Göteborg och Malmö rapporterade däremot om en fortsatt minskad gatuprostitution.

Polisen noterade även en fortsatt ökning av s.k. sugardejting⁴ som bedrevs på särskilda dejtningssidor och att även pojkar utnyttjades för sexuella ändamål. Ökade gjorde också antalet fall där oseriösa personer kontaktade och erbjöd sig att hyra ut lägenheter till kvinnor som annonserades ut för försäljning av sexuella tjänster på olika webbsidor.

Framgångsfaktorer vid utredningar av människohandelsbrott är utbildning av ansvarig personal, särskilt avdelade resurser för arbetet, ett fungerande underrättelsearbete, internetspaning samt fungerande samverkan med Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen, Migrationsverket, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Jämställdhetsmyndigheten,

---

⁴ Vanligen innebär sugardejting att en äldre man, ”sugardad”, ger ekonomisk eller annan ersättning till en ung kvinna eller ung man, ”sugarbabe”, för en sexuell tjänst.

länsstyrelserna och andra berörda myndigheter, frivilligorganisationer och andra aktörer i samhället såsom hotell- och taxiverksamheter.

Trots flera åtgärder är stödet och skyddet till dessa brottsoffer fortfarande bristfälligt. Polismyndigheten föreslår därför att en nationell sammanhållen strategi för skydd och stöd till individer som utsatts för prostitution och människohandel tas fram, och att det ska finnas öronmärkta pengar för de verksamheter som ger sådant skydd och stöd. Att brottsoffren känner sig trygga är en förutsättning för att de ska våga och orka fullfölja den rättsliga processen så att förövarna kan lagföras och offren kan få upprättelse.

2 Inledning

Människohandelsbrott innefattar ofta situationer där flera personer samverkar, mestadels i olika länder men också inom ett land, för att med hjälp av otillbörliga påtryckningar rekrytera och sedan förmå ett offer att resa från ett ställe till ett annat och där utnyttjas för olika ändamål. Handel med människor är ett globalt växande problem som kräver strategier som prioriterar internationellt samarbete och omfattande förebyggande och straffrättsliga nationella åtgärder.

FN-organet för narkotikakontroll och förebyggande av brott, UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), konstaterade i en global rapport publicerad 2018 att antalet rapporterade fall av människohandel och antalet dömda människohandlare ökade över hela världen.⁵ Orsakerna till denna ökning kan vara dels en ökad kunskap om identifiering av offer för människohandel, dels en faktisk ökning av antalet individer som faller offer för människohandel. Den största ökningen av antalet identifierade offer för människohandel noterades framförallt i Asien och USA.

Rapporten visade att den största delen av människohandeln var inhemsk, dvs. de flesta offer för människohandel utsattes för och identifierades i sina egna hemländer. Till de rika destinationsländerna rekryterades offer där avståndet kunde vara ganska stort mellan destinationsland och offrets ursprungsland. Rapporten pekade i övrigt på att

- de flesta offer för människohandel är kvinnor (49 procent) och flickor (23 procent) och därefter följer män (21 procent) och pojkar (7 procent)
- en övervägande majoritet av offer för människohandel för sexuella ändamål är kvinnor
- en tredjedel av offer för människohandel för tvångsarbete är kvinnor och flickor.

Rapporten visade också att det finns en stor risk för att falla offer för människohandel i situationer där det råder väpnade konflikter och naturkatastrofer på grund av nedsatt rättssäkerhet, tvångsflyttningar och socioekonomisk utsatthet.

Enligt det Europeiska institutet för jämställdhet, EIGE (European Institute for Gender Equality), är människohandel för sexuella ändamål den vanligaste formen av människohandel inom EU och ska ses som en form av könsbaserat våld som mestadels drabbar kvinnor och flickor.⁶ Ungefär 95 procent av de individer som 2016 registrerades som människohandelsoffer inom unionen var flickor och kvinnor. Handel med kvinnor och barn fortsätter att vara en strukturell form av våld mot kvinnor, och medlemsländerna är enligt lag skyldiga att vidta könsspecifika åtgärder för att skydda och stödja offren.

---

⁵ UNODC:s rapport *Global Report on Trafficking in Persons 2018*.
<https://www.unodc.org/unodc/data-and-analysis/glotip.html>.

⁶ Se EIGE:s rapport *Gender-specific measures in anti-trafficking actions*, 17 oktober 2018.
 Länk: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/trafficking-for-sexual-exploitation-a-gendered-crime_en.

2.1 Syftet med denna rapport

Årets lägesrapport ger Polismyndighetens bild av läget under 2018 rörande människohandel och därtill relaterad brottslighet till, i och genom Sverige, samt rörande hur omfattningen och utbredningen har förändrats sedan föregående års lägesrapport. Rapporten innehåller även information om svenska medborgares sexuella övergrepp på barn utanför Sveriges gränser.

I separata bilagor redovisas:

- polisregionernas inrapporteringar till nationella operativa avdelningen (Noa)
- gällande svensk lagstiftning på området
- domar och information kring offer, förövare och påföljder som rör olika former av människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn
- statistik över antalet anmälda och lagförda brott.

3 Brottsutvecklingen

3.1 Människohandel – inhämtning av information

Den nationella rapportören i frågor som rör människohandel och Noas underrättelseenhet inhämtar regelbundet information om grupper och individer som är ansvariga för olika former av människohandel och relaterade brott till, i och genom Sverige. Informationen kommer bl.a. från svensk och utländsk polis, den europeiska polisorganisationen Europol, frivilligorganisationer, allmänheten, Migrationsverket och andra myndigheter.⁷ Denna information, och de förundersökningar som bedrevs under 2018, visar att människohandel för sexuella ändamål inte bara var ett storstadsfenomen utan även förekom på mindre orter runt om i Sverige.

En stor del av den människohandel som anmäldes i Sverige under 2018 hade begåtts utomlands

Anmälda och lagförda brott

Under 2018 anmäldes totalt 214 brott som rörde människohandel för sexuella och andra ändamål och 29 åtal väcktes. Under samma period lagfördes 15 brott rörande människohandel för sexuella och andra ändamål.⁸ Därtill lagfördes 2 brott rörande grovt koppleri och 23 rörande koppleri. Slutligen lagfördes 279 brott rörande köp av sexuell tjänst och 11 rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år. Ytterligare förundersökningar om människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst pågick vid årets slut och förväntas leda till fällande domar under 2019.

Detta kan jämföras med situationen under 2017, då det också anmäldes 214 brott om människohandel för sexuella och andra ändamål och 5 lagfördes. Under 2017 lagfördes dessutom 1 brott om grovt koppleri och 11 om koppleri. Samma år lagfördes 222 brott rörande köp av sexuell tjänst och 54 brott rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.

⁷ Information kommer också från hotellpersonal som ett resultat av polisens utbildning av hotellpersonal.

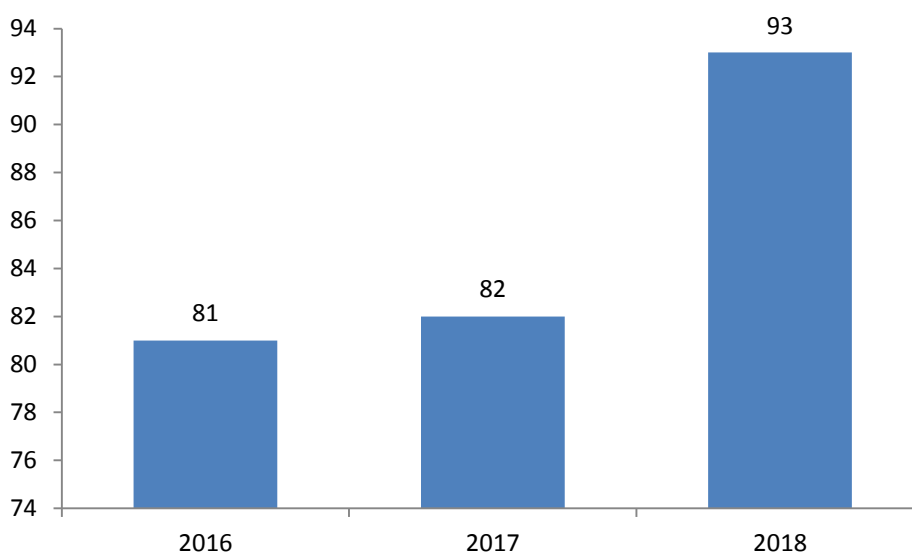
⁸ Med lagförda brott menas brott i lagföringsbeslut som avser fällande domslut i tingsrätt, meddelade åtalsunderlåtelse och godkända strafförelägganden. Här anges lagföringsbeslut efter huvudbrott och huvudpåföljd. Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) 2018.

Anmälda brott om människohandel begås ofta i ett annat land än Sverige

Under 2018 stod Migrationsverket för en stor del av anmälningarna av de människohandelsbrott som redovisas genom Brottsförebyggande rådets (Brå) statistik. Migrationsverket stod t.ex. för totalt 40 av de 93 anmälda brotten om människohandel för sexuella ändamål under 2018. Detta beror med all sannolikhet på att Migrationsverket under de senaste åren har genomfört utbildning för att underlätta för handläggarna att identifiera offer för människohandel. Utbildningen utvecklades ursprungligen eftersom kriminella grupperingar som bedriver människohandel för sexuella och andra ändamål allt oftare riktar sitt intresse mot människor på flykt, mestadels flickor och kvinnor, som tvingas till prostitution för att kunna betala människosmugglare för resan till Sverige.

Närmare 50 procent av det totala antalet människohandelsoffer för sexuella ändamål som Migrationsverket identifierade under 2018 uppgav att brotten hade begåtts i ett annat land än Sverige. Exempel på länder där brotten begicks var Libyen, Frankrike, Italien och Grekland. Brotts som begås utomlands kan vara svåra att utreda i Sverige. När analyser görs av antalet anmälda brott om människohandel i den officiella kriminalstatistiken är det viktigt att ha i åtanke att det är vanligt att människohandelsbrott begås utomlands.

Människohandel för sexuella ändamål – antal anmälda brott

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå) 2018

En ökning av antalet anmälda brott om koppleri och människohandel för sexuella ändamål under 2018

Under 2018 skedde en ökning av antalet anmälda brott rörande människohandel för sexuella ändamål med vuxna till 79 jämfört med 59 under 2017. Antalet anmälda brott om människohandel för sexuella ändamål med barn under 2018 minskade däremot till 14 jämfört med 23 under 2017.

Under 2018 skedde en tydlig ökning av antalet anmälda brott rörande koppleri till 182 jämfört med 136 under 2017. Större delen av ökningen kan härledas till polisregion Stockholm, där 66 anmälda brott om koppleri registrerades under 2018 jämfört med 46 under 2017. Majoriteten av ärendena rörde kvinnor som förts till Sverige från andra länder såsom Rumänien, Bulgarien och Ukraina för att prostitueras.

En genomgång av koppleriärendena visade även på flera fall där svenska män främjade eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjade att kvinnor, som de hade en parrelation med, hade tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Männerna var i åldrarna 23–46 år och kvinnorna var i åldrarna 21–40 år.

Flera fall av koppleri rörde också situationer där oseriösa personer kontaktade kvinnor, som annonserade om försäljning av sexuella tjänster på olika webbsidor, med erbjudande om att de hade lägenheter att hyra ut till kvinnorna.⁹

3.1.1 Domar om koppleri och människohandel för sexuella ändamål

Flertalet lagföringar som rör prostitutionsverksamheter resulterar i domar om koppleri eller grovt koppleri snarare än människohandel, även om offren kommer från andra länder eller har förts från en plats i Sverige till en annan. Det kan bero på att människohandelslagstiftningen är svårtolkad med en hög bevisröskel.¹⁰ I syfte att undvika långa straff har förövarna under de senaste åren dessutom förändrat sina tillvägagångssätt. I stället för att bruka direkt våld och hot mot kvinnorna kontrolleras offren ofta med mer utstuderade ”gromnings”-metoder¹¹ som också normaliserar det fysiska och sexuella våld och den känslomässiga kontroll som förövarna ofta utsätter offren för.¹² Dessa är effektiva sätt som förövarna använder för att knyta offren till sig, dominera dem och göra dem känslomässigt beroende, vilket i sin tur kan resultera i att offren blir lojala mot förövarna och mindre benägna att vittna emot dem i en rättsprocess.

Under 2018 lagfördes 3 brott om människohandel för sexuella ändamål. Därtill lagfördes 2 brott rörande grovt koppleri och 23 rörande koppleri.

Dom om människohandel för sexuella ändamål 2018

I detta mål dömde tingsrätten i Malmö en 43-årig man och en 33-årig kvinna från Nigeria för människohandel och grovt penningtvättsbrott till fängelse i fyra år och sex månader respektive för människohandel i tre år och sex månader. Kvinnan dömdes även till utvisning med ett förbud att återvända till Sverige under tio år.¹³ Dessutom dömdes fyra män till

⁹ Stockholms tingsrätts dom 2018-07-04 i mål nr B 2390-18.

¹⁰ Se rekommendation i avsnitt 6.1 under rubriken *Få fällande domar om människohandel*.

¹¹ Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften, 6 kap. 10 § brottsbalken. Se också <https://polisen.se/Utsatt-for-brott/Skydda-dig-mot-brott/Grooming>.

¹² Normaliseringsprocess, se <http://www.roks.se/mans-vald-mot-kvinnor/normaliseringsprocessen>.

¹³ Malmö tingsrätts dom 2018-06-08 i mål nr B 6113-17.

dagsböter för köp av sexuell tjänst. Hovrätten sänkte straffet för den 43-åriga mannen till fyra års fängelse för människohandel och grovt penningtvättsbrott.¹⁴

Offren i detta fall var två unga kvinnor från Nigeria som rekryterades till Sverige i tron att de skulle få ett seriöst arbete. Innan kvinnorna lämnade Nigeria besöktes de av en juju-präst för att genomgå en ritual som ämnade knyta dem till förövaren.

I Sverige inhyste förövarna kvinnorna i olika lägenheter i syfte att de skulle utnyttjas för sexuella ändamål. Paret påstod också att kvinnorna var skyldiga dem 40 000–45 000 euro för uppkomna kostnader för resor, kost och logi m.m. och tvingade dem att utnyttjas i prostitution för att kunna betala av skulden.

Paret förmedlade kontakter med sexköpande män genom att på internet publicera annonser som visade vilka sexuella tjänster som kvinnorna förväntades tillhandahålla. Kvinnorna tvingades att sälja sexuella tjänster till två eller tre sexköpande män per dag medan paret tillgodogjorde sig de pengar som genererades av den brottsliga verksamheten.

Dom om människohandel för sexuella ändamål 2018

I detta mål dömde tingsrätten i Göteborg en 37-årig man och en kvinna i samma ålder från Nigeria för människohandel till fängelse i tre år och fem månader respektive tre år och tre månader. De dömdes även till utvisning med ett förbud att återvända till Sverige under tio år.¹⁵ Dessutom dömdes en 57-årig man från Sverige till fängelse i åtta månader för medhjälp till människohandel. Hovrätten skärpte tingsrättens dom för båda huvudförövarna till fängelse i tre år och sex månader för människohandel.¹⁶

Det nigerianska paret utnyttjade en 18-årig nigeriansk kvinnas utsatta belägenhet för att utsätta henne för prostitution i Libyen och Italien. Dessutom medverkade de till att hon fördes från Italien till Göteborg. I Sverige inhyste paret kvinnan i sin gemensamma bostad i syfte att hon skulle utnyttjas för sexuella ändamål. Paret hotade med att hennes mor skulle dödas eller skadas och att hon själv skulle misshandlas eller avslöjas för polisen och sedan sändas tillbaka till sitt hemland för att dödas. Paret påstod också att den 18-åriga kvinnan var skyldig dem 40 000 euro för uppkomna kostnader för resor, kost och logi m.m. och tvingade henne att utnyttjas i prostitution för att kunna betala av skulden.

Paret förmedlade kontakter med sexköpande män och behöll de pengar som genererades av den brottsliga verksamheten. Kvinnan tvingades att sälja sexuella tjänster till fyra eller fem sexköpande män per dag.

Åklagaren uppskattade att intäkterna av prostitutionsverksamheten uppgick till 50 000 kronor under en tremånadersperiod. Den svenske gärningsmannen bistod i brottet genom att på internet publicera annonser som visade vilka sexuella tjänster som kvinnan förväntades tillhandahålla mot att han fick utnyttja den 18-åriga kvinnan sexuellt.

Kommentar: Vid människohandel med offer från Nigeria är det vanligtvis nigerianska kvinnor som tidigare utnyttjats i prostitution, som fungerar som människohandlare, mellanhänder eller hallickar och i dessa fall kallas de av offren för ”madamer”. I det nu

¹⁴ Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2018-08-31 i mål nr B 1989-18.

¹⁵ Göteborgs tingsrätts dom 2017-12-11 i mål nr B 11431-17.

¹⁶ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-02-23 i mål nr B 5462-17.

aktuella fallet var en av förövarna en nigeriansk man, vilket har varit ovanligt i Sverige. Dessa män fungerar ofta som penningkurirer och skydd samt är den som bestraffar offren. I detta fall bestod det grova penningtvättsbrottet som mannen dömdes för av att han ställde sina bankkonton till förfogande för att ta emot och överföra pengar som härrörde från brott eller brottslig verksamhet.

3.1.2 Arenor för köp av sexuell tjänst

Prostitution inom kroppsvårdsverksamheter

Under den senaste tioårsperioden har antalet massagesalonger och andra verksamheter för kroppsvård i Sverige ökat kraftigt. De är mestadels koncentrerade till storstäderna men förekommer även i mindre städer.

Det bör understrykas att majoriteten av dessa verksamheter uppfyller alla tillståndskrav och är inte involverade i någon kriminell verksamhet. Det finns dock information som visar att vissa kroppsvårdsverksamheter används som täckmantel för brottslighet med fokus på prostitutionsverksamhet, men också för ekonomisk brottslighet och att majoriteten av offren ursprungligen kommer från andra länder än Sverige.¹⁷

Prostitution i lägenheter och på hotell samt gatuprostitution

Sedan 2009 har Polismyndigheten bedrivit ett samarbete med flera hotellkedjor och även genomfört utbildning för hotellpersonal. Sedan dess har det skett en successiv övergång från organiserade prostitutionsverksamheter på hotell till lägenheter hyrda i andra hand, framför allt i storstadsregionerna. Det är troligtvis den ökade kunskapen hos hotellpersonal, samverkan mellan polisen och hotellbranschen samt framgångsrika ingripanden som ligger bakom denna märkbara förskjutning av prostitutionsarenorna.

Gatuprostitutionen fortsatte att minska

I dag är andrahandslägenheter den mest attraktiva marknadsplatsen för dem som organiserar prostitutionsverksamheter i de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Förövarna hyr oftast lägenheterna under en kort period på två till tre veckor genom olika lokala förmedlingar av andrahandsuthyrningar. Antalet fall där oseriösa personer kontaktar kvinnor, som annonserar om försäljning av sexuella tjänster på olika webbsidor, med erbjudanden om att hyra lägenheter ökar också. I de norra delarna av Sverige förekommer köp av sexuella tjänster både på hotell och i lägenheter, men också på vandrarhem och i camping- och hyrstugeområden.

¹⁷ Stockholms tingsrätts dom 2017-06-15 i mål nr B 709-17 och Uppsala tingsrätts dom 2016-06-03 i mål nr B 1237-16.

Enligt socialtjänstens prostitutionsgrupp Mikamottagningen i Stockholm skedde under 2018 en minskning av antalet individer som utnyttjades i gatuprostitution i Stockholm – från 66 under 2017 till 43 individer under 2018. Under en vanlig kväll iaktogs i genomsnitt 10 kvinnor i gatuprostitution i Stockholm, där merparten av dem hade sitt ursprung i ett annat land och var permanent bosatta utanför Sverige. Under året hänvisades två kvinnor som var EU-medborgare till en lokal frivilligorganisation där de fick hjälp och stöd samt erbjöds arbete.

Mikamottagningen i Göteborg identifierade 22 kvinnor i gatuprostitution under 2018. De flesta prostituerade kvinnor som socialtjänsten mötte i gatumiljö kom från Sverige, men också från Rumänien, Bulgarien, Polen och Ghana. Dessutom kom Mikamottagningen i kontakt med offer för människohandel för sexuella ändamål som hänvisats av polisen eller en frivilligorganisation. Under 2018 rörde det sig om ett tiotal kvinnor som kom från Nigeria, Rumänien, Ghana, Albanien och Kuba.

De utländska kvinnor som utnyttjades i prostitution under 2018 kom främst från Rumänien

Försäljning och köp av sexuella tjänster via internet under 2018

Öppnare gränser i kombination med de ökande möjligheter som teknikutvecklingen erbjuder för transaktioner och betalningslösningar via internet underlättar för kriminella aktörer. Internet används för att förbereda brott, inhämta information om lämpliga potentiella marknader, kartlägga och rekrytera offer, annonsera offrens tjänster, publicera hot och undanröja bevis samt för betalningar för sexuella tjänster. Brottsligheten frigörs därmed från både tid och rum eftersom förövarna kan begå dessa brott när och var som helst.

Eftersom internetbrottslighet till sin natur är gränsöverskridande är internationellt rättsligt samarbete en förutsättning för effektiv brottsbekämpning. Samtidigt försvåras samarbetet av att många länders lagstiftning på området är outvecklad eller skiljer sig åt betydligt. Detta kan vara fallet när det gäller möjligheten att stänga ner webbsidor som används för förberedelse till koppleri och webbsidor där sexköpande män utbyter erfarenheter av att köpa och sexuellt utnyttja kvinnor och där de publicerar bilder på övergreppen.

Under 2018 fann Internet Watch Foundation, en organisation baserad i Storbritannien, att nästan hälften (47 procent) av alla bilder av sexuellt våld mot barn som identifierades under året återfanns på webbsidor där webbservern lokaliserades till Nederländerna.¹⁸

¹⁸ Internet Watch Foundation, *Trends in Online Child Sexual Exploitation: Examining the Captures of Live-streamed Child Sexual Abuse* (2018) s. 21, 25 och 33. <https://www.iwf.org.uk/resources/research>.

Försäljningen av sexuella tjänster sker i dag i Sverige liksom i andra länder mestadels via internet. I de utredningar som genomfördes under 2018 publicerade förövarna annonser på webbsidor utformade så att sexköpande män skulle få intrycket av att offren själva var ansvariga för annonserna. I vissa fall användes webbsidor som kategoriserar hundratals prostitutionsannonser efter stad och land. Ytterligare sökverktyg användes för att kategorisera kvinnornas etnicitet eller de sexköpande männens sexuella preferenser. I själva verket hade kvinnorna oftast ingen vetskap om vad som faktiskt beskrevs i annonserna, och vad de förväntades utföra. Detta gällde särskilt flickor och kvinnor med rumänskt och nigerianskt ursprung som ofta inte var skriv- och läskunniga.

Internet användes också av sexköpande män för att recensera kvinnor som de köpt och utnyttjat för att utbyta erfarenheter samt varna andra män för att köpa kvinnor via vissa annonser eller webbsidor. Sådana recensioner och varningar från en webbsida löd t.ex. så här:

”Ser inte ut som på bilderna, ingen bra träff tyvärr. Vill ingenting och blir inte hård.”

”Inte hon på bilderna. Fick inte stånd... helt kass.”¹⁹

Annonseringen under 2018 rörde huvudsakligen utländska flickor och kvinnor från Rumänien, Nigeria, Latinamerika, Ryssland, Ukraina och Polen. Annonseringen rörde dessutom ett mindre antal svenska flickor och kvinnor samt enstaka kvinnor från Litauen och Ungern. Under 2018 ökade antalet annonser rörande kvinnor från Polen, medan antalet annonser som rörde kvinnor från Nigeria minskade något. Kvinnorna från Nigeria stannade längre på olika platser och transporterades inte runt i landet lika frekvent som tidigare.

Under 2018 publicerades annonser där kvinnor och flickor bjöds ut för prostitutionsändamål på bland annat följande webbplatser (informationen inom parentes anger landet där webbservern var lokaliserad):

- Cityoflove.com (Nederländerna)
- rosasidan.ws (USA)
- Sex-tjejer.com (Tyskland)
- Realescort.se (skyddas av tjänsten Cloudflare²⁰)
- Sugardaters.com (Tyskland)
- Richmeetbeautiful.com (Tyskland)
- Eskort69.se (Sverige).

De flesta webbplatser där flickor och kvinnor såldes för prostitutionsändamål under 2018 kunde lokaliseras till en server i utlandet, t.ex. Tyskland, där dessa sidor inte kan stängas ner på laglig grund.²¹ Webbplatsadministratörerna använde sig av tjänster som analyserar

¹⁹ <https://www.sex-tjejer.com>.

²⁰ Cloudflare är ett amerikanskt företag som bl.a. tillhandahåller säkerhetstjänster för internet. Företaget distribuerar även domännamnsserverar som sitter mellan besökaren och Cloudflare, vilket försvårar lokaliseringen av en server.

²¹ Se t.ex. ett fall från 2017 i Tyskland, det s.k. ”Elysium case”.

<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/14-arrests-in-takedown-of-massive-child-sexual-abuse-platform>.

besökstrafiken på en webbplats för att uppdaga var de sexköpande männen befann sig geografiskt och för att kunna skräddarsy annonserna till en lämplig mottagargrupp och del av landet.

Precis som tidigare år visade informationen från 2018 att sexköpande män beställde kvinnor och flickor till eller i Sverige via annonser på internet genom att ringa eller skicka ett sms till ett svenskt mobiltelefonnummer. Ibland kopplades samtalet eller sms:et vidare till en ”bokningscentral”, ett s.k. callcenter, i utlandet eller direkt till kvinnan eller den ansvarige hallicken. På webbsidorna angavs priser för köp av olika sexuella tjänster. Resor och hotellrum kunde beställas av en bokningscentral, som också såg till att kvinnorna skickades till Sverige i de fall de inte redan var i landet, eller till ett annat land beroende på sexköparnas önskemål. Information om tid och plats för överenskomna köp av sexuella tjänster förmedlades till offren och de sexköpande männen genom telefonsamtal eller chattapplikationer som Viber och WhatsApp i stället för som tidigare genom e-post och sms. Det förekom också att mobilnumret kopplades till en person, oftast en kvinna som utgav sig för att vara kvinnan i annonsen, men som i stället hade till uppgift att boka ett möte mellan den sexköpande mannen och den kvinna som skulle utnyttjas.

Ökade krav på att kvinnan som köptes verkligen var den som visades i annonsen

En del annonser innehöll svenska mobilnummer som aktiverades när kvinnorna anlände till Sverige. På webbplatserna kunde sexköpande män beställa en kvinna till sitt hem eller hotellrum (s.k. outcall) eller boka ett besök hos kvinnan i en lägenhetsbordell eller på ett hotellrum (s.k. incall). Många sexköpare föredrar ”outcalls”, eftersom de bedömer risken för upptäckt som mindre om de beställer hem en kvinna i stället för att utnyttja henne på ett hotellrum eller i en lägenhet.

Vissa sexköpande män berättade för polisen att de föredrog att köpa sexuella tjänster av svenska kvinnor. De antog att polisen fokuserade sina insatser på annonser där utländska kvinnor såldes, något som kunde vara ett tecken på att prostitutionsverksamheten var organiserad av en hallick eller människohandlare. Genom att undvika att köpa utländska kvinnor ansåg de sexköpande männen, felaktigt, att risken för upptäckt minskade.

Priserna för sexuella tjänster har fallit de senaste åren. Priserna för försäljning av sexuella tjänster på olika webbsidor låg på samma nivå under 2018 som 2017. Detta innebär att kvinnorna måste utnyttjas av fler sexköpande män för att öka hallickarnas och människohandlarnas inkomster.

I ett flertal av de fall som polisen granskade under 2018 fanns det misstankar om att försäljningen organiserades av kriminella nätverk baserade i kvinnornas hemländer. Undantag förekom också där kvinnan var knuten till en agentur som kunde vara baserad i utlandet. Vissa webbsidor innehöll bilder av ett antal kvinnor som hade fotograferats i samma miljö, t.ex. i ett hotellrum, och/eller var knutna till e-postadresser med liknande namn eller tema, eller till samma mobilnummer. Annonserna publicerades på flera olika webbplatser men runt samma datum. Det förekom också att bilder på kvinnor tagna från modellsidor eller liknande lades ut på webbsidorna för att attrahera sexköpande män, medan det i verkligheten var en annan kvinna som var till försäljning.

Under 2018 uppkom en verifieringspolicy som garanterade att bilderna på webbsidorna verkligen visade den kvinna som såldes för prostitutionsändamål. Denna förändring gjordes som ett resultat av att sexköpande män ställt krav på att kunna se och bedöma kvinnan innan de beställde, köpte och utnyttjade henne. Kraven ställdes antingen i recensioner på nätet, där andra sexköpare varnades genom kommentarer som ”don’t go there” eller ”fake pictures”, men också genom att vissa sexköpare vände i dörren om de tyckte att bilderna på kvinnan inte stämde med hur hon såg ut i verkligheten.

Även pojkar och unga män utnyttjades genom sugardejtning

Under 2018 noterade polisen också en fortsatt ökning av s.k. sugardejtning som bedrevs via internet på särskilda dejtningssidor.²² Vanligen innebär sugardejtning att en äldre man, ”sugardad”, ger ekonomisk eller annan ersättning till en ung kvinna eller ung man ”sugarbabe”, för en sexuell tjänst. Ersättningen kan utgöras av t.ex. ett kreditkort, månatliga betalningar eller betalda träffar. Det är också vanligt att den unga kvinnan eller unge mannen erhåller betalning genom dyra kläder, resor och middagar. Sugardejtning är, enligt polisen, ytterligare ett sätt för vuxna män att kunna utnyttja unga personer för sexuella ändamål mot betalning. Under 2018 såg polisen en ökning av antalet unga män och pojkar som utnyttjades inom ramen för sugardejtning.

En analys av de män som köpte sexuella tjänster i polisregion Stockholm 2018

En analys av de 246 inrapporterade anmälningarna till Noa om köp av sexuell tjänst i polisregion Stockholm under 2018 visade att 147 av de 246 sexköpande männen ursprungligen kom från Sverige. Den yngsta mannen var 17 år och den äldsta 80 år. De utländska män (majoriteten med hemvist i Sverige) som köpte sexuella tjänster representerade 26 olika nationaliteter.

Männen använde mestadels internetwebbsidor, där hallickar och människohandlare annonserade ut flickor och kvinnor för prostitutionsändamål, i syfte att söka upp och utnyttja dessa sexuellt mot betalning. Kontakt togs på gatan i endast 26 av de 246 inrapporterade fallen.

Majoriteten av köpen av sexuella tjänster ägde rum i en bostad hyrd i andra hand som disponerades av en hallick eller människohandlare (87) eller på ett hotellrum som hallicken eller människohandlaren hyrt (12). Analysen visade också att 13 procent av de sexköpande männen samtidigt som de försökte köpa eller köpte en sexuell tjänst begick andra brott som misshandel, våldtäkt, grov våldtäkt, olaga hot, kränkande fotografering av den prostituerade kvinnan, våldsamt motstånd, rån, stöld, narkotikabrott, hot mot tjänsteman m.m. Av de 246 männen var 15 procent sedan tidigare dömda för brott såsom våldtäkt, misshandel,

²² <http://www.sugardating.se>.

narkotikabrott, stöld, brott mot knivlagen, bokföringsbrott, skattebrott, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn.²³

3.1.3 Offer för människohandel för sexuella ändamål under 2018

Det är svårt att uppskatta hur många personer som var offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige under 2018. Hur många fall av människohandel som upptäckts i Sverige beror till stor del på

- vilka resurser polisregionerna lägger ner på att uppdaga denna brottslighet
- mängden tips som kommer in till Polismyndigheten
- den kompetens som finns inom Polismyndigheten.

Nivån på insatserna skiftar mellan polisregionerna och kan variera från år till år. Det är inte heller möjligt att identifiera eller ens lokalisera alla offer, mestadels flickor och kvinnor, som omnämns under telefonavlyssning eller iakttas under polisens spaning. Inte heller kan uppskattningen baseras uteslutande på antalet offer som ses som målsägande i människohandelsutredningar, eftersom flertalet av dessa utredningar fortfarande resulterar i domar om koppleri eller grovt koppleri.²⁴ Händelseförloppet i ett kopplerimål och utnyttjandet uppvisar ofta mycket stora likheter med det i ett människohandelsmål.

Allmänt om offer för människohandel för sexuella ändamål inom Sverige

Sedan 1999 har alla kända offer för människohandel för sexuella ändamål, koppleri och grovt koppleri i Sverige varit flickor och kvinnor i åldrarna 13–45 år. I de relativt få fall där män eller pojkar fallit offer för människohandel i Sverige handlar det om utnyttjande för andra ändamål än sexuella, t.ex. tiggeri- och stöldverksamhet samt tvångsarbete.

Olika erfarenheter och studier i Sverige och internationellt visar att offer för människohandel för sexuella ändamål ofta har ett bristande förtroende för myndigheter och är ovilliga att delta i rättsprocessen. De kan dessutom sakna tilltro till de tolkar som finns tillgängliga eftersom tolkarna kan ha samma bakgrund som offret eller komma från samma plats, etniska grupp eller land. Detta gör att offret kan känna oro för sin personliga säkerhet och för att kränkande och känslig information kan spridas i deras hemländer, till familj och vänner eller bland landsmän i destinationslandet. De kan även känna rädsla för repressalier från förövarna, t.ex. genom användandet av traditions- eller religionsbaserade riter eller hot om våld och skam och skuld när de tvingas berätta om de allvarliga och förnedrande

²³ Trafikbrott med endast böter i straffskalan borträknade.

²⁴ Koppleri är i första hand ett brott mot staten, där kvinnan ses som ett vittne. Brottet kan dock under vissa omständigheter anses som ett brott mot en person, om gärningsmannen till exempel otillbörligt ekonomiskt utnyttjat en kvinnas prostitution och hon då blivit betraktad som målsägande/brottsoffer.

sexuella övergrepp som sexköpande män, hallickar och människohandlare ofta utsatt dem för.

Varifrån kom de kvinnor som utnyttjades i prostitution i Sverige?

Det begränsade antal flickor och kvinnor som rekryterades till Sverige för prostitutionsändamål under 2018 kom i första hand från Rumänien och Nigeria, men också från Bulgarien, Polen, Thailand, Ryssland, Moldavien och Ukraina. Några enstaka kvinnor kom även från Mexiko, Kazakstan, Colombia, Kuba, Brasilien, Ecuador, Sierra Leone, Kamerun, Gambia, Guinea, Elfenbenskusten, Uganda, Kamerun och Kina. Information som polisen erhöll under 2018 visade, som tidigare år, att huvudparten av offren var kvinnor mellan 20 och 40 år.

Denna information skiljde sig något från den information som civilsamhället rapporterade in under 2018, då de i sin verksamhet kom i kontakt med ett ökat antal kvinnor från Albanien som förts till Sverige för prostitutionsändamål. Det rörde sig om ett lågt antal kvinnor från Albanien (12), men det finns ändå anledning för polisen att titta närmare på denna problematik. För mer information om vad civilsamhället rapporterat in, se avsnitt 5.

Under 2018 sågs en ökning av antalet transsexuella personer från Brasilien, Colombia och Malaysia som utnyttjades i prostitution.²⁵

Kvinnornas bakgrund

De kvinnor som utsattes för människohandel eller människohandelsliknande brott i Sverige under 2018 hade, liksom tidigare år, en likartad bakgrund. Det rörde sig antingen om kvinnor som prostituerats för första gången eller kvinnor som utnyttjats i prostitutionsaktiviteter i många år i andra EU-länder eller i sina ursprungsländer. Dessa kvinnor kom ofta från en fattig bakgrund i länder där kvinnors och flickors rättigheter begränsas på olika sätt: genom diskriminering i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden eller där det sociala trygghetsnätet inte fungerar. Många av flickorna och kvinnorna flydde dessutom från situationer där de utsatts för olika former av fysiskt, psykologiskt och sexuellt våld såsom tvångsgifte, våldtäkter, sexuella övergrepp eller våld i nära relationer. Många saknade kunskaper om hur det svenska samhället fungerar och om möjligheterna att söka hjälp och skydd hos polis, sociala myndigheter och frivilligorganisationer. De flesta kvinnorna och flickorna förstod inte svenska och endast ett fåtal behärskade engelska. En del av kvinnorna var också ensamstående mammor med barn i hemlandet eller med barn som de medfört till Sverige och som de måste försörja.

Flertalet av de kvinnor och flickor som påträffades under 2018 var medvetna om att de skulle komma att utnyttjas i prostitution, men de blev vilseledda när det gäller de verkliga villkoren, levnadsförhållandena, de ekonomiska uppläggen samt de allvarliga sexuella och fysiska övergreppen och begränsningarna i den personliga friheten. Antagandet att kvinnorna inte kände till de verkliga villkoren stöds bl.a. av att många kvinnor rapporterade att de vägrade att utföra de sexuella tjänster som beskrevs i de webbaserade annonserna.

---

²⁵ I dessa fall rörde det sig om personer vars könsidentitet var kvinna, men som vid födelsen tilldelats könet man.

För en stor del av dessa kvinnor var de förnedrande och våldsamma övergrepp som de utsattes för av sexköpande män och människohandlare normaliserade eftersom de tidigare hade utnyttjats i prostitution eller utsatts för sexuella övergrepp i hemlandet eller transitländer.

Vissa kvinnor vågar eller vill inte samarbeta med de rättsvårdande myndigheterna i en utredning om koppleri eller människohandel för sexuella ändamål. Detta beror ofta på bristande tilltro till polisen, men kan också orsakas av rädsla för att de själva eller deras anhöriga eller vänner kan komma att utsättas för repressalier av människohandlarna.²⁶

De människohandelsoffer som inte vill eller kan samarbeta kan i vissa fall avvisas med stöd av utlänningslagen (2005:716) till det land i EU där de har uppehållstillstånd.²⁷

Ny lag kan leda till att sexköpare även kan dömas för våldtäkt

Den 1 juli 2018 trädde en ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet i kraft. Den nya lagstiftningen innebär bland annat att den gärningsperson som genomför en sexuell handling mot en person som inte deltar frivilligt på grund av våld, hot eller tvång eller som av någon anledning befinner sig i en särskilt utsatt situation kan dömas för våldtäkt, sexuell övergrepp och oaktsamma former av dessa brott om gärningspersonen hade vetskap eller insikt (uppsåt) eller var grovt oaktsam i fråga om att målsägandens deltagande inte var frivilligt. Detta utvidgade straffansvar kan aktualiseras vid människohandel som syftar till prostitution, där sexköpare i större utsträckning än tidigare kan dömas för något av ovan nämnda brott i tillägg till att de döms för köp av sexuell tjänst.

Människohandelsoffer från Nigeria

Under 2018 inkom ett flertal underrättelser till Polismyndigheten om nigerianska kvinnor som såldes via annonser på internet, i gatuprostitution eller utnyttjades av sexköpande män på hotellrum i Stockholm, Göteborg och Malmö, men även på orter utanför storstadsregionerna. Kvinnorna fördes från Nigeria till t.ex. Spanien eller Italien av organiserade brottsnätverk som försåg kvinnorna med genuina passhandlingar, men med

²⁶ Voodoo är en del av en grupp västafrikanska och haitiska animistiska religioner. Kvinnor från Nigeria har ofta utsatts för en s.k. voodoo-ritual vid rekryteringen, vilket är ett vanligt sätt för människohandlare att ta och behålla kontroll över dessa offer.

²⁷ Enligt 8 kap. 3 § första stycket p.2 utlänningslagen ”får en utlänningsavvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt”. Bestämmelsen är inte tillämplig på medborgare i EU. Om personen har sökt asyl eller har uppehållstillstånd i ett annat EU-land, ska hon eller han avvisas till detta land enligt den s.k. Dublinförordningen, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat.

falska identitetsuppgifter. De flesta kvinnorna tvingades därefter ansöka om, och erhöll ofta, uppehållstillstånd som identifierade offer för människohandel för sexuella ändamål i dessa länder. Människohandlarna kunde därefter transportera kvinnorna över nationsgränser inom Schengenområdet och vidare till t.ex. Sverige och Norge, men framför allt till Belgien och Nederländerna utan att stoppas.

För mer information, se Rikspolisstyrelsens lägesrapport för 2010, *Människohandel – offren från Nigeria*.

3.1.4 Profiler: förövare och organiserade brottnätverk

De brottsliga grupperingar som var ansvariga för de människohandelsbrott som uppdagades i Sverige under 2018 misstänktes tillhöra organiserade nätverk i offrens ursprungs länder. Grupperingarna, som huvudsakligen bestod av män, härrörde från länder som Rumänien, Bulgarien, Polen, Nigeria och Sverige. De var av skiftande etnisk bakgrund och var ibland knutna till organiserad brottslighet, men kunde också ingå i familjebaserade sammanslutningar.

De flesta förövare hade vid avslöjandet vistats längre eller kortare tid i Sverige, och hade ofta kontakter med personer med liknande bakgrund men med permanent hemvist i landet. Förövarna behärskade det svenska språket, och även engelska, samt besatt goda kunskaper om det svenska samhället. Detta innebar att de hade och utnyttjade ingående kunskaper både om situationen i destinationslandet, och om brottsoffrens levnadsförhållanden och ekonomiska och sociala förutsättningar i ursprungslandet. Dessa kunskaper gjorde det enklare att rekrytera och kontrollera offren, som inte hade motsvarande kunskaper.

Nedlagda förundersökningar och annan information från 2018 visar att vissa personer som misstänktes för människohandelsbrott för sexuella ändamål även misstänktes utnyttja offren, kvinnor och flickor, för människohandel för andra ändamål såsom t.ex. tiggeri.

Rumänska kriminella nätverk

Strukturen i de rumänska kriminella nätverken kan beskrivas som konstellationer med många lösa kontakter och vars bestående inte beror på en enskild individ. Konstellationerna ändrar sig över tid och individerna kan ägna sig åt flera olika brottstyper samtidigt som de organiserar människohandel för sexuella ändamål, människohandel för tiggeri och stöldbrottslighet. Nätverken exploaterar i majoriteten av fallen sina egna landsmedborgare för sexuella ändamål eller tiggeri.

På grund av de egenskaper som präglar flertalet av de observerade nätverken går det inte att fastställa hur många nätverk som bedriver denna typ av brottslighet i Sverige. I de konstellationer som är kända finns det någon form av släktskap mellan flera individer och det finns kopplingar mellan nätverken. Detta innebär att medlemmarna i de olika nätverken kan stötta varandra med till exempel fordon, logi och förmedling av andra kontakter. De rumänska nätverkens kriminella strukturer bedöms göra det möjligt för dem att vara flexibla, anpassa sig och därmed kunna ägna sig åt olika former av brottslighet samtidigt.

Förövarnas tillvägagångssätt – rekrytering av offren

Den information som inkom till den nationella rapportören i frågor som rör människohandel under 2018 visade, precis som tidigare år, att människohandlare och hallickar utnyttjade offrens socioekonomiska och individuella sårbarhet för att få dem att lämna sina hemmiljöer. De erbjöd kvinnorna försörjningsmöjligheter som verkade attraktiva eller åtminstone ansågs bättre än vad som erbjöds i ursprungslandet eller, i vissa fall, initierade ett känslomässigt förhållande som kunde vara svårt för kvinnorna att motstå på grund av deras redan prekära situation. Kvinnorna blev på så sätt lojala mot förövarna och mindre benägna att vittna mot dem.

Europol noterar i sin rapport om människohandel från 2016²⁸ att det rapporterats om många fall i bl.a. Nederländerna och Belgien, där s.k. pojkvänshallickar lurat eller tvingat minderåriga flickor in i prostitution.²⁹ Flickorna har sedan blivit offer för människohandel för sexuella ändamål. Med ”pojkvänshallickar” menas unga män eller pojkar som inleder en relation med minderåriga flickor eller unga kvinnor med löften om en känslomässig relation eller giftermål och ett bättre liv. Syftet med en sådan relation är att binda flickorna till sig känslomässigt för att sedan kunna förmå dem till att utnyttjas för prostitutionsändamål. Liknande tillvägagångssätt har även använts i Sverige de senaste åren och även under 2018. För mer information, se bilaga 1, polisregion Stockholm.

Det förekom också att kvinnor reste till Sverige efter att ha ingått en överenskommelse med en rekryterare som de fått kontakt med via arbetsplatsannonser, internet, sociala medier såsom Facebook och Instagram, lokala rekryteringsagenturer eller personliga kontakter inom t.ex. familjen eller vänkretsen. Så fort kontakt etablerats är det vanligt att man väljer att kommunicera på forum som inte kan övervakas eller kontrolleras eller som är krypterade, såsom t.ex. WhatsApp.

Förövarnas tillvägagångssätt – transport av offren

Precis som tidigare år använde människohandlare flyg, bil, buss eller färja för att transportera flickorna och kvinnorna till Sverige. När kvinnorna kom till Sverige fick de i många fall själva ta sig till en överenskommen adress, oftast en lägenhet, eller så fördes de dit av förövarna. Kvinnorna utnyttjades för prostitutionsändamål i lägenheter som oftast hyrts i andra hand, i hyrda hotellrum, i kroppsvårdsverksamheter såsom massagesalonger eller, i begränsad omfattning, genom strippklubbar och i gatuprostitution. Det förekom också att hallickar och människohandlare eskorterade kvinnorna till en sexköpande mans bostad eller hotellrum för att minska risken för upptäckt och för att hålla nere kostnaderna för t.ex. lokaler.

Några människohandelsoffer berättade för polisen att de utnyttjats i prostitution av hallickar och människohandlare i flera andra EU-länder innan de fördes till Sverige. Detta förfarande är vanligt bland de kriminella nätverk som bedriver människohandel inom EU och görs för att kunna erbjuda sexköpande män omväxling och nya kvinnor samt för att förövarna ska kunna maximera sina vinster. Omplaceringen av offren gör det svårt för dem att etablera närmare kontakter med individer eller organisationer lokalt som skulle kunna erbjuda dem hjälp och stöd för att ta sig ur prostitutionen. Därmed minskas också risken för att

²⁸ Europol, *Situation Report - Trafficking in human beings in the EU*, Haag, February 2016.

²⁹ Dessa kallades tidigare ”lover boys”, men begreppet har nu ändrats till pojkvänshallickar för att tydligare beskriva vilka handlingar dessa unga män utför och är ansvariga för.

information om offren och den brottsliga verksamheten når fram till polisen och att de kriminella organisationerna kan avslöjas.

Vad händer med pengarna från prostitutionsverksamheten?

Informationen visar också att människohandlarna ofta behöll hela eller större delen av inkomsterna från prostitutionsverksamheten.³⁰

Som bäst kunde kvinnorna få behålla hälften av inkomsterna, men de förväntades återbetala en summa pengar till människohandlarna och hallickarna för kostnader för resor och resehandlingar. Den ursprungliga skulden ökade också eftersom kvinnorna tvingades betala för olika kringkostnader i destinationslandet som kostnader för webbannonsering, lokalhyra, transporter, hygienartiklar, kondomer, städning och mat – ett kostnadsansvar som offret inte informerades om under rekryteringsskedet. Förövarna skapade därmed en skuldfälla med ändamålet att offret aldrig skulle kunna göra sig skuldfri och på så sätt vara fortsatt knuten till förövaren. Skuldsatthet till människohandlarna och hot om att kvinnan själv eller närstående skulle utsättas för våld gjorde att kvinnorna mycket sällan vågade fly.

Under 2016–2018 var Noa tillsammans med Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten projektledare för ett människohandelsprojekt som bedrevs av det internationella revisorsnätverket ALEFA (Association of Law Enforcement Forensic Accountants) vid Europol. Projektet syftade till att utveckla finansiell utredningsmetodik inom människohandelsområdet. Projektet resulterade bland annat i en handbok för hur rättsväsendet bör bedriva finansiella utredningar inom människohandelsutredningar. Handboken ska fungera som ett praktiskt metodstöd inom människohandelsutredningar inom hela EU och publicerades i december 2018.³¹

Rån och utpressning mot kvinnor i prostitution under 2018

Under 2018 berättade några kvinnor som prostituerats för polisen att de blivit rånade på sina tillgångar. Rånen utfördes oftast av män i samband med att de försökte köpa eller köpte en sexuell tjänst. I liknande fall, under tidigare år, erhöles också information om att hallickar eller deras medhjälpare rånade kvinnorna i samband med deras återresa till hemlandet.

Som exempel kan nämnas tre förundersökningar i polisregion Väst. I det första fallet misstänktes tre män för människorov och våldtäkt mot en kvinna från Rumänien. I det andra fallet misstänktes två män för rån mot två kvinnor från Spanien och Colombia. Männerna rånade kvinnorna på deras pengar, mobiler och datorer efter det att de köpt sexuella tjänster av dem. I det tredje fallet rånade två män två kvinnor från Rumänien på ett hotell.

Förundersökningarna var pågående vid årets slut och åklagare planerar att väcka åtal under 2019.

³⁰ Malmö tingsrätts dom 2018-06-08 i mål nr B 6113-17 och mål nr B 11597-17.

³¹ ALEFA, *Trafficking in Human Beings (THB) Financial Investigation Handbook (2018)*. http://www.alefa.eu/ckeditor_uploads/files/165804-ALEFA-E-Publication-updated-14%2003%2019%20v%20edit%20with%20NO%20contacts.pdf.

3.1.5 Stöd för frivilligt återvändande och återintegration av personer utsatta för människohandel i Sverige

Myndigheternas ansvar, åtgärder och samarbete skapar tillsammans goda förutsättningar för att upptäcka prostitution och människohandel. Under 2018 hade Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att främja samordning och samverkan mellan myndigheter, frivilligorganisationer och andra aktörer inom områdena prostitution och människohandel.

Stödfunktioner för att upptäcka prostitution och människohandel

Under 2018 ansvarade Jämställdhetsmyndigheten för stödfunktioner såsom ett nationellt metodstödsteam, en stödtelefon och regionkoordinatorer för bland annat yrkesverksamma. Stödet kunde bl.a. bestå av hjälp med att identifiera personer som kunde vara utsatta för människohandel och säkerställa att de fick sina rättigheter tillgodosedda. Regionkoordinatorer gjorde under året även uppsökande insatser i samverkan med Polismyndigheten riktat mot prostitution på ett flertal platser i landet.

Under 2018 var Jämställdhetsmyndigheten i kontakt med 262 offer för människohandel inom ramen för detta stöd. Av de 262 offren var 163 kvinnor, 42 män, 19 flickor och 38 pojkar samt 18 medföljande barn till utsatta vuxna. De utsatta barnen kom i huvudsak från Marocko och Rumänien, men även från Bulgarien, Afghanistan, Sverige och Albanien. De misstänks i störst utsträckning ha varit utnyttjade för att begå brott, för sexuella ändamål eller för att tigga. De vuxna identifierade offren kom främst från Rumänien, Nigeria och Bulgarien, men även från Sverige, Ryssland och Vietnam. De misstänks ha utnyttjats främst för sexuella ändamål, men även för att tigga, som arbetskraft eller för att begå brott.

Återvändandeprogrammet

Personer som utsatts för människohandel, oavsett ändamål, kunde under 2018 erbjudas att ingå i Jämställdhetsmyndighetens återvändandeprogram för frivilligt återvändande till hemlandet. Stödet som bygger på den utsattas enskilda behov kunde exempelvis innebära rådgivning i Sverige samt psykosocialt stöd, skydd och hjälp till återintegration efter ankomsten till ursprungslandet.

Under 2018 deltog 31 personer i återvändandeprogrammet. De kom ursprungligen från Rumänien (45 procent) och Bulgarien (29 procent) samt från Nigeria, Slovakien, Filipinerna, Uganda, Nederländerna, Gambia, Ukraina och Nigeria (26 procent sammanlagt). Av dessa personer var 61 procent flickor/kvinnor och 39 procent pojkar/män. Tre av dessa var barn, en hade okänd ålder och övriga var vuxna. Majoriteten av de som erbjöds stöd under 2018 var personer som utnyttjats för tiggeriändamål (39 procent) och sexuella ändamål (35 procent).

3.2 Människohandel för andra ändamål än sexuella

Brottsbalkens människohandelsparagraf³² kan också användas i situationer där ett offer exploateras för krigstjänst, avlägsnande av organ, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte.³³ I en dom från Göteborgs tingsrätt 2012 förklarar domstolen att ”situationer som innebär nödläge i den mening som avses med straffbestämmelsen om människohandel är när en person förmås arbeta under synnerligen svåra förhållanden till en mycket låg lön. Andra exempel är när en person förmås tigga eller stjäla”.³⁴

För att säkerställa att det straffrättsliga skyddet är starkt fick 2014 års människohandelsutredning (Ju 2014:22) i tilläggsuppdrag att se över den straffrättsliga lagstiftningen mot exploatering av utsatta personer, såsom för tvångsarbete, tiggeri eller annan ekonomisk vinning, och lämna konkreta förslag på åtgärder (dir. 2015:131).

Behovet av ett stärkt straffrättsligt skydd ansågs vara särskilt betydande vid tvångsarbete, arbetskraftsexploatering samt utnyttjande för tiggeriändamål och för brottslig verksamhet.

För att stärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av personer i arbete och tiggeri föreslogs vidare att ett nytt gradindelad brott skulle införas i brottsbalken: *människoexploatering*.³⁵

Slutligen föreslogs att maximistraffet för grovt koppleri skulle skärpas till fängelse i tio år för att skapa ytterligare utrymme i straffskalan för de särskilt hänsynslösa fallen.

Regeringen överlämnade i mars 2018 propositionen *Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering* (prop. 2017/18:123) till riksdagen, och den nya lagstiftningen om människohandel och människoexploatering trädde i kraft den 1 juli 2018.

Ny lag om människoexploatering infördes

Brottet människoexploatering är subsidiärt till brottet människohandel. Straffbestämmelsen träffar exploatering av människor i tvångsarbete, arbete med uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Försök, förberedelse och stämpling till människoexploatering och grov människoexploatering samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra grov människoexploatering är straffbelagt enligt 4 kap. 10 § och 23 kap. brottsbalken.

Med exploatering avses, liksom vid människohandel, ett otillbörligt användande av den utsatta personen. Det innebär att exploatering inte föreligger vid varje slags användande av

³² 4 kap. 1 a § brottsbalken.

³³ Med nödläge avses att offret är förhindrat att fritt bestämma över sina göranden och låtanden eller befinner sig i en verkligt svår belägenhet som inte är helt tillfällig eller övergående. Se prop. 2009/10:152, *Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel*, s. 21.

³⁴ Göteborgs tingsrätts dom 2012-01-30 i mål nr B 15416-11, s. 23.

³⁵ 4 kap. 1 b § brottsbalken.

en person. I stället krävs att användningen av personen i det enskilda fallet framstår som otillbörlig.

Till skillnad från människohandelsbrottet krävs inte att gärningen inneburit nödläge för den utsatta personen eller att hon eller han blivit föremål för några handelsåtgärder. För straffansvar krävs inte heller att den utsatta personens alternativ allvarligt har begränsats, dvs. det förutsätts inte att den utsatta personen saknat något annat verkligt eller godtagbart alternativ än att underkasta sig exploateringen.

Det är således fråga om lättnader vad gäller rekvisit som ska uppfyllas i denna straffbestämmelse i jämförelse med människohandelsparagrafen.

Är den utsatta under 18 år krävs för straffansvar inte något användande av de otillbörliga medel som uppräknas i bestämmelsen. För straffansvar är det alltså tillräckligt att gärningspersonen exploaterar personen under 18 års ålder i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Vidare är det tillräckligt att den person som är misstänkt har varit oaktsam beträffande den utsattas ålder.

Människoexploatering omfattar gärningar

- som helt saknar samband med något människohandelsförfarande
- som har utförts av någon annan än den som utfört människohandeln
- där förutsättningarna för att döma till människohandel rekvisitmässigt inte är uppfyllda fullt ut.

Straffbestämmelsen kan tillämpas på arbetsförhållanden eller arbetsvillkor som är så dåliga att de vid en helhetsbedömning av omständigheterna på ett påfallande och negativt sätt skiljer sig från vad som kan anses acceptabelt på arbetsmarknaden.

Vad gäller tiggeri träffar bestämmelsen endast den som exploaterar, dvs. otillbörligt använder andra i tiggeri. Utanför det straffbara området faller exempelvis normala frivilliga samarbeten vid tiggeri. För straffansvar måste det finnas ett orsakssamband mellan användandet av ett otillbörligt medel och exploateringen.

Utrymmet för en utsatt person att samtycka till en exploatering begränsas av kravet på att exploateringen ska ha skett genom ett otillbörligt medel och att själva exploateringen ska innefatta ett otillbörligt användande. För mer information, se bilaga 2.

3.2.1 Anmälda och lagförda brott

Antalet anmälda brott och inledda förundersökningar rörande människohandel för andra ändamål än sexuella, t.ex. tvångsarbete, tiggeri, krigstjänst och organhandel, samt övriga ändamål var större (121) än dem som rörde människohandel för sexuella ändamål (93).

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet anmäldes totalt 121 brott som rörde människohandel för andra ändamål än sexuella under 2018, jämfört med 132 anmälda brott under 2017. Liksom föregående år var vissa av de anmälda brotten om annan människohandel felkodade och avsåg i stället andra brott som människosmuggling eller människohandel för sexuella ändamål.

Anmälningarna om utnyttjande av människohandelsoffer för andra ändamål än sexuella (121) rörde framför allt fall där personer förts eller lurats till Sverige av kriminella personer

eller grupperingar från andra länder för att utnyttjas för tvångsarbete (29) och tiggeri (36). Under 2018 lagfördes 12 brott (11 män och 1 kvinna) för människohandel för tiggeriändamål. I ytterligare två fall väcktes åtal för människohandel för tiggeriändamål, men där friades de misstänkta av tingsrätten.³⁶

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet anmäldes under 2018 totalt 8 brott som rörde människoexploatering. Av dessa brott rörde 6 vuxna och 2 barn. Ingen av de förundersökningar som inleddes ledde fram till åtal.

En förundersökning om människoexploatering rörde en man från ett asiatiskt land, där det fanns misstankar om att han utnyttjades inom restaurangbranschen i arbete under orimliga villkor. Under förundersökningens gång framkom det uppgifter om att arbetsgivaren planerade att rekrytera flera personer från mannens hemland, vilka också skulle få arbeta på restaurangen under orimliga villkor. En myndighetsgemensam inspektion av restaurangen genomfördes och ägaren erhöll enstaka anmärkningar. Efter inspektionen försvagades misstankarna och målsäganden kontaktade facket och fick bättre arbetsvillkor. Han fick fortfarande arbeta långa dagar, men hans arbetstider och lön skilde sig inte så mycket från övriga anställdas vilket gjorde att det inte fanns tillräckliga skäl för åtal.

Ett annat fall rörde en asylsökande man från Syrien som fått avslag på sin asylansökan. Mannen tvingades arbeta på ett bageri tolv timmar om dagen, sju dagar i veckan under sju månader utan att få någon lön. Förundersökningen var pågående vid årets slut.

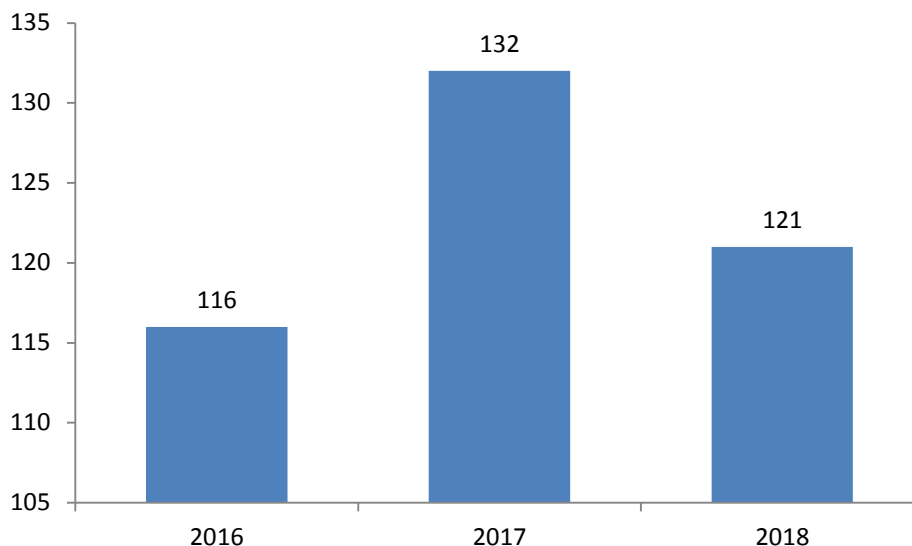
Ett tredje fall rörde en kvinna från Rumänien som lockades till Sverige av en rumänsk man med löfte om ett bättre liv. Väl i Sverige tvingade mannen henne att tigga och mannen tog sedan alla hennes intjänade pengar. När hon protesterade över detta misshandlade mannen henne och hotade med att döda henne om hon kontaktade polisen. Mannen utnyttjade henne även sexuellt vid flera tillfällen och höll henne under uppsikt så att hon inte kunde fly.

Vid ett tillfälle lyckades hon ändå fly och sökte upp polisen. Hon önskade få hjälp med att hämta sina saker och sina pengar som hon tiggat ihop så att hon kunde ta sig hem till sina barn i Rumänien. Förundersökningen var pågående vid årets slut.

---

³⁶ Göteborgs tingsrätts dom 2018-03-13 i mål nr B 14463-18 och Malmö tingsrätts dom 2018-04-26 i mål nr B 1720-18.

Människohandel för andra ändamål än sexuella – antal anmälda brott

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå) 2018

3.2.2 Tvångsarbete eller en situation som innebär nödläge

Inom flera sektorer på den svenska arbetsmarknaden används i allt högre grad utländsk arbetskraft. Detta gäller särskilt i sektorer med en hög grad av lågkvalificerade och lågavlönade arbeten, där inhemsk arbetskraft inte finns tillgänglig eller är villig att utföra arbetena.³⁷ Till skillnad från arbetskraft från EU-länder behöver medborgare i länder utanför EU arbetstillstånd för att ha rätt att arbeta i Sverige. I takt med att inslaget av utländsk arbetskraft ökade på den svenska arbetsmarknaden under 2000-talet skedde även en ökning av information till polisen gällande bl.a. arbetskraftsexploatering³⁸ i form av dåliga arbetsförhållanden, orimliga arbetsvillkor, låga löner och svårigheter att få ut inarbetad lön, men även rörande människohandel för tvångsarbete.

³⁷ Ollus, N. Jokinen, A., & Joutsen, M. (utg.) (2013): *Exploitation of Migrant Workers in Finland, Sweden, Estonia and Lithuania. Uncovering the Links Between Recruitment, Irregular Employment Practices and Labour Trafficking*. HEUNI-rapport 75. Helsingfors: HEUNI. Länk: <https://www.cbss.org/heuni-report-exploitation-of-migrant-workers-in-finland-sweden-estonia-and-lithuania-uncovering-the-links-between-recruitment-irregular-employment-practices-and-labour-trafficking/>.

³⁸ Med begreppet arbetskraftsexploatering avses en situation som kan innebära hårt arbete, långa arbetsdagar och låga inkomster.

Enligt artikel 2 i Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 29 angående tvångsarbete eller obligatoriskt arbete definieras tvångsarbete som:

- a) varje arbete eller tjänst
- b) som avfordras en person under hot om något slag av straff, och
- c) till vars utförande ifrågavarande person icke inbjudit sig av fri vilja.³⁹

En ILO-rapport, *Global Estimates of Modern Slavery*, som publicerades i september 2017 uppskattar att ungefär 24,9 miljoner människor i världen utnyttjades i tvångsarbete och för sexuella ändamål under 2016. Av dessa 24,9 miljoner människor utnyttjades:

- 16 miljoner människor (64 procent) för tvångsarbete (främst hushållsarbete samt inom olika former av jordbruk och i byggbranschen) jämfört med 14,2 miljoner under 2012. Av dessa 16 miljoner var 57,6 procent kvinnor.
- 4,1 miljoner människor (17 procent) av stater för tvångsarbete inom jordbruks- och byggnadssektorerna och det militära eller i fängelseverksamhet jämfört med 2,2 under 2012.
- 4,8 miljoner människor (19 procent) för sexuella ändamål jämfört med 4,5 miljoner under 2012.⁴⁰ Av dessa 4,8 miljoner var 99 procent kvinnor och flickor.⁴¹

En FN-rapport, *Global Report on Trafficking in Persons 2018*,⁴² uppskattar att under 2016 var

- de flesta offer för människohandel kvinnor (49 procent) och flickor (23 procent) och därefter följde män (21 procent) och pojkar (7 procent)
- en övervägande majoritet av offer för människohandel för sexuella ändamål kvinnor
- en tredjedel av offer för människohandel för tvångsarbete kvinnor och flickor.

Uppskattningarna skiljer sig åt eftersom ILO inkluderar prostitution och handel med människor för sexuella ändamål i definitionen av tvångsarbete.

Utmaningar för rättsväsendet i ärenden om människohandel för tvångsarbete

Människohandel för tvångsarbete kan vara svårt att påvisa eftersom de personer som utnyttjas inte alltid ser sig som offer för människohandel – även i de fall då polis och åklagare har misstankar om att de utsatts för dessa brott. Offren rör sig oftast fritt, men är

³⁹ International Labour Organisation, <http://ilo.org>. Se också ILO:s Decent Work Agenda: <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>.

⁴⁰ I ingressen till 2014 års protokoll till 1930 års ILO-konvention (nr 29) om tvångsarbete inkluderas handel med människor för sexuella ändamål i definitionen av tvångsarbete. Se också ILO:s Decent Work Agenda: <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>

⁴¹ International Labour Organization, *Global Estimates of Modern Slavery*, (Geneva, Switzerland: ILO, 2017).

⁴² UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) *Global report on Trafficking in Persons 2018*. Länk: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf.

kontrollerade genom exempelvis hot om våld eller genom att de fråntagits sina passhandlingar eller satts i skuld till dem som organiserar verksamheten. Arbetstagare från länder utanför EU, som arbetar illegalt i Sverige hos oseriösa svenska arbetsgivare, står dessutom under stor press eftersom den illegala vistelsen kan avslöjas för myndigheterna om arbetstagarna protesterar över dåliga villkor. Offren är särskilt utsatta eftersom de befinner sig i ett land med en främmande kultur där de inte känner till de regler som styr arbetsmarknaden och inte kan språket.

Det kan också vara svårt att utreda i vilken utsträckning en person kan ha blivit utnyttjad och om utnyttjandet är tillräckligt allvarligt för att ses som brottsligt under människohandelslagstiftningen eller om personen har vilseletts.

När det gäller att utnyttja någons utsatta belägenhet ska personen i princip inte ha haft något annat godtagbart val än att foga sig. Motsvarande bevisproblem finns även vid människohandel för sexuella ändamål, och i de situationerna finns det en möjlighet att åtala förövarna för alternativa brott som koppleri och grovt koppleri. Ett liknande utrymme för alternativa brott vid människohandel för tvångsarbete finns numera i form av det nya brottet människoexploatering.⁴³

I Sverige tvingades offren acceptera sämre villkor, betala för arbete, tigga eller begå brott

Under 2018 inkom återigen information till polisen om att utländska arbetstagare utlovats hushållsarbete, arbete på nagelsalonger eller arbete inom skrot, bygg- eller restaurangbranscherna. I samband med resan till eller strax efter ankomsten till Sverige fick de dock besked om att arbetsförhållandena hade ändrats. Arbetstagarna försattes därmed i en situation där de tvingades acceptera avsevärt försämrade arbetsvillkor alternativt att tigga, begå brott eller helt förlora möjligheten till arbete och inkomst och bli hemsända.

Det handlade dock inte bara om dåliga villkor och låga löner. I en del fall uppgav de utländska arbetarna att de hade tvingats betala för att arbetsgivaren skulle erbjuda dem arbete i Sverige.⁴⁴ Handel med arbetserbjudanden eller arbetstillstånd är en lukrativ och relativt riskfri verksamhet. Betalningen för dessa arbetserbjudanden eller arbetstillstånd kan göras på olika sätt. En del arbetstagare betalar en kontant summa till arbetsgivaren medan andra får återbetala sin arbetsgivaravgift till arbetsgivaren.

Förutom skador för individen är, enligt Europol, den dumpning av löner som följer med människohandel för tvångsarbete ett hot mot den legala arbetsmarknaden i

⁴³ 4 kap. 1 b § brottsbalken.

⁴⁴ För mer information, se Brottsförebyggande rådet (Brå), Rapport 2015:8, *Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet – En rapport om välfärdsbrott med felaktiga intyg*, s. 39.

destinationsländerna.⁴⁵ Europol har identifierat att människor exploateras i städ-, bygg- och restaurangbranschen, men också i branscher som underhållning och fiske.

Handel med arbetserbjudanden och arbetstillstånd är också ett lukrativt sätt för människosmugglare att tjäna pengar på utsatta människor som vill fly från sina hemländer. En person kan tvingas betala mellan 200 000 kronor och 250 000 kronor för en sådan handling.⁴⁶ För mer information, se bilaga 1, Polisregion Öst.

Åtgärder mot utnyttjande av arbetskraft

Information som inkom till polisregionerna under 2018 tyder på att vissa arbetsgivare fortfarande missbrukar reglerna. I juli 2015 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att undersöka i vilken omfattning arbetskraftsinvandrare utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden och att beskriva utnyttjandets karaktär.⁴⁷ Utredaren skulle föreslå lämpliga åtgärder för att motverka detta, bl.a. genom att överväga krav på att anställningsavtal ska ges in i samband med en ansökan om arbetstillstånd, begränsningar i arbetsgivarens möjligheter att försämma anställningsvillkoren efter att arbetstillstånd beviljats samt utökade sanktioner mot och kontroller av arbetsgivare.

Utredningen utmynnade i betänkandet *Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden* (SOU 2016:91) som presenterades för regeringen i december 2016. Av betänkandet framgår att det återkommande har förekommit felaktigheter i anställningsvillkoren för arbetskraftsinvandrare. Grunden för avslag vid både förstagångsansökningar och förlängningsansökningar av arbetstillstånd var brister i anställningsvillkoren i 375 av totalt 753 granskade beslut, vilket utgjorde närmare 50 procent av avslagsbesluten. Sammanlagt avslogs 116 ansökningar med motiveringen att det rörde sig om en skenanställning.

För att komma tillrätta med problemen föreslog utredningen bl.a. en uttrycklig bestämmelse om skenanställning, straffansvar för arbetsgivare i vissa fall och utvidgade möjligheter för Migrationsverket att genomföra s.k. efterkontroller av arbetstillstånd.

I februari 2018 presenterades en promemoria till regeringen med förslag om ny lagstiftning och ändringar i utlänningslagen m.m. Förslagen skulle säkerställa att arbetskraftsinvandrare inte ska drabbas på ett orimligt vis på grund av att arbetsgivare utan uppsåt begått mindre eller obetydliga fel gällande villkoren för arbetstillstånd.⁴⁸ Det föreslogs att en arbetskraftsinvandrare, som hade fått sitt tidigare beviljade uppehållstillstånd för arbete återkallat, skulle ha rätt till ersättning av arbetsgivaren om återkallelsen hade skett till följd av att arbetsgivaren underlåtit att tillhandahålla en anställning som uppfyller kraven för arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § första stycket utlänningslagen. Vidare föreslogs vissa ändringar i utlänningslagen i syfte att möjliggöra för arbetskraftsinvandrare att beviljas ett

⁴⁵ Europol, Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2017, *Crime in the age of technology*.

⁴⁶ Se t.ex. Aftonbladet 2016-06-08, *Här erbjuds Aftonbladet köpa arbetstillstånd – för 200 000*.

⁴⁷ Kommittédirektivet *Åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden* (dir. 2015:75).

⁴⁸ Ds 2018:7, *Konsekvenser för arbetsgivare vid återkallelse av uppehållstillstånd för arbete*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2018/02/ds-20187/>.

tidsbegränsat uppehållstillstånd för att kunna driva en tvist om ersättning mot arbetsgivaren. Det övervägdes även en möjlighet att införa sanktioner, såväl straffrättsliga som administrativa, mot arbetsgivare som tillämpar anställningsvillkor som inte lever upp till utlänningslagens krav.

Data och statistik kring människohandel för tvångsarbete 2018

Det är svårt att ange omfattningen av människohandel för andra ändamål än sexuella till, i och genom Sverige. Ett av skälen är att det är ett brott som sällan anmäls och kan vara svårt att upptäcka. Att det inte anmäls kan bero på allmänhetens bristande kunskaper om offrens situation, offrens rädsla för repressalier och att offren ibland känner tacksamhet gentemot förövarna eftersom de får det marginellt bättre i Sverige än i hemlandet, trots sin svåra situation här.

Under 2018 anmäldes 29 brott rörande människohandel för tvångsarbete. Av dessa gällde 24 människohandel för tvångsarbete med vuxna medan 5 gällde människohandel för tvångsarbete med barn. Offren kom mestadels från länder utanför EU som Vietnam, Afghanistan, Bangladesh, Kongo, Pakistan, Uganda, Ukraina, Jordanien, Marocko, Ryssland, Peru och Gambia, men även från Rumänien.

Fallen var svårutredda eftersom det från början var oklart om det rörde sig om människohandel för tvångsarbete, eller om förövarna i stället gjort sig skyldiga till bedrägeri eller avtalsbrott. För mer information om de förundersökningar om människohandel som bedrevs under 2018, se bilaga 1, polisregion Nord och polisregion Öst.

Migrationsverket noterade ett minskat antal fall av människohandel för tvångsarbete. Under 2018 upprättade Migrationsverket 140 interna rapporter om indikationer på människohandel för tvångsarbete jämfört med 161 under 2017.⁴⁹

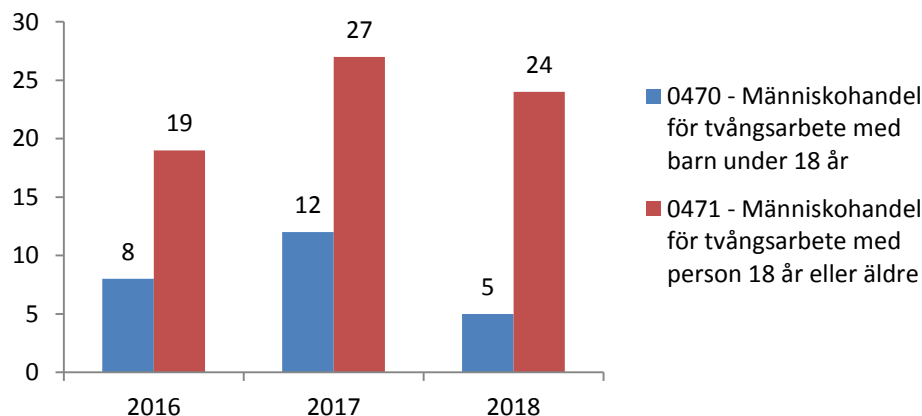
---

⁴⁹ <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2019/2019-01-14-384-rapporterade-fall-av-manniskohandel-2018.html>.

Tvångsarbete – anmälda brott

Siffrorna 0470 och 0471 utgör brottskoder.

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå) 2018.

Människohandel för tvångsarbete alternativt arbetskraftsexploatering inom kroppsvårdsverksamheter

Under 2017 och 2018 sågs en kraftig ökning av antalet salonger i Sverige som erbjöd nagelvård. Salonerna etablerades av utländska aktörer, oftast personer från Vietnam som hade så kallade EU-permanenta uppehållskort.⁵⁰ I vissa fall visade det sig att dessa uppehållskort hade utfärdats på felaktiga grunder. Migrationsverket upptäckte fall där personer som ansökte om arbetstillstånd för att arbeta på en nagelsalong redan arbetade där under ansökningstiden. I de fall där Migrationsverket nekade arbetstillstånd var det ofta på grund av att arbetsgivaren inte kunde eller ville presentera lönespecifikationer.

Efter ankomsten till Sverige flyttades personalen regelbundet mellan olika nagelsalonger, vilket försvårade kontrollen av den anställdes faktiska arbetsplats och av att anställningsvillkoren efterföljdes. Generellt sett var det ofta svårt för svenska myndigheter att ens komma i kontakt med ägare av, och anställda vid, vissa salonger.

Personer som anställs i den här typen av kroppsvårdsverksamhet riskerar att falla offer för människohandel eller att utsättas för andra brott⁵¹ eller arbetskraftsexploatering i form av orimliga arbetsvillkor och låga löner.

Under 2018 inleddes enstaka förundersökningar om människohandel för tvångsarbete kopplade till nagelsalonger. Brottsoffer berättade, oberoende av varandra, för polisen att de rekryterades för att arbeta på nagelsalonger i Sverige och att de, för att få komma hit, fick betala 250 000 kronor till arbetsgivaren. De utlovades en ingångslön på

⁵⁰ Sådana kort tilldelas personer som haft permanent uppehållstillstånd i ett EU-land i fem år och på så sätt tilldelats status som varaktigt bosatt, vilket tillåter arbete i övriga EU-länder.

⁵¹ T.ex. ocker enligt 9 kap. 5 § brottsbalken.

25 000–30 000 kronor per månad och för att få arbetstillståndet förlängt skulle de betala 5 000 kronor.

På plats i Sverige minskade ingångslönen till 20 000–25 000 kronor per månad. De tvingades dessutom att arbeta minst 50 timmar per vecka och beviljades inte någon semester. Efter varje löneutbetalning fick de betala tillbaka delar av nettolönen till arbetsgivaren. Vid årets slut var förundersökningarna fortfarande pågående.

Orimliga arbetsvillkor på nagelsalonger

Ärende om människohandel för tvångsarbete

I nära samverkan med Migrationsverket initierades ett ärende vid Polismyndighetens underrättelseenhet i polisregion Nord under sommaren 2017. Ärendet rörde medlemmar i en familj som var verksam inom restaurangbranschen. Information fanns om att några familjemedlemmar utnyttjade anställda som saknade uppehålls- och arbetstillstånd på sina restauranger och att dessa kunde vara offer för människohandel. Eftersom företaget inte betalade skatt och sociala avgifter för sin arbetskraft genomförde polisens finansiella utredare en kartläggning av ekonomin kring de misstänkta och deras företag.

Informationen tydde på att målsägandena hade vilseletts rörande arbetsvillkoren vid rekryteringen och att de utnyttjades som olaglig arbetskraft på vissa restauranger. De befann sig också i beroendeställning till de misstänkta eftersom de saknade annat sätt att försörja sig på. Det misstänktes att familjen ägnat sig åt denna typ av brottslighet under en längre tid med en regelbunden omsättning av arbetskraft, mestadels från länder utanför EU.

Under 2018 inleddes en förundersökning om människohandel i ärendet, där tre personer var häktade för människohandel för tvångsarbete. Parallellt med utredningen om människohandel pågick utredningar om bedrägeri och annan grov ekonomisk brottslighet kopplad till familjens företagsverksamhet.

Förundersökningen ledde fram till att åklagaren åtalade en 68-årig svensk man för grovt ocker och bedrägeri, men mannen friades av tingsrätten.⁵² Även en 39-årig man från Dominikanska republiken åtalades för olaga hot, grovt ocker, misshandel och bedrägeri. Mannen dömdes av tingsrätten till 70 dagsböter för olaga hot, men friades från de övriga brotten.

---

⁵² Luleå tingsrätts dom 2018-10-30 i mål nr B 2638-17.

Sanktioner mot arbetsgivare

Under 2015 sökte över 160 000 människor asyl i Sverige. I takt med att fler personer får avslag på sin ansökan om asyl växer andelen personer som avviker och ”går under jorden”. Under 2017 kände polisen till 12 000 personer som hade avvikit efter att de fått avslag på sin ansökan om asyl.⁵³ Andelen personer som avvek efter att avlägsnandebeslutet vunnit laga kraft och vars ärenden då överlämnades till Polismyndigheten var något högre 2018 än 2017.⁵⁴

De som håller sig gömda lever ofta ett mycket svårt liv. Om de arbetar har de en extremt låg lön och utnyttjas ofta av sina arbetsgivare. Det förekommer att de som inte arbetar tvingas in i någon form av kriminalitet såsom narkotikahandel, bedrägeri, stöld och rån eller att de utnyttjas sexuellt. I Stockholm varnar gränspoliserna för att ensamkommande unga män kan utnyttjas som ”underhuggare” av kriminella grupperingar.

I Sverige är det brottsligt att ha en person anställd om han eller hon inte har rätt att vistas i landet eller saknar arbetstillstånd. När oseriösa arbetsgivare inte respekterar förbudet finns det stor risk för att dessa personer utnyttjas och faller utanför de skyddsnät som finns i fråga om arbets- och anställningsvillkor. Denna utveckling är inte bara skadlig för individen, utan för samhället i stort. Oseriösa arbetsgivare som utnyttjar obetald eller underbetald arbetskraft snedvrider konkurrensen, dumpar arbetstagarnas löner och riskerar därmed att konkurrera ut de arbetsgivare som följer reglerna.

För att komma tillrätta med problemen med oseriösa arbetsgivare infördes en ändring i utlänningslagen den 7 juni 2018 som innebär att Polismyndigheten får genomföra inspektioner på arbetsplatser inom verksamhetssektorer som är identifierade som risksektorer.⁵⁵ Detta för att kontrollera att arbetsgivare inte har anställda som saknar rätt att vistas eller arbeta i Sverige. För att ytterligare motverka utnyttjandet av sådan arbetskraft dubblerades också straffavgiften för arbetsgivare.

Innan ändringen genomfördes krävdes det en konkret misstanke för att Polismyndigheten skulle få tillåtelse att besöka en arbetsplats och kontrollera om det fanns anställda som inte hade rätt att uppehålla sig eller arbeta i Sverige.

3.2.3 Människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet

Tiggeri – att utan någon motprestation be om ekonomiskt understöd – är i sig inte straffbart eller annars otillåtet enligt svensk rätt. Det gäller även när det bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade, dvs. att enskilda som tigger samordnar sina aktiviteter samt bor, reser och lever tillsammans. Att på detta sätt organisera tiggeri är inte brottsligt så länge det inte sker på ett otillbörligt sätt, dvs. att ingen luras eller tvingas till att utföra tiggeriverksamhet åt någon annan.

⁵³ Uppgift från Patrik Engström, chef för gränspolissektionen vid Noa.

⁵⁴ Migrationsverket, *Årsredovisning 2018*,

https://www.migrationsverket.se/download/18.748d859516793fb65f91654/1550847536193/Migrationsverket_arsredovisning_2018.pdf.

⁵⁵ 9 kap. 14–16 §§ och 20 kap. 12–12 a §§ utlänningslagen.

Om det sker på ett otillbörligt sätt kan människohandel för tvångsarbete enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken bli aktuellt.

Liksom för människohandel för sexuella ändamål och tvångsarbete är det svårt att beräkna omfattningen av människohandel för tiggeriändamål till, i och genom Sverige.

Information som kom till polisens kännedom under 2018 om misstänkt människohandel för andra ändamål, där personer tvingats till Sverige för att tigga, rörde främst offer från Bulgarien och Rumänien. Under 2018 fick polisen in mer information om att kvinnor som tvingades tigga även tvingades till prostitution.

Under 2018 fick polisen in mer information om att kvinnor som tvingades tigga även tvingades till prostitution

För mer information om de förundersökningar om människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet som bedrevs under 2018, se bilaga 1.

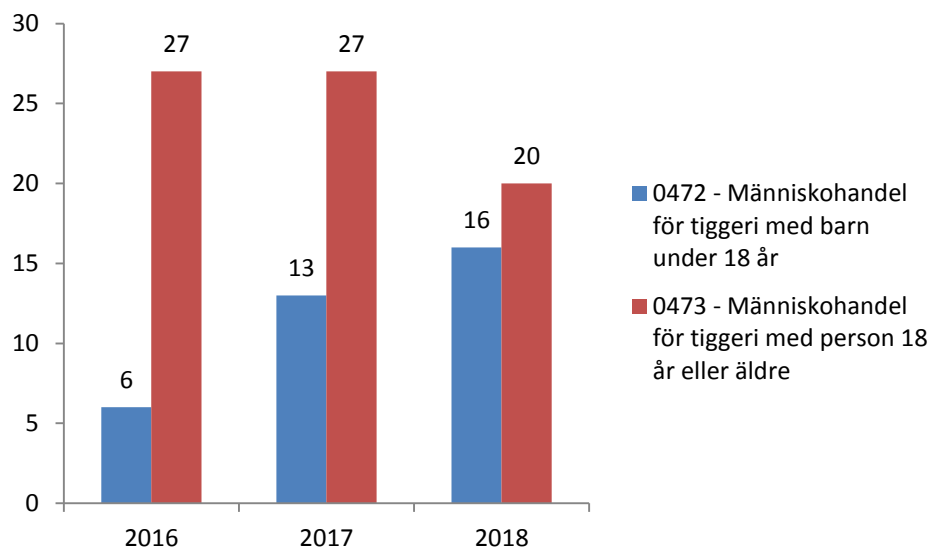
Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att det främst är personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar samt barn som löper risk att falla offer för människohandel för tiggeriändamål. En orsak till detta är, enligt Europol, att dessa särskilt utsatta grupper av offer genererar störst vinster åt förövarna. En annan grupp är unga kvinnor som dessutom ibland utsätts för sexuellt utnyttjande och bjuds ut för prostitutionsändamål av människohandlarna.

De som rekryterar personer som ska utnyttjas att tigga har ofta någon form av relation till offret: de kan vara släktingar, bekanta eller grannar. En sådan relation till förövarna kan göra det svårt för offren att våga vittna på grund av rädsla för repressalier. I några fall har förhör genomförts via videolänk till en domstol i offrets hemland då offret inte vågat vittna på plats i svensk domstol.

Under 2018 anmäldes 36 brott rörande människohandel för tiggeriändamål där både offer och gärningsmän ursprungligen kom från Bulgarien och Rumänien. I 16 av de 36 fallen var offren under 18 år och mestadels flickor. Detta kan jämföras med att det under 2017 anmäldes 40 brott rörande människohandel för tiggeriändamål, där offren i 13 av de 40 fallen var under 18 år.

Tiggeri – anmälda brott

Siffrorna 0472 och 0473 utgör brottskoder.

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå) 2018.

Dom om människohandel för tiggeriändamål i polisregion Väst

Under hösten 2017 inledde polisen i polisregion Väst en förundersökning samt spaning i ett ärende rörande människohandel för tiggeriändamål. Fallet gällde en 55-årig man från Bulgarien som rekryterade två män från Bulgarien för tiggeri och transporterade dem till Sverige. Offren levde under ytterst fattiga förhållanden i hemlandet och vilseleddes av gärningsmannen att tro att de skulle tjäna mycket pengar i Sverige.

Gärningsmannen tillägnade sig alla pengar som offren erhöll genom tiggeri. Offren fick en sovplats på en madrass och endast en enkel måltid per dag. Männerna tvingades tigga från klockan sju på morgonen till klockan sju på kvällen, alla dagar i veckan, och misshandlades av gärningsmannen om de inte lydde. De hade inte möjlighet att på eget initiativ resa hem. Deras situation och verksamhet var sådan att tingsrätten bedömde det som att männen befann sig i ett nödläge.

Åklagaren bedömde att gärningsmannen uppskattningsvis tillägnat sig 210 000 kronor genom att exploatera männen. Tingsrätten dömde gärningsmannen för människohandel till fängelse i 3 år och 6 månader samt 10 års utvisning.⁵⁶ Han dömdes även till att utge skadestånd till de två männen om 79 000 kronor vardera. Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att straffet sänktes till fängelse i tre år.⁵⁷

⁵⁶ Göteborgs tingsrätts dom 2018-01-17 i mål nr B 14463-17.

⁵⁷ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-03-28 i mål nr B 1512-18.

Dom om människohandel för tiggeriändamål i polisregion Syd

I detta mål dömde tingsrätten i Växjö sex män från Bulgarien i åldrarna 20–60 år till fängelse för människohandel för tiggeriändamål.⁵⁸ En av männen dömdes även för misshandel och en annan av männen dömdes även för rån. Straffen för de dömda varierade från fängelse i ett år och sex månader upp till fängelse i fem år och sex månader. Även en 45-årig man från Bulgarien dömdes av tingsrätten till fängelse i ett år och sex månader för medhjälp till människohandel. Tingsrätten dömde även två av männen till 15 års utvisning och de övriga fem till 10 års utvisning. En 76-årig man stod också åtalad för medhjälp till människohandel, men friades helt av tingsrätten. De brottsoffer som hördes under huvudförhandlingen, fyra män och fyra kvinnor, kom även de från Bulgarien.

Ärendet påbörjades under 2017 när en omfattande förundersökning om människohandel för tiggeriändamål med misstänkta och cirka 25 offer från Bulgarien inleddes. Brotten skulle ha begåtts i och i trakterna kring Växjö.

I förhör med polisen uppgav offren att de lurats till Sverige i tron att de skulle tjäna pengar genom att tigga, men under helt andra förutsättningar än vad som sedan blev fallet. Några av dem var införstådda med att de skulle tigga, men inte under vilka förhållanden.

Flera av offren kom från svåra förhållanden i hemlandet. Väl i Sverige framtogs de sina intäkter och i vissa fall förekom våld och hot om offren inte var samarbetsvilliga. Flera brottsoffer berättade om att den enda mat de fick var mat som kasserats av affärer och som de själva fick plocka ur containrar.

De gav även likartade berättelser om att de av förövarna

- tilldelades böter om de somnade när de tiggde
- tvingades tigga under långa arbetspass oavsett väder
- tilldelades särskilda tiggplatser
- förbjöds att gå in i butiker
- övervakades när de tiggde
- tvingades avlägga lydnadsed
- sattes i skuld om de tiggde ihop för lite pengar
- tvingades till prostitution (kvinnliga offer) om de tiggde ihop för lite pengar
- tvingades samla ihop och överlämna de pengar de tiggat ihop under dagen.

Utöver detta berättade några av offren även om att de utsattes för grov misshandel när de inte tiggat ihop tillräckligt mycket pengar eller på annat sätt brutit mot reglerna eller varit olydiga. Ett av offren, en gravid kvinna, berättade dessutom om att hon sparkades i magen så att hon drabbades av missfall för att hon tiggde ihop för lite pengar och att hon somnade under tiggeripassen.

---

⁵⁸ Växjö tingsrätts dom 2018-12-19 i mål nr B 2083-17.

3.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål

Barn är särskilt sårbara för utnyttjanden av olika slag, bl.a. på grund av sin beroendeställning gentemot vuxna. Såväl flickor och pojkar som unga kvinnor och unga män utnyttjas för människohandel, framför allt för sexuella ändamål. I de fall barn är offer för människohandel måste särskild hänsyn tas till deras specifika behov, rättigheter och förutsättningar. Barns rätt till skydd mot dessa typer av utnyttjanden regleras i flera olika dokument.

Av särskild betydelse är FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), vars bestämmelser omfattar varje person under 18 år.⁵⁹ Till konventionen hör ett fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och dokumenterade sexuella övergrepp på barn (barnpornografibrott). Barnkonventionens artiklar 34 och 35 ställer krav på stater att skydda barn från och bekämpa utnyttjande av barn i prostitution, pornografi och handel med barn.

I februari 2016 överlämnade Barnrättighetsutredningen sitt betänkande *Barnkonventionen blir svensk lag* (SOU 2016:19) till regeringen.⁶⁰ I juli 2017 beslutade regeringen om en lagrådsremiss med ett förslag att göra barnkonventionen till svensk lag med ikraftträdande den 1 januari 2020 för att ge rättstillämpande myndigheter tid att förbereda sig för den nya lagen. Lagrådet avstyrkte remissförslaget i sitt yttrande över lagrådsremissen i september 2017.⁶¹

I juni 2018 röstade en majoritet i riksdagen för regeringens förslag att göra barnkonventionen till svensk lag.⁶² Beslutet innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Utmaningar för rättsväsendet i ärenden om människohandel med barn

Det kan finnas flera orsaker till att en förundersökning om människohandel med barn läggs ner eller inte leder till att åtal väcks.

Det kan bero på att människohandelsparagrafen är komplicerad och ofta svårtillämpad.⁶³ Många förundersökningar inleds med utgångspunkt från ett barns berättelse, men det kan vara svårt att få uppgifterna bekräftade. Fysisk spaning får inte bedrivas när barn utnyttjas, utan ett ingripande måste göras direkt för att rädda flickan eller pojken ur en farlig situation.

⁵⁹ Artikel 1 i barnkonventionen.

⁶⁰ <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2016/03/sou-201619/>.

⁶¹ Lagrådets yttrande, protokoll från 2017-09-06, *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*. Länk: <https://www.lagradet.se/wp-content/uploads/lagradet-attachments/Inkorporering%20av%20FNs%20konvention%20om%20barnets%20rattigheter.pdf>.

⁶² Proposition 2017/18:186, *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*. Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/03/prop2.-201718186/>.

⁶³ Se slutbetänkandet av 2014 års människohandelsutredning – *Ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och annat utnyttjande av utsatta personer*, SOU 2016:70, s. 13.

Barnet vet ibland inte vem förövaren är eller var han eller hon befinner sig. Det kan också vara så att barnen av rädsla för repressalier inte vågar lämna sådana uppgifter om förövarna även om de känner till dem.

Ett barns berättelse räcker generellt inte för ett åtal, utan det behövs stödande bevisning i form av vittnesuppgifter, spaning, telefonavlyssning och kameraövervakning. Sådan stödande bevisning kan vara svår att erhålla i efterhand.

Det förekommer också att äldre barn som varit omhändertagna under en utredning om människohandel med barn försvinner från familjehemmet och söker upp förövarna. Förövarna är ofta de enda vuxna barnen litat på och är lojala mot. Slutligen kan vissa av brotten ha begåtts utomlands och därmed vara svåra att bevisa. I dessa fall har förövarna dessutom ofta lämnat landet med barnet innan förhör har kunnat hållas.

3.3.1 Människohandel med barn för sexuella ändamål

Sedan lagstiftningen om människohandel infördes 2002 har alla barn som fallit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor. Majoriteten av dem har varit i åldrarna 16–17 år och i enstaka fall under 15 år.⁶⁴

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet minskade under 2018 antalet anmälda brott om människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år. Under 2018 anmäldes 14 sådana brott jämfört med 23 anmälda brott under 2017. Migrationsverket, polisen och socialtjänsten stod som anmälare av de flesta brotten. De flesta brott begicks i ett annat land än Sverige och var därför svåra att utreda. Under 2018 lades fyra förundersökningar ner av åklagare och tre av polisiär förundersökningsledare. En förundersökning ledde till fällande dom om människohandel för sexuella ändamål med barn och resten var pågående vid årets slut.

Dom om människohandel för sexuella ändamål med barn

I detta ärende dömde tingsrätten en 27-årig man från Rumänien för människohandel för sexuella ändamål mot en 17-årig flicka från Rumänien till fängelse i två år och sex månader samt tio års utvisning.⁶⁵ Mannen dömdes trots att flickan inte inställde sig i domstolen. Rätten kom fram till att det var styrkt bortom rimligt tvivel att mannen hade rekryterat, transporterat och inhyst flickan i syfte att hon skulle exploateras för sexuella ändamål. Hon tilldömdes dessutom 100 000 kronor i skadestånd.

Ärendet initierades genom att personal på ett hotell i Norrköping kontaktade polisen med anledning av att en 17-årig rumänsk flicka utsatts för rån vid två tillfällen. Polisen inledde en förundersökning där det bland annat framkom uppgifter om att flickan såldes för sexuella ändamål genom annonsering på olika webbsidor. Flickan omhändertogs av socialtjänsten med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, och placerades på ett skyddat boende. Polisens utredare spelade in de förhör som hölls med

⁶⁴ Enstaka fall har rört flickor i 12–13-årsåldern.

⁶⁵ Linköpings tingsrätts dom 2018-08-22 i mål nr B 1874-18.

flickan då hon initialt medverkade i förundersökningen. Kort därefter avvek flickan från det skyddade boendet och kunde inte, trots polisens ansträngningar, anträffas i Sverige eller i något annat land.

Vid en husrannsakan fann polisen en fullmakt som gav den misstänkte mannen i uppdrag att fungera som vårdnadshavare för flickan. Fullmakten var undertecknad av flickans mamma. Utredningen kunde även visa att mannen och flickan rest tillsammans och besökt olika orter i Sverige, att han hade kontroll över flickans id-handlingar samt att syftet med resan till Sverige var att exploatera henne för sexuella ändamål.

Tingsrättens dom överklagades inte till hovrätten.

3.3.2 Människohandel med barn för andra ändamål än sexuella

Sedan tidigare är det känt att vissa brottsgrupperingar i länder som Rumänien och Bulgarien specialiserar sig på handel med barn för att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem sexuellt genom prostitution.⁶⁶

Det förekommer att människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom med erbjudanden om att köpa eller hyra deras barn i syfte att utnyttja dem för stöldändamål. Flickorna och pojkarna, som ofta är i 10–14-årsåldern, får inte gå i skolan, utan tränas tidigt av människohandlaren att stjäla i butiker eller begå fickstölder.⁶⁷ Ofta förser människohandlarna barnen och sig själva med flera olika identitetshandlingar, vilket gör det svårt för polisen att identifiera och kartlägga denna brottslighet eftersom grupperna ofta rör sig mellan olika EU-länder. Människohandlarna utnyttjar barnens låga ålder som gör att dessa undgår straff och registrering i brottsregister. Det förekommer också att familjer från Bulgarien och Rumänien utnyttjar sina egna barn för stöld- och tiggeriändamål.⁶⁸

Barnen isoleras socialt, fråntas möjlighet till utbildning och knyts känslomässigt till förövarna. Många är därför ytterst rymningsbenägna när de placerats på skyddade boenden. Barnen saknar också ofta tilltro till myndigheter, särskilt till polisen, och ser sig heller inte som offer för ett brott. Detta leder till tidskrävande förundersökningar där förutsättningarna för att åtala förövarna hittills har varit små.

Barnen utgör en viktig ekonomisk investering för människohandlarna. De polisutredningar som har genomförts tidigare år visar att det förekommer att en vuxen utger sig för att vara barnets vårdnadshavare eller släkt med barnet för att kunna hämta honom eller henne efter att barnet omhändertagits av polis eller socialtjänst.

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2018 anmäldes 46 brott rörande människohandel för andra ändamål med barn under 18 år, jämfört med 39 anmälningar

⁶⁶ U.S. Department of State, *Trafficking in Persons Report 2018*. Save the Children Romania, *Alternative report Bucharest 2016*, s. 51–53.

⁶⁷ Europol, Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2017, *Crime in the age of technology*.

⁶⁸ Falu tingsrätts dom 2018-05-16 i mål nr B 587-18.

2017. De 46 anmälda brotten under 2018 utgjordes av utnyttjande för tvångsarbete (5), tiggeri (16) och övriga ändamål (25).

Här kan noteras en liten ökning av antalet ärenden som rörde människohandel för tiggeri med barn, från 13 anmälda brott 2017 till 16 anmälda brott 2018. Barnen kom från Bulgarien och Rumänien och var i åldrarna 14–17 år. Majoriteten av barnen var flickor, men det förekom även enstaka pojkar. Förundersökningarna om människohandel för tiggeri med barn var ofta svåra att genomföra. I vissa fall, då svenska myndigheter omhändertog barnet med stöd av LVU, hävdades beslutet av förvaltningsrätten eftersom barnets föräldrar åberopade den så kallade Bryssel II-förordningen.⁶⁹

Förordningens utgångspunkt är att det är domstolen i det land där barnet har sin hemvist som ska pröva frågor om vårdnad, umgänge och boende. Efter det att omhändertagandet hävts återvände föräldrarna oftast till hemlandet med barnet.

När det gäller barn i människohandel eller exploatering finns det vissa faktorer som socialtjänsten behöver vara särskilt uppmärksam på för att kunna tillgodose barnets behov av och rätt till skydd och stöd. Om barnet vistas i Sverige tillfälligt behöver socialtjänsten också samarbeta med myndigheter i andra länder och förhålla sig till regelverken kring skydd av barn i internationella situationer.

För att öka medvetenheten inom socialtjänsten om människohandel och exploatering av barn publicerade Socialstyrelsen en vägledning för socialtjänsten under 2018.⁷⁰ Syftet med vägledningen är att ge praktiskt stöd i handläggningen av ärenden samt tydliggöra socialtjänstens ansvar enligt bestämmelser i svensk och internationell rätt.

Mottagare av vägledningen är primärt socialsekreterare, arbetsledare och beslutsfattare inom den sociala barn- och ungdomsvården. Delar av vägledningen kan även ge stöd till andra delar av socialtjänstens verksamhet, till exempel jurister, enheter för ekonomiskt bistånd och förebyggande verksamheter samt boenden och andra utförare som möter barn i utsatthet och andra risksituationer.

Dom om människohandel för tiggeriändamål med barn

I detta mål dömde tingsrätten en 37-årig man och en 36-årig kvinna från Bulgarien för människohandel till fängelse i ett år och åtta månader vardera samt fem års utvisning.⁷¹ Offret var deras gemensamma 15-åriga dotter. Tingsrätten kom fram till att föräldrarna, tillsammans och i samförstånd, hade transporterat flickan till Sverige i syfte att exploatera henne för tvångsarbete i en situation som inneburit nödläge för henne. Hovrätten skärpte straffet för paret till fängelse i två år vardera samt tio års utvisning.⁷²

⁶⁹ Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

⁷⁰ Socialstyrelsen, *Barn i internationell människohandel och exploatering–Vägledning för socialtjänsten*, november 2018. Länk: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2018-10-1.pdf>.

⁷¹ Falu tingsrätts dom 2018-05-16 i mål nr B 587-18.

⁷² Svea hovrätts dom 2018-07-16 i mål nr 5221-18.

Ärendet initierades i februari 2018 när paret sökte upp polisen med anledning av att deras 15-åriga dotter var försvunnen. De befarade att hon kunde vara bortrövad. Polisen började sökandet efter flickan, men det framkom tidigt att hon gett sig av frivilligt med hjälp av några privatpersoner och uppgifter som framkom vid sökandet gjorde att polisen inledde en förundersökning om människohandel.

Polisens utredning visade att familjen kom till Sverige i början av 2016 i syfte att utnyttja sina två döttrar i tiggeri. Den aktuella flickan var 13 år gammal när hon kom till Sverige och tvingades tigga utanför olika butiker från morgon till kväll, sex till sju dagar i veckan. Den förtjänst hon fick genom att tigga överlämnade hon till sina föräldrar.

Det förekom att privatpersoner reagerade på att flickan satt ute och tiggde hela dagarna i stället för att gå i skolan. Flickan berättade för några förbipasserande att hon inte ville tigga utan att hon hellre ville gå i skolan, varför engagerade personer kontaktade polis och socialtjänst men inget hände.

Eftersom myndigheterna på orten inte reagerade på flickans utsatthet hjälpte en kvinna henne att ta sig till en annan kommun. När de kom dit vidtog socialtjänsten omgående åtgärder för att sätta flickan i säkerhet.

3.3.3 Ensamkommande barn

Ensamkommande barn är barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare.⁷³

Ensamkommande flickor och pojkar är, oavsett ursprungsland, en utsatt grupp som under vissa omständigheter kan riskera att falla offer för människohandel. Särskilt gäller det de barn som i Sverige har avvikit från sina LVU-placeringar, fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd eller inte har registrerats hos någon myndighet. Det finns uppgifter om att hemlösa ensamkommande barn utnyttjats genom prostitution eller tvingats till att begå brott eftersom de saknar medel för sitt uppehälle. Det är en mycket rörlig grupp av barn som har rest genom flera europeiska länder, ibland i sällskap av en vuxen som inte är en familjemedlem, och som kan tvingas resa vidare om de riskerar att få sin frihet begränsad.

Med början under 2012 noterade Migrationsverket en ökning av antalet ensamkommande barn från Marocko som sökte asyl i Sverige. Under 2016 kom 144 marockanska pojkar till Sverige och under 2017 ökade antalet till ytterligare 230 marockanska pojkar och 5 marockanska flickor.

Under 2018 ansökte totalt 944 ensamkommande barn om asyl i Sverige, enligt Migrationsverket. De största grupperna kom från Syrien (136), Marocko (126), Somalia (106) och Eritrea (100). Samtliga barn från Marocko var pojkar, medan 90 pojkar och 46 flickor kom från Syrien, 52 pojkar och 54 flickor kom från Somalia och 65 pojkar och 35 flickor kom från Eritrea.

---

⁷³ Arbetsmarknadsdepartementet: *Förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare 2016.*

Ensamkommande barn från krigs- eller konfliktdrabbade länder eller regioner

Den största gruppen av ensamkommande barn som kom till Sverige under 2018 var på flykt från sina hemländer, t.ex. Syrien, Somalia och Eritrea. I de flesta fall är det föräldrar eller andra anhöriga som fattar beslut om att ett barn ska lämna sitt hemland om det råder krig eller andra konflikter där barnet befinner sig. Anledningarna till att barnet tvingas fly kan vara flera:⁷⁴

- Det finns en risk för barnets säkerhet.
- Barnet måste hjälpa till med försörjningen av familjen.
- Barnet riskerar att rekryteras som soldat i en väpnad konflikt.

Oavsett varför barn kommer ensamma till Sverige, har Sverige enligt EU-lagstiftning skyldigheter att främja och skydda barns rättigheter.⁷⁵

Ensamkommande pojkar från Nordafrika

En majoritet av de ensamkommande pojkarna från Nordafrika kom under 2018 från Marocko men även enstaka kom från Tunisien och Algeriet. De senaste fem åren har gränspoliserna identifierat tre flickor från Marocko, medan resten var pojkar.

De marockanska pojkarna kommer oftast till Sverige via Spanien. Gränsen mellan Marocko och Spanien är hårt bevakad. Ett vanligt sätt för dessa barn att ta sig till Europa är därför att först resa till en av de spanska enklaverna Ceuta eller Melilla som ligger vid nordafrikanska kusten, för att därifrån ta sig över Medelhavet till Spanien, ofta genom att gömma sig i en lastbil.

Det finns indikationer på att pojkarna har försörjningsplikt mot familj och andra släktingar och därför förväntas skicka pengar till anhöriga i hemlandet. Det förekommer också att vissa barn är införstådda med att de ska begå brott för kriminella nätverk när de kommer till Europa, medan andra barn har vilseletts.

Inte alla pojkar söker asyl i det första europeiska landet, utan förs i stället mellan olika länder i Europa för att utnyttjas av kriminella nätverk för att begå brott. Möjligheten för dessa barn att få asyl är begränsad eftersom de saknar de skäl som krävs för att få stanna i Sverige. Pojkarna visar en stark misstro mot myndigheter och vuxenvärlden i allmänhet. Information från både polis och socialtjänst visar att dessa barn inte alltid vill eller vågar ta emot den vård och omsorg som erbjuds. Under 2018 rymde oroväckande många av dessa ensamkommande barn som sökt asyl i Sverige från de boenden där de blivit placerade, och de misstänks ha återknutit med de vuxna kriminella.

Under 2018 identifierade gränspoliserna i polisregion Stockholm 68 pojkar, där alla utom en uppgav att de var yngre än sin verkliga ålder.

Under 2018 inledde polisregion Stockholm enstaka förundersökningar som rörde människohandel för andra ändamål med pojkar i åldrarna 14–17 år från Marocko. I samtliga

⁷⁴ European Migration Network (EMN), *Policies, practices and data on unaccompanied minors in the EU Member States and Norway, May 2015*.

⁷⁵ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/SV/COM-2017-211-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF> och <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/child-anti-trafficking-guide>.

fall fanns information om att pojkarna tvingades att begå brott för människohandlarnas räkning i en gränsöverskridande brottslighet, men också att de utnyttjades sexuellt i vissa fall. Förundersökningarna är pågående.

Informationsutbytet med andra länders polismyndigheter, bland annat Frankrike och Spanien, visade på en likartad situation för pojkar från Marocko. Sverige tog därför initiativ till ett operativt möte på Europol i Haag, med berörda länder.

3.3.4 Människohandel och barnäktenskap

År 2014 trädde nya straffbestämmelser i kraft rörande äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa.⁷⁶ I samband med att dessa infördes togs dispensmöjligheten för äktenskap före 18 års ålder bort. Sedan dess ska det inte finnas någon möjlighet för föräldrar att förfoga över sitt barns äktenskap. Det ska inte heller finnas någon möjlighet för ett barn under 18 år att själv besluta att ingå äktenskap. Barnets beslutsmognad har därför inte längre någon betydelse i dessa frågor.

Genom denna lagändring har lagstiftaren slagit fast att barn under 18 år inte kan samtycka till äktenskap, och att ingen annan kan samtycka i deras ställe.

Det finns dock ett undantag när det gäller äktenskapstvång. Barn under 18 år kan i straffrättslig mening indirekt samtycka till äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelser. Om barnet inte har tvingats eller om barnets utsatta belägenhet inte har utnyttjats så har inte något brott begåtts. För de fall en person inte har förstått att barnet har tvingats eller att barnets utsatta belägenhet har utnyttjats, kan han eller hon inte heller åtalas för äktenskapstvång.

Problematiken med barn under 18 år, oftast flickor, som uppgav att de var gifta när de anlände till Sverige har uppmärksammats i en utredning som redovisades i en rapport från Migrationsverket 2016.⁷⁷ Utredningen identifierade 132 barn, varav 97 procent var flickor under 18 år, som under asylprocessen lämnat uppgifter om att de var gifta vid ankomsten till Sverige. De gifta flickorna och pojkarna kom huvudsakligen från Syrien, Afghanistan och Irak, och majoriteten av dem hade sökt skydd i Sverige efter den 1 augusti 2015. Majoriteten av de barn som identifierades som gifta var i åldrarna 16–17 år.

I Migrationsverkets rapport nämns två huvudsakliga orsaker till dessa barnäktenskap. Föräldrar i familjer i ekonomiskt utsatta situationer är benägna att gifta bort flickor under 18 år för att säkra inkomster i form av bl.a. hemgift. Föräldrar vill också skydda ogifta döttrar

⁷⁶ Efter att Sverige ratificerade Istanbulkonventionen, samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 som kräver att parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som består i att tvinga en vuxen person eller ett barn att ingå äktenskap är straffbelagda, infördes två nya brott: äktenskapstvång (4 kap. 4 c § brottsbalken) och vilseledande till tvångsäktenskapsresa (4 kap. 4 d § brottsbalken).

⁷⁷ Migrationsverket, Rapport 2016-03-29, Beteckning 1.3.4-2016-22097 *Är du gift? Utredning av handläggning av barn som är gifta när de söker skydd i Sverige.*

från trakasserier och utnyttjande, både i hemlandet och i samband med flykten från hemlandet, genom att gifta bort dem.⁷⁸

Barn och vuxna, mestadels flickor och kvinnor, kan utsättas för tvångsäktenskap i hemländerna för att sedan bli offer för människohandel för olika ändamål såsom prostitution, tiggeri och tvångsarbete. Offren kan också utsättas för människohandel med ändamålet att de ska giftas bort mot sin vilja vid ankomsten till destinationslandet.

I december 2017 lade *Utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap* fram ett nytt förslag om att ytterligare begränsa möjligheterna att erkänna utländska barnäktenskap.⁷⁹ Den 29 november 2018 beslöt riksdagen om en ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella förhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap.⁸⁰

Lagändringen innebär att inga utländska barnäktenskap ska erkännas i Sverige. Förbudet gäller oavsett parternas anknytning hit när äktenskapet ingicks eller deras ålder vid tidpunkten för erkännandeprövningen. Undantag ska aldrig kunna göras om någon av parterna alltså är under 18 år. Lagändringen syftar till att säkerställa att alla som befinner sig i Sverige skyddas mot barnäktenskap, och har också ett normativt ändamål genom att tydligt ange att sådana äktenskap inte accepteras i Sverige.⁸¹

Under 2018 rapporterades tre domar till Noa som rörde fall av äktenskapstvång där målsäganden var under 18 år.⁸²

---

⁷⁸ Se till exempel UN Women, *Gender-based violence and child protection among Syrian refugees in Jordan, with a focus on early marriage* (2013). <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20jordan/attachments/publications/2014/gbv-cp%20assessment%20jordan.pdf?la=en&vs=1754>.

⁷⁹ Betänkande av utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv – *Utvidgat hinder mot erkännande av utländska barnäktenskap* (SOU 2017:96).

⁸⁰ Lagen (2018:1973) om ändring i lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap, <https://www.svenskforfattningssamling.se/doc/20181973.html>.

⁸¹ Proposition 2017/18:288, *Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap*, s. 1.

⁸² Hovrätten för Västra Sveriges dom den 4 dec 2018 i mål nr B 2701-18 (förberedelse till äktenskapstvång), Hovrätten för nedre Norrlands dom den 18 april 2018 i mål nr B 1382-17, (ogillat åtal avseende äktenskapstvång) samt Västmanland tingsrätts dom den 22 feb 2018 i mål nr B 79-18 (stämpling till äktenskapstvång).

3.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser

En brottstyp som fortsatt fick uppmärksamhet under 2018 rör svenskar som begår allvarliga sexuella övergrepp mot flickor och pojkar i andra länder. Med detta menas vanligen att en person med hemvist i Sverige reser till ett annat land för att där sexuellt utnyttja en flicka eller pojke med hemvist i destinationslandet mot någon form av ersättning. De brott som begås mot barnen är företrädesvis våldtäkt mot barn, köp av sexuell handling av barn samt barnpornografibrott (dvs. dokumentation av deras egna eller andras sexuella övergrepp på barn).

Det är svårt att uppskatta hur många svenskar som årligen begår sexuella övergrepp mot barn i andra länder, men det underrättelsearbete som bedrivits av Polismyndigheten genom åren visar att problemet fortfarande är omfattande.

Vid Polismyndighetens nationella it-brottscentrum finns en utredningsgrupp som har nationellt verksamhetsansvar för svenskars sexualbrott utomlands, vilket innebär att det är denna grupp som utreder sexuella övergrepp som begåtts av personer från Sverige mot barn i utlandet. Utredningsarbetet visade att sexuella övergrepp mot barn som begås av svenska män utanför Sveriges gränser ofta är förknippade med produktion och användande av dokumentation av sexuella övergrepp mot barn (barnpornografibrott).

Dessa brott bör därför inte enbart behandlas som separata handlingar. Internet fyller en mycket viktig funktion för hur förövare sprider information om tillgängliga offer, kostnader för produktion och tillgång på illegalt material och är dessutom en betydande arena för möten mellan förövare. Undersökningar av dessa brott och identifiering av förövare och offer innebär därför stora utmaningar för polisregionerna.

Beställda sexuella övergrepp på barn i utlandet via webbkamera är ett sätt som allt fler använder sig av för att betrakta när barn utsätts för sexuella övergrepp i realtid, och för att kunna få omedelbar tillgång till filmer om sexuella övergrepp på flickor och pojkar som är anpassade till deras personliga önskemål. Många gånger kommer dessa brott till polisens kännedom i fall där en person begår ett annat brott, t.ex. våldtäkt av en vuxen kvinna i Sverige. När polisen undersöker den misstänktes beslagtagna mobiltelefoner och datorer upptäcks ibland filmer om sexuella övergrepp på flickor och pojkar i Sverige eller andra länder.

Experter menar att tiotusentals flickor och pojkar över hela världen kan vara föremål för beställda sexuella övergrepp via webbkamera, och antalet fall ser ut att öka.⁸³ Beställda sexuella övergrepp på barn begås i privata hem, på internetkaféer, hotell eller på andra ställen i barnets närområde. Offer för den här typen av övergrepp har rapporterats främst från Filippinerna, men indikationer finns på att denna typ av sexuella övergrepp på barn också förekom i Rumänien under 2018. För att beställa sexuella övergrepp på barn behöver förövaren enbart tillgång till en mobiltelefon eller en dator samt en webbkamera. Den som utför de sexuella övergreppen på barnet kan vara en förälder eller en annan person i barnets närhet.

---

⁸³ US Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, *Online Sexual Exploitation of Children: An Alarming Trend* (27 June 2017). <https://www.state.gov/online-sexual-exploitation-of-children-an-alarming-trend/>.

Kontakten mellan beställaren och förövaren tas ofta via dejtingssidor för vuxna för att sedan övergå till en privat konversation på Skype eller via WhatsApp för att diskutera möjligheterna till så kallad live streaming av sexuella övergrepp på barn via internet.⁸⁴ Risken att anmälas till polisen för den som beställer eller begår övergreppen är liten, eftersom stora delar av rättsväsendet i de flesta länder har liten erfarenhet av eller saknar utbildning för att upptäcka och utreda dessa brott.

Ett annat växande hot mot flickor och pojkar är s.k. ”sextortion” dvs. utpressning av barnet där förövaren tvingar barn att utstå sexuella övergrepp framför en webbkamera under hot om att känslig information eller sexuella övergrepps bilder annars ska spridas.⁸⁵

Under 2018 anslöt sig Noas nationella it-brottscentrum till ett projekt, *Säg vad du såg*, tillsammans med ECPAT, World Childhood Foundation och andra organisationer som syftar till att få fler svenska förövare identifierade och lagförda genom skraddarsydd informationssinsatser.⁸⁶ Projektet pågår till och med 2021, och riktade utbildningsinsatser ska genomföras mot resebranschen, svenska företag och myndigheter i utlandet samt svenskar boende utomlands.⁸⁷

Ärenden under 2018

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 42-årig man som tidigare dömts för att ha tvingat unga kvinnor i Sverige att visa sig nakna och utföra sexuella handlingar på sig själva framför webbkamera. Mannen använde samma tillvägagångssätt i detta nya ärende, men de brotten avsåg ett större antal minderåriga flickor i USA och i Storbritannien. Utredare vid Polismyndighetens nationella it-brottscentrum genomförde därför två resor till USA och en till Skottland för att vidta ytterligare utredningsåtgärder i samarbete med de nationella polismyndigheterna.

Mannen dömdes av Uppsala tingsrätt till tio års fängelse för flera fall av grova våldtäkter, våldtäkter, försök till våldtäkt mot barn, grova våldtäkter mot barn, grovt sexuellt tvång, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, olaga hot och grovt barnpornografibrott mot totalt 27 brottsoffer.⁸⁸

Tingsrätten bedömde de flesta övergreppen som grova eftersom de hade inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnen. Gärningarna begicks under hot i barnens hemmiljö, bland annat på platser där de riskerade att bli exponerade för andra, och de sexuella handlingarna var förenade med smärta samt innefattade för barnen grovt förnedrande handlingar. Enligt tingsrätten förstärktes kränkningen av att mannen dokumenterade övergreppen. Gärningarna utgjorde dessutom ett led i en brottslighet som utövades systematiskt mot ett mycket stort antal flickor. Mannen hotade dessutom med att han skulle skada eller döda barnen eller närstående personer och/eller att han skulle lägga ut kränkande bilder på dem om de inte gjorde som han ville.

⁸⁴ ”Live streaming” innebär att övergreppen sker, spelas in och överförs i realtid.

⁸⁵ ”Sextortion” är ett ord som kombinerar ”sex” med ”extortion” som betyder utpressning.

⁸⁶ <https://www.nmtsverige.se/nyheter/2016/visa-resekurage-sag-vad-du-sag>.

⁸⁷ Länk: <https://childhood.se/vad-vi-gor/projekt/sag-vad-du-sag/>.

⁸⁸ Uppsala tingsrätts dom 2017-11-30 i mål nr B 3216-16.

Hovrätten fastställde strafftidens längd, men gjorde delvis andra bedömningar avseende brottsrubriceringarna.⁸⁹

Ärende 2: Ärendet började med en anmälan om kränkande fotografering mot en 38-årig man som hade monterat en kamera på en toalett på sin arbetsplats i Östersund. Husrannsakan i mannens bostad och en genomgång av mannens dator visade på skriftliga konversationer med kvinnor från Filippinerna och hundratals filmer med beställda våldtäkter på barn på Filippinerna. Polisen på Filippinerna grep två misstänkta personer.

Mannen i Östersund häktades av Östersunds tingsrätt för brotten grov våldtäkt mot barn, försök till grov våldtäkt mot barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn och grovt barnpornografibrott. I syfte att undvika långa häktningstider beslutade åklagaren att utredande poliser inte skulle genomföra en resa till Filippinerna för att identifiera de utsatta barnen. Barnen fick härigenom ingen möjlighet att få upprättelse eller skadestånd.

Mannen dömdes av tingsrätten för kränkande fotografering, grova våldtäkter mot barn, grova sexuella övergrepp mot barn samt för grovt barnpornografi brott till fängelse i 14 år.⁹⁰ Mannen dömdes även till att betala skadestånd för brottet kränkande fotografering.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom i fråga om skuld och brottsrubricering samt påföljd på så sätt att hovrätten bestämde fängelsestraffets längd till tolv år.⁹¹

Ärende 3: Under arbetet med att undersöka ett fildelningsärende kunde en svensk 63-årig man identifieras och gripas för sexuellt ofredande mot barn i Thailand och för sexuella övergrepp på barn i Vietnam. Förundersökningen som berörde barn i Thailand lades ner eftersom det inte fanns tillräckliga uppgifter för att fullfölja förundersökningen. Förundersökningen rörande grovt sexuellt övergrepp mot barn och grovt barnpornografibrott begångna i Vietnam kunde däremot fullföljas.

Tingsrätten dömde den 63-årige mannen till fängelse i två år och sex månader för flera fall av grovt sexuellt övergrepp mot barn i Vietnam och ett fall av grovt barnpornografibrott.⁹²

Hovrätten ändrade påföljden och bestämde fängelsestraffets längd till ett år och nio månader eftersom man inte bedömde några av de sexuella övergreppen som grova.⁹³

Ärende 4: I december 2017 häktades en 46-årig man i Göteborg misstänkt för stämpling till grov våldtäkt mot barn, barnpornografibrott och försök till utnyttjande av barn för sexuell posering. Genomgången material tydde på att mannen hade beställt s.k. live streaming av sexuella övergrepp på barn via internet. Övergreppen antogs vara begångna i Colombia av barnens föräldrar.

Tingsrätten dömde mannen till fängelse i ett år och sex månader för utnyttjande av barn för sexuell posering, försök till grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, stämpling till våldtäkt mot barn, barnpornografibrott och kränkande fotografering. Domen överklagades till hovrätten, där mannen dömdes för barnpornografibrott men friades från övriga åtalpunkter på grund av brister i bevisningen. Hovrätten ändrade påföljden för mannen och

⁸⁹ Svea hovrätts dom 2018-04-16 i mål nr B 11734-17.

⁹⁰ Östersunds tingsrätts dom 2018-02-15 i mål nr B 116-17.

⁹¹ Hovrätten för Nedre Norrlands dom 2018-05-22 i mål nr B 284-18.

⁹² Helsingborgs tingsrätts dom 2018-05-18 i mål nr B 3345-17.

⁹³ Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2018-07-17 i mål nr B 1707-18.

bestämde straffet till skyddstillsyn med föreskrift att genomgå Kriminalvårdens behandlingsprogram ROS.⁹⁴

Ärende 5: Ärendet initierades med anledning av att två män greps som misstänkta för en våldtäkt mot en kvinna i Halmstad. I den utredning som följde fann polisen material som tydde på att den ene förövaren, en 45-årig man, hade varit involverad i s.k. live streaming av sexuella övergrepp mot barn i Filippinerna. Uppgifterna överlämnades till Polismyndighetens nationella it-brottscentrum för fortsatt utredning. Med hjälp av myndigheterna i Filippinerna kunde barnen identifieras och förundersökningen fullföljas.

Tingsrätten dömde den 45-årige mannen till fem års fängelse för grov våldtäkt mot barn och barnpornografibrott.⁹⁵

Domen överklagades till hovrätten som skärpte straffet till fängelse i fem år och sex månader för grov våldtäkt mot barn och barnpornografibrott.⁹⁶ Hovrätten menade att mannen betalat för övergreppen och på så sätt utnyttjat fattiga människors svåra ekonomiska situation och ansåg att straffvärdet för den samlade brottsligheten var något högre än vad tingsrätten kommit fram till.

---

⁹⁴ Relation- och samlevnadsprogrammet (ROS).

⁹⁵ Halmstads tingsrätts dom 2018-12-21 i mål nr B 665-18.

⁹⁶ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2019-02-22 i mål nr B 1082-19.

4 Nationella operativa avdelningens organisation och uppdrag

Efter omorganiseringen av Polismyndigheten under 2015, utförs arbetet mot människohandel av nationella operativa avdelningen (Noa), där följande enheter arbetar mot människohandel: utvecklingscentrum Stockholm, underrättelseenheten, internationella enheten och utredningsenheten.

Utvecklingscentrum Stockholm (UC Stockholm)

UC Stockholm är en enhet inom Noa som bland annat ansvarar för sakområdet människohandel och som har i uppdrag att driva och följa utvecklingen framåt inom området. UC Stockholm ansvarar även för Polismyndighetens fortsatta uppdrag att vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel.⁹⁷ För mer information om Polismyndighetens arbete som nationell rapportör, se avsnitt 5.

I regleringsbrevet till Polismyndigheten för 2018 fick Polismyndigheten i uppdrag att identifiera och redogöra för vilka åtgärder som myndigheten vidtar för att bekämpa människohandel i hela landet. UC Stockholm ansvarade för genomförandet av uppdraget och slutredovisade arbetet till regeringen den 7 december 2018.⁹⁸

Under 2018 togs även en plan fram vid UC Stockholm för det fortsatta arbetet för att bekämpa människohandel.⁹⁹ Planen ska bidra till att

- begränsa möjligheten för aktörer inom internationell organiserad brottslighet att verka i Sverige
- utveckla befintliga arbetsmetoder och se över behovet av nya
- lagföringarna blir fler
- mäns våld mot kvinnor ska upphöra.¹⁰⁰

Underrättelseenheten

Noas underrättelseenhet får genom bearbetning och analys av information en god bild av den grova organiserade brottsligheten i Sverige, en bild som sedan redovisas genom strategiska rapporter och operativa underrättelser. Underrättelsearbetet förväntas förebygga och bekämpa organiserad brottslighet eller, i konkreta fall, leda till att förundersökningar inleds om pågående allvarliga brott.

---

⁹⁷ *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Polismyndigheten* (regeringsbeslut 2017-12-21).

⁹⁸ A125.077/2018.

⁹⁹ PM 2018:0025

¹⁰⁰ Proposition 2005/06:155, *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*.

Underrättelseenheten ansvarar för strategisk och operativ underrättelseverksamhet på nationell nivå med bl.a. inriktning mot människohandel för olika ändamål. Underrättelseenheten biträder, samordnar och koordinerar också internationella ärenden och underrättelseärenden som berör flera myndigheter eller länder. Arbetet sker i samarbete med polisregionernas underrättelseverksamhet, övriga brottsbekämpande myndigheter samt genom det internationella polissamarbetet.

Internationella enheten

Internationella enheten vid Noa arbetar med både operativ och strategisk verksamhet till stöd för svensk polis i det internationella polissamarbetet. Enheten utgör en kontaktpunkt till bland annat Interpol, Europol, Schengen/SIRENE¹⁰¹ och polis- och tullsambandsmän i Norden. Enheten har också ansvar för de samarbeten som pågår inom t.ex. FN och Östersjöområdet samt med nordiska länder. Enheten ansvarar även för EU-samordningen och samordningen av det svenska polisarbetet inom EMPACT¹⁰². Vidare ansvarar enheten för utlandsstyrkan och de internationella utvecklingsprojekten.

Utredningsenheten

Vid Noa finns även en utredningsenhet som har till uppgift att utreda grova brott och att vid behov biträda polisregionerna. Enheten hanterar även fall som rör begäran om rättshjälp från andra länder och frågor som rör brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet.

Inom utredningsenheten finns sex sektioner, varav en är nationellt it-brottscentrum. De huvudsakliga uppgifterna för nationellt it-brottscentrum är att

- agera som nationell deskfunktion för it-relaterad brottslighet
- inneha expertfunktion för handläggning av komplexa it-brott, dokumenterade sexuella övergrepp mot barn (barnpornografibrott) och vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte
- ansvara för att utreda och förebygga sexuella övergrepp mot barn i andra länder när brotten begås av personer med hemvist i Sverige och svenskar som förmår personer i andra länder att begå övergrepp mot barn, via till exempel webbkamera
- fungera som samverkanspartner med Säkerhetspolisen när det gäller hot och utredningar rörande kritisk it-infrastruktur
- vara nationell kontaktpunkt för andra myndigheter rörande frågor om kritisk it-infrastruktur och komplex it-brottslighet
- agera internationell kontaktpunkt för utländska rättsvårdande myndigheter och andra aktörer, till exempel på sociala medier
- hantera hot mot it-relaterad kritisk infrastruktur
- samverka med nationellt forensiskt centrum och nationellt bedrägericenter samt ha ansvar för kontakter och samordning av underrättelser inom European Cyber Crime Center.

---

¹⁰¹ Supplementary Information Request at the National Entries.

¹⁰² European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats (EMPACT) är EU:s modell för samverkan mot allvarlig och organiserad brottslighet.

Nationellt it-brottscentrum biträder polisregionerna med att inhämta annonser från internet om prostitution riktade mot den svenska marknaden i ärenden rörande människohandel för sexuella ändamål/grovt koppleri/köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn under 18 år. För mer information om nationellt it-brottscentrums arbete mot sexuella övergrepp mot barn i andra länder, se avsnitt 3.4.

Under 2018 påbörjades införandet av regionala it-brottscentrum i samtliga polisregioner.

4.1 Noas arbete mot människohandel

Eftersom flera av Noas insatser mot människohandel bedrivs i samverkan mellan utvecklingscentrum Stockholm (UC Stockholm) och Noas underrättelseenhet redovisas enheternas både gemensamma och enskilda aktiviteter.

4.1.1 Utveckling av kompetenshöjande insatser och samverkan

Den nationella rapportören i frågor som rör människohandel är placerad på utvecklingscentrum Stockholm. Utöver de undersökande och utvärderande uppgifterna är den nationella rapportören också ansvarig för att leda och utveckla det kompetenshöjande arbetet rörande frågor om människohandel inom Polismyndigheten.

Utbildning

Sedan 2010 erbjuder Polismyndigheten samtliga anställda en interaktiv utbildning om människohandel för olika ändamål, och sedan april 2017 erbjuds även en interaktiv utbildning om människohandel med barn. Utbildningarna finns tillgängliga på polisens intranät och förmedlar kunskap om hur människohandel kan uppdagas och utredas m.m.

Dessutom erbjuds förundersökningsledare och utredare en två veckor lång vidareutbildning om människohandel i samverkan mellan Polishögskolan och Uppsala universitet. Vidareutbildningen genomförs en till två gånger per år och ger 4,5 högskolepoäng. Slutligen erbjuds varje år en två veckor lång utbildning om spaning och målsökning på internet i samverkan mellan Polishögskolan och Blekinge tekniska högskola.

Noas människohandelskonferens

Varje år arrangerar den nationella rapportören en människohandelskonferens för polisanställda i samarbete med Noas underrättelseenhet. I november 2018 arrangerades en tvådagarskonferens om människohandel för myndigheter och frivillorganisationer. Där deltog bland annat föreläsare från London Metropolitan Police i Storbritannien. Nästa konferens kommer att genomföras i november 2019.

Kompetenshöjande insatser för gränspolisen

Under 2017 utvecklade den nationella rapportören, i samarbete med UC Stockholm och Noas underrättelseenhet, ett särskilt utbildningsmaterial för gränspolisen om människohandel. Syftet med materialet är att gränspolisen ska få djupare kunskaper om människohandel, hur offer för människohandel kan identifieras och stödjas och vilka åtgärder som ska vidtas när polisen kommer i kontakt med dessa offer. Under 2018 påbörjades utbildningsinsatser för nyanställd personal vid gränspolisen.¹⁰³

Polisens intranät

En informationssida om förebyggande åtgärder och bekämpning av prostitution och människohandel för sexuella ändamål på polisens intranät uppdateras kontinuerligt av den nationella rapportören. Målet med informationssidan är att den ska fungera som en nationell standard för polisen om hur alla former av människohandel ska förebyggas, upptäckas och utredas.

Samverkan

Mellan 2009 och 2017 samverkade Polismyndigheten genom den nationella rapportören i frågor som rör människohandel med Länsstyrelsen i Stockholms län, som under perioden hade ett nationellt samordningsansvar för människohandel. Den nationella samverkan i frågor som rör människohandel överfördes till den nya Jämställdhetsmyndigheten den 1 januari 2018.

Jämställdhetsmyndighetens regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel fungerar sedan den 1 januari 2018 som stöd i myndighetens nationella uppdrag rörande prostitution och människohandel för alla ändamål. Regionkoordinatorernas uppgifter är bland annat att bistå myndigheter med stöd vid människohandelsärenden och att fungera som regionala aktörer med spetskompetens gällande människohandel. En regionkoordinator kan t.ex. stödja samordningen mellan polis och socialtjänst i den kommun där ett potentiellt offer för människohandel har identifierats. De förväntas också skapa förutsättningar för att koppla ihop det regionala arbetet mot prostitution och människohandel med arbetet som sker på nationell nivå. Målsättningen är att det ska fortsätta att finnas en regionkoordinator i varje region, vilket det gör sedan september 2018.

Manual om identifiering och stöd till offer för människohandel

Under 2016 tog Länsstyrelsen i Stockholm fram en manual tillsammans med bl.a. den nationella rapportören i frågor som rör människohandel vid UC Stockholm, Noas underrättelseenhet och polisregion Stockholm. Manualen fungerar som ett stöd för myndighetsanställda och frivilligorganisationer i arbetet med att identifiera offer för människohandel samt för att kunna erbjuda offren skydd och stöd. Manualen uppdaterades av Jämställdhetsmyndigheten under 2018 och förväntas publiceras under 2019.

---

¹⁰³ Gränspolisen ansvarar för gränskontroll till och från Sverige. I gränspolisverksamheten ingår också att utföra inre gränskontroll och verkställa beslut om avvisning eller utvisning.

Polisregionernas egna kompetenshöjande insatser

I majoriteten av de sju polisregionerna genomför de regionala människohandelsgrupperna konferenser, seminarier och möten för polisanställda, men även gemensamt med andra myndigheter på polisområdes- och lokalpolisområdesnivå. För mer information om det regionala arbetet, se bilaga 1.

Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet

Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet har pågått sedan den 1 juli 2009 och samordnas från den 1 januari 2015 av Polismyndigheten. Satsningen initierades genom ett regeringsbeslut där dåvarande Rikspolisstyrelsen fick i uppdrag att samordna och säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den organiserade brottsligheten. I satsningen ingår även Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Satsningen leds av Samverkansrådet, som är sammansatt av de tolv myndighetscheferna med rikspolischefen som ordförande och som beslutar om inriktningen och organisationen för satsningen. Det Operativa rådet som är sammansatt av myndigheternas operativa chefer, sammanträder var fjärde vecka och beslutar bl.a. om nationella myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet och gemensamma prioriteringar. Myndigheterna bemannar även gemensamma underrättelsecenter, ett nationellt och åtta regionala, som bl.a. har i uppdrag att ta fram lägesbilder, underlag till prioriteringar samt förslag på insatser och åtgärder.

Sju regionala samverkansråd leder den myndighetsgemensamma verksamheten avseende regionala och lokala insatser. De olika organen inom satsningen hanterar utbildningsfrågor, säkerhetsfrågor, behov av metodstöd, lagstiftningsbehov, resursfrågor och andra praktiska frågor som i övrigt berör myndighetssamverkan. I vissa fall tillsätts särskilda arbetsgrupper för att hantera specifika gemensamma behov.

Utifrån de olika regeringsuppdragen och Samverkansrådets inriktningsbeslut från oktober 2016 ska de samverkande myndigheterna gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten genom brottsförebyggande åtgärder, administrativa åtgärder, exekutiva åtgärder, lagföring och återvinning av brottsvinster. Fokus ligger på bekämpning av dels allvarlig och samhällshotande organiserad brottslighet, dels organiserad brottslighet i lokalsamhället med särskilt fokus på utsatta områden.

Ytterligare nio s.k. nätverksmyndigheter, som var för sig är viktiga pusselbitar i samhällets brottsbekämpande förmåga, har kopplats till satsningen via ett strategiskt nätverk. I nätverket ingår Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Finansinspektionen, Inspektionen för vård och omsorg, Pensionsmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Transportstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholm fungerar som nationell kontaktpunkt för landets 21 länsstyrelser. Nätverksmyndigheterna ingår inte i de nationella beslutforum som finns i satsningen, men flera av dem deltar aktivt i operativa insatser på eget initiativ eller på förfrågan från satsningen alternativt från några av de samverkande myndigheterna.

Brottsområdet människohandel förekommer i vissa fall inom satsningens insatser mot organiserad brottslighet. Människohandel kan bekämpas på lokal nivå genom lokal och

regional myndighetssamverkan för att bl.a. ingripa mot organiserad prostitutionsverksamhet. Samverkan mellan berörda myndigheter kan t.ex. ske genom gemensamma inspektioner i verksamheter som strippklubbar och i verksamheter där det via anmälan eller underrättelser har framkommit att det finns misstankar om prostitution och/eller människohandel för olika ändamål. Andra exempel på oseriösa verksamheter kan vara sådana som innefattar olika former av kroppsvård.

4.1.2 Utveckling av det operativa arbetet

I fem av de sju polisregionerna finns i dag särskilda grupper som arbetar mot människohandel. I flertalet polisregioner har handlingsplaner tagits fram och beslutats för det fortsatta arbetet med att bekämpa människohandel. I polisregion Stockholm finns dessutom en särskild prostitutionsgrupp, vars huvudsakliga uppgift är att ingripa mot dem som bryter mot förbudet mot köp av sexuell tjänst¹⁰⁴ och köp av sexuell handling av barn¹⁰⁵. Dessa grupper rapporterar regelbundet data och annan information till den nationella rapportören i frågor som rör människohandel.

Det operativa arbetet mot människohandel bedrivs i dag i huvudsak på regional nivå och människohandel ingår i en av den polisoperativa inriktningens fyra huvuddelar, den som berör aktörer inom internationell organiserad brottslighet.¹⁰⁶

Noas operativa insatser mot människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst m.m. i polisregionerna

I samverkan med den nationella rapportören i frågor som rör människohandel genomför Noas underrättelseenhet sedan 2016 särskilda insatsveckor mot människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst/köp av sexuell handling av barn i polisregionerna. Målsättningen är att genomföra minst fyra insatser per år i samarbete med polisregionerna. I praktiken går arbetet till så att den första dagen ägnas åt kompetenshöjande insatser tillsammans med lokal polis samt representanter från Åklagarmyndigheten och socialtjänsten. Bland annat tas frågor upp om relevant lagstiftning, operativa åtgärder, hemliga tvångsmedel¹⁰⁷, internetspaning och bemötande av individer i prostitution.

Under 2018 genomfördes totalt sex särskilda insatsveckor i polisregionerna Bergslagen (Örebro och Falun), Mitt (Gävle), Nord (Luleå) och Öst (Jönköping och Linköping/Norrköping). För mer information om resultaten av insatsveckorna, se bilaga 1.

¹⁰⁴ 6 kap. 11 § brottsbalken.

¹⁰⁵ 6 kap. 9 § brottsbalken.

¹⁰⁶ *Polisoperativ inriktning mot allvarlig och organiserad brottslighet – Nationell inriktning och enhetlig prioritering under 2018–2022.*

¹⁰⁷ Hemliga tvångsmedel regleras i 27 kap. rättegångsbalken och är en samlande beteckning för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning.

Människohandel för tiggeriändamål

Under 2015 genomförde och koordinerade underrättelseenheten vid Noa ett flertal möten med de sju polisregionerna i arbetet med att samla in information och färdigställa en nationell lägesbild rörande brott riktade mot och utförda av personer kopplade till utsatta EU-medborgare som utnyttjats för tiggeriändamål i Sverige.¹⁰⁸ Uppdraget att ta fram denna lägesbild fick underrättelseenheten av Polismyndighetens nationella operativa ledningsgrupp hösten 2014.

Lägesbilden bidrog till ökad kunskap om tiggeri kopplat till organiserad brottslighet. Den bidrog också till att en omfattande förundersökning om människohandel för tiggeriändamål kunde inledas i polisregion Bergslagen 2016. Insatsen ledde till fällande dom för människohandel avseende två personer 2017.¹⁰⁹

Lägesbilden bidrog också till att polisregion Väst inledde en förundersökning om människohandel för tiggeriändamål under 2015. I ärendet använde sig polisen av hemliga tvångsmedel för första gången i en förundersökning om människohandel för tiggeri, vilket visade sig vara en viktig faktor för att ärendet skulle leda till fällande dom.¹¹⁰ För närvarande pågår förundersökningar om människohandel för tiggeriändamål i flera av landets polisregioner, där polisen också använder hemliga tvångsmedel på samma sätt som man gör i fall som rör människohandel för sexuella ändamål, narkotikabrott och andra så kallade spaningsbrott. Under 2018 dömdes 12 personer till fängelse för människohandel för tiggeriändamål. För mer information, se avsnitt 3.2.3 och bilaga 1, polisregionerna Syd, Mitt, Bergslagen och Väst.

Motverkande av köp av sexuella tjänster på massagesalonger

För att motverka köp av sexuella tjänster på massagesalonger i polisregionen, samarbetade polisen i polisregion Väst med ägarna eller hyresvärdarna för de aktuella fastigheterna. I samband med att polisen informerade hyresvärdarna om att det förekom köp av sexuella tjänster i deras lokaler upplystes hyresvärdarna också om innehållet i koppleriparagrafen¹¹¹ och om möjliga konsekvenser. Hyresvärdarna blev därmed medvetna om att den som inte vidtar adekvata åtgärder för att stänga ner verksamheterna efter att ha fått information om att det förekommer köp av sexuella tjänster i lokalerna riskerar åtal för koppleri. Polisens samarbete med fastighetsägare resulterade i att en massagesalong i Göteborg stängdes under 2018. I polisregion Öst stängdes två thaimassagesalonger ner efter det att polisen uppmärksammade hyresvärdarna på att det förekom prostitution i lokalerna.

¹⁰⁸ Nationell lägesbild, *Brottslighet med koppling till tiggeri och utsatta EU-medborgare i Sverige*, Polismyndigheten, Noa, december 2015.

¹⁰⁹ Örebro tingsrätts dom 2017-11-21 i mål nr B 351-17.

¹¹⁰ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2016-04-22 i mål nr B 1554-16.

¹¹¹ 6 kap. 12 § brottsbalken.

Finansiella utredningar

Under 2016–2018 var Noa, tillsammans med Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten, projektledare för ett människohandelsprojekt som bedrivs av det internationella revisorsnätverket ALEFA (Association of Law Enforcement Forensic Accountants) vid Europol. Projektet syftar till att utveckla finansiell utredningsmetodik inom människohandelsområdet. Projektmedlemmarna genomförde under 2017 studiebesök till sex EU-länder för att lära av erfarenheter från dessa länder.

Under 2018 genomfördes en stor internationell utbildningsinsats (ALEFA THB Training Event) inom Europol. Vid denna insats deltog 120 finansiella utredare och människohandelse experter från hela EU samt från USA, Australien och Kanada för att utbyta erfarenheter och delta i workshops kring finansiella utredningar inom brottsområdet människohandel. Projektet resulterade i en handbok för hur rättsväsendet bedriver finansiella utredningar inom människohandelsutredningar. Handboken publicerades i december 2018 och ska fungera som ett praktiskt metodstöd inom hela EU.¹¹²

Representanter från UC Stockholm och Noas underrättelseenhet bistod under 2018 Finansdepartementet och Utrikesdepartementets antiterrorismsamordnare med att ta fram underlag till en forskningsrapport om finansiella flöden genom människohandel kopplade till terrorism. Arbetet ägde rum inom ramen för Financial Action Task Force och resulterade i en rapport som publicerades i juni 2018.¹¹³

Brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet

Under 2018 uppdaterade Polismyndigheten sina riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten.¹¹⁴ I arbetet med brottsoffer och personsäkerhet betonas vikten av det första mötet med brottsoffret. Alla polisanställda ska ha grundläggande kunskaper om hur brottsoffer ska bemötas och kunna informera dem om vilka rättigheter de har.

Under 2016 tog Noa dessutom fram ett omfattande metodstöd för brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet. Metodstödet tar bl.a. upp vad som är viktigt att tänka på i arbetet med offer för människohandel och informerar om vilka andra stödformer som finns för att handlägga dessa ärenden.

Under 2018 översatte Polismyndigheten en allmän informationsskrift om vilket stöd och skydd som finns i samhället. Skriften översattes till fjorton språk. Den innehåller de uppgifter som polisen är skyldig att informera om enligt förundersökningskungörelsen (1947:948). Det är alltså möjligt att under utredningen ge dem som inte behärskar svenska språket samma information på fjorton andra språk. Det finns ytterligare en skrift översatt till fjorton olika språk med kontaktuppgifter till lokala organisationer som kan ge stöd och hjälp, till exempel lokala kvinnojourer och brottsofferjourer samt kommuner. Det betyder att fler brottutsatta kan ta till sig information om vilka lokala organisationer som de kan vända sig till för att få stöd och hjälp.

¹¹² ALEFA (Association of Law Enforcement Forensic Accountants), *Trafficking in Human Beings (THB) Financial Investigation Handbook* (December 2018).

¹¹³ Financial Action Task Force, *Financial Flows from Human Trafficking* (7 June 2018).

¹¹⁴ Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten, PM 2018:42.

Brottslighet och tillsynsarbete

Genom att bedriva tillsynsarbete lokalt ökar möjligheterna att uppdaga och beivra människohandel för olika ändamål. I praktiken innebär detta att polisen utövar tillsyn mot illegala och legala verksamheter som svart- och spelklubbar, restauranger, vattenpipskaféer, kroppsvårdsverksamheter m.m. Särskilt fokus riktas mot oseriösa arbetsgivare och brottsnätverk inom verksamheter där det finns stor risk för att människor utnyttjas för sexuella ändamål eller i tvångsarbete, alternativt i frågor om arbets- och anställningsvillkor.

Inom Noas utvecklingscentrum Väst pågår ett projekt som syftar till att ta fram verktyg för att genomföra tillsyn mot illegala och legala verksamheter. Bland annat ska en nationell metod för tillsynsmetodik sammanställas, vilken ska användas i syfte att försvåra för oseriösa arbetsgivare och brottsnätverk att etablera sig i Sverige.

4.1.3 Internationellt polissamarbete inom EU

Det internationella polisarbetet mot människohandel bedrevs framför allt inom den europeiska polisorganisationen Europol respektive EU:s multidisciplinära plattform mot kriminella hot – EMPACT¹¹⁵.

EMPACT är EU:s modell för samverkan mot allvarlig och organiserad brottslighet. Det är ett myndighetsgemensamt samarbete mellan de länder som är medlemmar i EU och andra associerade länder såsom Norge, Island och Schweiz. I Sverige deltar förutom Polisen även bl.a. Tullverket och Ekobrottsmyndigheten.

Syftet med samarbetet är att gemensamt bekämpa den brottslighet som anses vara den mest systemhotande för länderna inom EU. Arbetet har sin grund i EU:s gemensamma hotbildsrapport, *Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA)*, till vilken alla EU:s medlemsländer bidrar med sin egen nationella analys.

Med utgångspunkt i SOCTA beslutas de brottsområden som ska prioriteras inom detta samarbete och vilka strategiska mål som ska uppfyllas under en förbestämd periodicitet. Detta går under namnet EU:s policycykel, som sträcker sig över fyra år. Den nya policycykeln gäller från 2018 till och med 2021. Varje policycykel avslutas med en redovisning och en analys av vad som har uppnåtts inom respektive brottsområde. Människohandel är enligt denna cykel en fortsatt prioriterad inriktning på EU-nivå.

Kring alla prioriterade brottsområden beslutar medlemsländerna varje år gemensamt om vilka aktiviteter som ska genomföras följande år. Varje medlemsland har samma rätt att ta initiativ till aktiviteter, som andra länder sedan kan välja att delta i.

Den nationella rapportören i frågor som rör människohandel och representanter från Noas underrättelseenhet deltog även under 2018 i denna samverkan mot människohandel genom både operativt och strategiskt arbete inom EMPACT THB¹¹⁶.

Under 2018 genomfördes inom EMPACT två gemensamma insatser mot människohandel som omfattade hela EU. Från svenskt håll koordinerades insatserna av Noas

¹¹⁵ EMPACT, <https://www.europol.europa.eu/content/eu-policy-cycle-empact>.

¹¹⁶ THB – Trafficking in Human Beings.

underrättelseenhet. Enheten fungerade också som stöd till polisregionerna vid ärenden med internationell anknytning.

Den första insatsen genomfördes under en vecka tillsammans med Arbetsmiljöverket med inriktning mot tvångsarbete och annan arbetskraftsexploatering. Den andra veckan riktades insatserna mot sexuell exploatering. Båda insatserna var framgångsrika.

Under insatsen mot arbetskraftsexploatering genomfördes cirka 100 myndighetsgemensamma kontroller i Sverige, där samtliga myndigheter initierade ärenden.

Under insatsen mot sexuell exploatering genomförde polisen ett stort antal kontroller mot internetrelaterad prostitution och gatuprostitution. Under insatsveckan upprättades 2 anmälningar om människohandel, 4 anmälningar om koppleri samt 33 anmälningar rörande köp av sexuell tjänst i Sverige.

Under insatsen i Sverige mot sexuell exploatering sökte polisen särskilt efter unga svenska kvinnor och flickor, män och pojkar som riskerade att utnyttjas i prostitution via dejtningssidor. Syftet var att komma i kontakt med denna grupp av sexuellt utnyttjade individer och förmedla en direkt kontakt till socialtjänsten. Totalt anträffades 18 individer som fick möjlighet att upprätta en sådan kontakt, och av dessa fortsatte cirka hälften att upprätthålla kontakten.

4.1.4 Deltagande i samverkan

Även under 2018 bedrevs samverkan med Arbetsmiljöverket inom EMPACT. Arbetsmiljöverket ansvarar för ett regeringsuppdrag som går under benämningen Osund konkurrens.¹¹⁷ I uppdraget ska Arbetsmiljöverket samverka med tolv andra myndigheter, bland andra Polismyndigheten och Skatteverket genom att t.ex. förstärka tillsynen av företag som bryter mot arbetsmiljöreglerna för att få konkurrensfördelar.

---

¹¹⁷ Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag av regeringen att under 2015–2018 ta ett krafttag mot den osunda konkurrensen. <https://www.av.se/om-oss/vart-uppdrag/osund-konkurrens>.

5 Polismyndighetens roll som nationell rapportör

I samband med den s.k. Kvinnofridspropositionen (prop. 1997/1998:55) gav regeringen dåvarande Rikspolisstyrelsen uppdraget att vara nationell rapportör för Sverige i frågor som rör handel med kvinnor:

Frågan om handel med kvinnor i syfte att sexuellt utnyttja dem, så kallad trafficking, har aktualiserats på senare tid i EU. Enligt en gemensam deklaration ska medlemsländerna bland annat utse en nationell rapportör i denna fråga.¹¹⁸ Rikspolisstyrelsen har därför fått i uppdrag att vara nationell rapportör för Sverige i frågor som rör handel med kvinnor.

Den svenska nationella rapportören tillsattes 1998 och var den första funktionen inom EU:s medlemsstater som fick detta uppdrag med anledning av den s.k. Haagdeklarationen.¹¹⁹ Arbetet har resulterat i att Polismyndigheten har överlämnat 20 årliga lägesrapporter. Sedan Polismyndighetens omorganisation 2015 är den nationella rapportören i frågor som rör människohandel placerad på Noas enhet utvecklingscentrum Stockholm (UC Stockholm).

Enligt förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten har Polismyndigheten i uppgift att vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel. I den nationella rapportörens uppgifter ingår bl.a. att i en skrivelse till regeringen redogöra för omfattningen av människohandel till, i och genom Sverige samt lämna förslag på hur människohandeln kan förebyggas och bekämpas. Analysen och förslagen presenteras i avsnitt 6.

Den nationella rapportören inhämtar årligen uppgifter från samtliga polisregioner och från Noa.¹²⁰ Frågeställningarna rör exempelvis antalet förundersökningar och domar, information om de olika formerna av människohandel i polisregionerna samt data om förövare och offer. Dessutom förväntas polisregionerna rapportera om prostitutionens utveckling i allmänhet i polisregionen samt förundersökningar som rör koppleri, antalet sexköpare som rapporterats och eventuella domar. Frågorna kring förövare och offer är uppdelade på kön, ålder och nationalitet, där det är av betydelse för utredningen, samt ekonomisk eller annan bakgrund. Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att det oftast finns en korrelation mellan förövarens bakgrund och vilka offer förövaren har tillgång till och väljer att utnyttja.

¹¹⁸ *The Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation* (Hague, 24–26 april 1997).

¹¹⁹ Se fotnot 118.

¹²⁰ Fram till och med omorganisationen av Polismyndigheten under 2015 var det dåvarande Rikspolisstyrelsen som inhämtade information från Rikskriminalpolisen och polismyndigheterna.

Informationen från polisregionerna är nödvändig för att Polismyndigheten ska kunna planera det nationella arbetet och utarbeta relevanta förslag på åtgärder om hur människohandeln bäst ska kunna förebyggas och bekämpas. Sådana åtgärder rör bl.a. arbetsmetoder, utbildningsinsatser, inventering av behov av tolkar, identifiering av samarbetspartners, brottsförebyggande åtgärder, identifiering av förövare, bemötande av och skydd och stöd till offren samt planering av offrets återvändande till hemlandet.

Insamling av uppgifter sker även från Migrationsverket, Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna, frivilligorganisationer samt forskare.

Polismyndighetens roll som nationell rapportör innebär också att informera om hur Sverige arbetar för att förebygga och bekämpa människohandel för alla ändamål och prostitution. Förbudet mot köp av sexuell tjänst har sedan det trädde i kraft 1999 rönt ett stort internationellt intresse, särskilt när det gäller att förebygga och motverka människohandel.

Under de senaste 20 åren har ett stort antal delegationer bestående av ministrar, parlamentariker, representanter från rättsväsendet och frivilligorganisationer samt journalister från hela världen besökt den nationella rapportören och andra nyckelaktörer i Sverige för att få information om hur lagen fungerar i praktiken och om vilka effekter lagen har haft för arbetet med att förebygga prostitution och människohandel för sexuella ändamål på kort och lång sikt. I september 2018 talade till exempel den nationella rapportören om det svenska arbetet med att förebygga människohandel och prostitution vid en konferens på Malta anordnad av Maltas universitet.

De nationella rapportörernas uppdrag finns också beskrivna i det s.k. människohandelsdirektivet¹²¹. I arbetet som nationell rapportör i frågor som rör människohandel ingår dessutom att delta i det informella nätverk av nationella rapportörer och liknande mekanismer som etablerats inom EU av EU-kommissionen. Inom nätverket samlas bl.a. uppgifter in om människohandels omfattning och utveckling samt resultat av och förslag på åtgärder för att bekämpa människohandeln. Informationen ligger bl.a. till grund för kommissionens rapportering till Europaparlamentet.

Internationellt engagemang

Den nationella rapportören i frågor som rör människohandel är också ansvarig för att tillhandahålla information till de olika kommittéer och organ som övervakar hur Sverige sköter sina internationella åtaganden rörande människohandel, prostitution och tvångsarbete, såsom Europarådet och CEDAW-kommittén¹²².

---

¹²¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF.

¹²² Kommittén som överser hur FN:s medlemsstater lever upp till sina skyldigheter under Kvinnokonventionen (CEDAW).
<https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx>.

Samverkan med civila samhället

I maj 2013 lanserade EU-kommissionen ett forum för det civila samhället mot människohandel.¹²³ Plattformen är ett forum för ett hundratal frivilligorganisationer på europeisk, nationell och lokal nivå när det gäller mänskliga rättigheter, barns rättigheter, kvinnors rättigheter och jämställdhet, migranternas rättigheter samt skyddsboende.

Polismyndigheten samarbetar med *Plattformen för civila Sverige mot människohandel* (Plattformen)¹²⁴ i enlighet med det s.k. människohandelsdirektivet. I nätverket ingår ett tjugotal aktörer som alla på olika sätt kommer i kontakt med personer som är utsatta för människohandel. Det är såväl hjälporganisationer med skyddade boenden, uppsökande verksamhet och juridisk rådgivning som organisationer som övervakar och rapporterar om tillämpningen av internationella överenskommelser på människohandelsområdet.

Den nationella rapportören har tillsammans med Plattformen utvecklat ett formulär för inhämtning av information från civilsamhället för att kunna jämföra uppgifter och se mönster i människohandelns omfattning och utveckling i Sverige över tid. Utvalda uppgifter från Plattformens årliga datainsamling redovisas i den nationella rapportörens årliga rapporter.¹²⁵

Stödinsatser

Plattformen drev under 2018, med medel från regeringen (800 000 kronor), ett nationellt stödprogram (NSP) med syftet att erbjuda ett förbättrat samt kompletterande stöd till utsatta för människohandel och exploatering. Stödet ska anpassas till den utsattas individuella behov och ge möjlighet till en förbättrad livssituation. NSP är ett kompletterande stöd och kan därför inte användas i stället för samhällets medel, utan finns för att täcka upp vårdluckor och stärka utsattas möjligheter att ovillkorligt få stöd och skydd enligt de internationella mänskliga rättigheterna. Det är endast certifierade aktörer som kan ansöka om att en utsatt person ska ges tillträde till programmet och som därefter kan ansöka om finansiering av stödinsatser i de fall samhället inte bekostar dessa. För att kvalificera för programmet måste den utsatta anses ha behov av och rätt till stöd och skydd enligt de internationella överenskommelser som Sverige har ratificerat.

Totalt ingick 42 utsatta individer (27 vuxna och 15 barn) i NSP under 2018. Av dessa fick 12 kvinnor och 5 medföljande barn omfattande stödinsatser genom sex olika skyddade boenden.

Statistikinsamling

Under 2018 rapporterade civilsamhällets aktörer mot människohandel att de varit i kontakt med 122 personer som misstänktes vara utsatta för människohandel och att majoriteten erhöll omfattande hjälp och stöd.¹²⁶ Av de 122 individerna var 91 kvinnor, 11 flickor, 19 män och en pojke. Majoriteten av kvinnorna var i åldrarna 18–26 år (60), medan 29 kvinnor

¹²³ EU Civil Society Platform against Trafficking in Human Beings. .

¹²⁴ www.manniskohandel.se.

¹²⁵ De uppgifter som Plattformen samlade in under 2018 kommer från boenden i Stockholm, Malmö och Göteborg samt från Plattformens egna kontakter.

¹²⁶ Plattformen, Statistikinsamling, *Civilsamhällets kontakter med utsatta för människohandel 2018*.

var 26–50 år och två var över 50 år. De 19 männen var i åldrarna 18–26 år. Totalt 4 av de 11 utsatta flickorna var under 15 år.

Totalt 54 av de 91 kvinnorna samt en flicka hade tillsammans cirka 60 barn vid undersökningstillfället. Barnen befann sig oftast tillsammans med mamman eller hos en annan familjemedlem, medan det i vissa fall var ovisst vem som sörjde för barnet. Detta innebar att många barn levde med och delade den utsatthet som kvinnan befann sig i och var i stort behov av hjälp och stöd.

Former av utsatthet

Av de 91 kvinnorna och de 11 flickorna hade 77 utsatts för prostitution och sexuell exploatering. Detta gällde även för den pojke som civilsamhället var i kontakt med.

I vissa fall (25) förekom det att kvinnor (18) och enstaka män, pojkar och flickor utnyttjades för flera olika ändamål genom tiggeri och tvångsarbete och för att begå brottslig verksamhet i samband med den sexuella exploateringen.

Totalt 19 individer (16 män och 3 kvinnor) utnyttjades för tvångsarbete.

Slutsatserna från redovisningen av olika former av utsatthet är att

- de allra flesta offer som civilsamhället möter och erbjuder hjälp är kvinnor och flickor som är utsatta för sexuellt utnyttjande och prostitution
- många av de som utnyttjas sexuellt också utnyttjas på andra sätt.

Ursprungsländer

Under 2018 var de 122 utsatta personerna hemmahörande i 20 olika länder. Majoriteten kom från Rumänien (23), Nigeria (17), Sverige (16) och Albanien (12). Jämfört med 2017 kan en ökning ses av framförallt kvinnor från Albanien, då endast fyra albanska kvinnor kom i kontakt med civilsamhällets aktörer mot människohandel.

Polisanmälan och stöd till offren

I 25 av de 122 ärendena gjordes en polisanmälan, och hjälpsökanden hänvisades av myndigheter till civilsamhället för kompletterande stöd och information.

Övriga kontakter (97) initierades direkt till civilsamhället utan att en polisanmälan upprättades. Trots detta fick de utsatta omfattande stöd genom NSP och enskilda organisationers insatser.

I 27 av de 122 ärendena erhöll den utsatta individen stöd från samhället och i de resterande 95 fallen erhöles stöd från civilsamhället. Civilsamhället stod därmed för ett omfattande stöd till en stor del utsatta individer som saknade möjlighet att få hjälp på annat sätt.

6 Analys och förslag till åtgärder

Baserat på de årligen insamlade uppgifterna analyserar den nationella rapportören situationen i Sverige, ger rekommendationer om hur människohandeln kan förebyggas och bekämpas samt redovisar årligen dessa resultat till regeringen. Vissa rekommendationer förekommer i flera lägesrapporter. Detta beror på att föreslagna åtgärder inte har genomförts och att det identifierade problemet eller behovet därmed kvarstår. Det beror också på att vissa åtgärder måste genomföras löpande, såsom kompetenshöjande åtgärder för rättsvårdande och andra myndigheter. Detta är nödvändigt eftersom lagstiftning och samhället förändras över tid, personer och grupper som är involverade i den kriminella miljön ändrar tillvägagångssätt, den moderna teknologin utvecklas och ny personal tillkommer som måste utbildas för att på bästa sätt hantera brottsområdet.

6.1 Alla former av människohandel

Få fällande domar om människohandel

Att det finns få fall av fällande domar rörande människohandel i Sverige kan bero på flera saker. För det första är människohandelslagstiftningen, trots flera ändringar, en komplicerad och ofta svårtillämpad lagstiftning. För att straffansvar för människohandel ska kunna utkrävas måste en förövare ha uppsåt i förhållande till utnyttjandet, dvs. han eller hon måste ha avsett att utnyttja offret. Detta krav kan medföra stora svårigheter i tillämpningen av lagstiftningen, särskilt i fall då rekrytering, transport och utnyttjande skett utanför Sverige. En annan svårighet kan vara att leda i bevis att en förövare använt sig av ett otillbörligt medel vid handelsåtgärden med offret. Likaså kan brist på resurser och brist på förmåga hos polisen att utreda brotten vara orsaker till att inte fler människohandelsbrott klaras upp.

Det kan också uppstå problem i domstolen när offret, ofta på grund av rädsla för repressalier, inte står fast vid den berättelse som hon eller han lämnat till polisen vid tidigare förhör. Detta kan leda till att offrets trovärdighet minskar och att åtalet ogillas, särskilt om det inte finns annan bevisning.

Det är dessutom fortfarande vanligt att domstolarna inte förstår de psykologiska mekanismer som styr offer för människohandel, såsom att det för offren inte har funnits något annat verkligt eller godtagbart alternativ än att underkasta sig förövarens vilja. Förövare använder ofta subtila hot och påtryckningar för att bemästra offrens fria och verkliga vilja. Detta är omständigheter som offren oftast berättar om, men som inte alltid kan stödjas av annan bevisning i form av exempelvis vittnesmål, skriftliga hot eller genom dokumenterad telefonavlyssning eller annan spaning.

En ytterligare orsak kan vara att förövarna ofta ändrar tillvägagångssätt. I stället för att som tidigare bruka våld och hot mot offren kan de erbjuda förbättrade villkor i form av mer frihet och en viss andel av inkomsterna från utnyttjandet. Detta leder ofta till att offren blir lojala mot förövarna och mindre benägna att vittna mot dem.

Slutligen kan ett offer befinna sig i ett socialt och känslomässigt beroende till förövaren, och det kan ibland vara svårt att till domstolen förmedla den speciella relation som ofta finns mellan förövare och offer i människohandelsärenden som är baserad på makt över och kontroll av offret.

En eller flera av dessa faktorer bidrar till att åtal om människohandel aldrig väcks, att åtal ogillas eller att domstolen väljer en påföljd i den lägre delen av straffskalan eller en mildare brottsrubricering: koppleri i fall av misstänkt människohandel för sexuella ändamål och ocker i fall av misstänkt människohandel för tvångsarbete.

Eftersom utsikten att nå framgång i dessa utredningar är relativt begränsad i jämförelse med annan allvarlig brottslighet och eftersom straffvärdena är låga, kan de utdömda straffen och inte minst straffsatserna i lagstiftningen påverka polisens framtida prioriteringar.¹²⁷ En sådan utveckling är olycklig, särskilt som denna typ av brottslighet orsakar stort mänskligt lidande för offren och skada för samhället i stort.

I mars 2018 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen – *Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering* (prop. 2017/18:123). För att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel föreslog regeringen en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan.

Den nya människohandelsbestämmelsen trädde i kraft den 1 juli 2018 och innebär i sak ett förtydligande av de otillbörliga medlen, att straffansvar för brott mot en person som är under 18 år ska gälla även vid oaktsamhet i fråga om offrets ålder och att minimistraffet för människohandel, mindre grovt brott, skärps till fängelse i sex månader.

Förslag till åtgärd – kompetenshöjande insatser

Metod- och kompetensutvecklande åtgärder inom rättsväsendet är viktiga för att öka kunskapen om mekanismerna bakom människohandeln, särskilt rörande offrens bevekelsegrunder, agerande och reaktioner.

Kompetenshöjande insatser måste inriktas på de faktorer som möjliggör människohandel för olika ändamål, utformningen av människohandelsparagrafen, identifiering av offren och deras faktiska situation med målet att ge ett heltäckande skydd och stöd, samt en analys av rättstillämpningen i syfte att verka för en större enhetlighet. Detta gäller människohandel för alla former av utnyttjande, men särskilt människohandel för andra ändamål än sexuella där bristen på kunskap är relativt stor och erfarenheterna ringa.

Sedan 2001 har vissa grupper inom rättsväsendet genomgått grundläggande utbildningar för att stärka deras kapacitet att hantera människohandelsärenden och relaterade brott. Det är dock viktigt att all personal inom de rättsvårdande myndigheterna ges regelbunden tillgång till både grundutbildningar och fördjupande fortbildning, och att de grupper som tidigare inte omfattats av sådana utbildningar inkluderas. Det är särskilt viktigt eftersom ny personal ständigt tillkommer och nationell och internationell lagstiftning, policy och praxis ständigt uppdateras och förbättras, samt för att de brottsansvariga ofta ändrar sina metoder för att undvika upptäckt. Om detta utbildningsarbete inte prioriteras kan effektiviteten på det brottsförebyggande och operativa arbetet försämrats med förödande långsiktiga konsekvenser.

Inriktningen av det fortsatta arbetet rörande kompetenshöjande insatser inom Polismyndigheten diskuteras i avsnitt 4.1.1.

---

¹²⁷ Straffvärden kan ses som en indikator på hur allvarligt samhället ser på denna typ av brottslighet.

Förslag till åtgärd – fokus på efterfrågan på sexuella tjänster

Arbetet med att bekämpa människohandel, oavsett för vilket ändamål, måste koncentreras på alla led i den brottsliga verksamheten. När det gäller människohandel för sexuella ändamål bör polisregionernas arbete fortsätta att fokusera både på de män som köper sexuella tjänster eller sexuella handlingar av barn i Sverige och i transitländer, och på människohandelsorganisatorerna inom och utom Sverige. Detta arbete är särskilt viktigt för att förhindra etablering och utbredning av grovt kriminella organisationer i Sverige och för att på kort och lång sikt minska efterfrågan på sexuella tjänster. För att lyckas i det fortsatta arbetet måste inte bara Polismyndigheten, utan också Åklagarmyndigheten och domstolarna, ytterligare öka sin kompetens genom kompetenshöjande åtgärder och utbyte av erfarenheter samt prioritera arbetet för att bekämpa dessa brott.

Inriktningen av det fortsatta arbetet rörande kompetenshöjande insatser inom Polismyndigheten diskuteras i avsnitt 4.1.1.

Skydd och stöd till alla offer för människohandel och stärkt samverkan

Det s.k. brottsofferdirektivet¹²⁸ kräver att medlemsländerna garanterar att de individer som fallit offer för brott behandlas med respekt och att de erbjuds lämpligt skydd och stöd för att underlätta deras återhämtning samt att de ges tillgång till rättslig prövning.

Syftet med regeringens nationella handlingsplan mot prostitution och människohandel 2018 är att förebygga och motverka prostitution och människohandel för alla ändamål samt att bidra till ett bättre skydd och stöd för utsatta personer. Åtgärderna ska bidra till att kunskapen om frågorna och arbetet för att förebygga och motverka prostitution och människohandel blir mer effektivt, strategiskt och målinriktat. Dessutom ska samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer öka för att ytterligare stärka offrens rättigheter.¹²⁹

För att tillse att dessa brottsoffer får det stöd och skydd som de har rätt till gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga vilka verksamheter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården som behöver kompetensinsatser för att bättre identifiera behoven hos kvinnor och män i prostitution. Socialstyrelsen konstaterar att det är relativt ovanligt att socialtjänstens personal kommer i kontakt med personer som har erfarenhet av ”sex mot ersättning”¹³⁰. Av de 80 kommuner (av 174 tillfrågade) som svarade på Socialstyrelsens enkätundersökning var det endast 20 procent som hade rutiner för att identifiera personer som har erfarenhet av att utnyttjas i prostitution. Dessutom hade endast en fjärdedel (26 procent) av dessa kommuner utbildat personalen om ”sex mot ersättning” under de senaste

¹²⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF.

¹²⁹ Handlingsplan mot prostitution och människohandel (augusti 2018),

https://www.jamstalldohetsmyndigheten.se/wp-content/uploads/2019/05/handlingsplan_prostitution-manniskohandel_aug-2018.pdf.

¹³⁰ Det bör noteras att Socialstyrelsen i redovisningen av regeringsuppdraget väljer att använda begreppet ”sex mot ersättning.” Detta är ett begrepp som inte fullt överensstämmer med regeringsuppdragets formulering som tar utgångspunkt i att prostitution och handel med människor för sexuella ändamål är utnyttjande och inte ”sex”.

tre åren. Det kunde alltså konstateras att behovet av kompetenshöjande utbildning om dessa frågor är stort inom kommunernas socialtjänst.¹³¹

Trots ett flertal åtgärder är stödet för och skyddet av dessa brottsoffer fortfarande bristfälligt, särskilt utanför de tre storstadsregionerna. De kommunala prostitutionsgrupperna inom socialtjänsten i de tre storstadsregionerna har sedan många år spetskunskap i dessa frågor.

Sveriges kvinnojourer har en viktig roll i arbetet för att ge kvinnor med erfarenhet av prostitution och utnyttjande i pornografi stöd och skydd. Även om många brottsoffer tar kontakt med en kvinnojour med anledning av att de utsatts för andra former av mäns våld, kan prostitution vara en del i en bredare utsatthet som inkluderar fysiskt, psykiskt, ekonomiskt och sexuellt våld.¹³²

Enligt Plattformen för civila Sverige mot människohandel har en stor andel av offren för människohandel de senaste åren aldrig haft kontakt med eller fått hjälp av en myndighet.¹³³

Dessutom påpekade CEDAW-kommittén i sina slutsatser rörande Sveriges senaste periodiska rapport 2016 under FN:s Kvinnokonvention att mer måste göras för att skydda, stödja och återintegrera offer för människohandel och prostitution.¹³⁴ Kommittén har dessutom avkrävt svar från Sverige om dessa frågor inför presentationen av Sveriges tionde periodiska rapport i mars 2020.¹³⁵

Förslag till åtgärd – nationell sammanhållen strategi för skydd och stöd till individer som utsatts för prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Den nationella rapportören mot människohandel föreslår därför i första hand att det snarast utarbetas en samlad nationell strategi för det långsiktiga arbetet för att ge stöd och skydd till individer som utnyttjas för prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål. Strategin föreslås genomföras i samarbete med alla berörda myndigheter och frivilligorganisationer inklusive de som organiserar överlevare av dessa brott, de två

¹³¹ Socialstyrelsen, *Redovisning av regeringsuppdrag att kartlägga behov av kompetensinsatser inom socialtjänst och hälso- och sjukvård – prostitution* (Stockholm: Sos, 2019).

¹³² Unizon, *Porr och prostitution: en rapport om utsatthet och efterfrågan* (Stockholm: Unizon, 2015) del 1.

¹³³ Plattformen består av en rad organisationer och aktörer. Länk: <https://manniskohandel.se>.

¹³⁴ Se: CEDAW Committee, Concluding observations (CEDAW/C/SWE/CO/8-9) (4 March 2016), paragraph 29: "... It also recommends that the State party strengthen its efforts to ... ensure adequate protection, rehabilitation and reintegration services for them. The Committee further recommends that the State party strengthen the assistance provided to women and girls who wish to leave prostitution, including by providing alternative income-generating opportunities."

¹³⁵ Se: CEDAW Committee, List of issues and questions prior to the submission of the tenth periodic report of Sweden (CEDAW/C/SWE/QPR/10), paragraph 14: "(c) Please also provide updated information on the measures taken: ... (c) to provide adequate protection, rehabilitation and reintegration services for women and girls who are victims of trafficking and prostitution, including through the provision of specialized housing for victims of trafficking; and (d) to strengthen the assistance provided to women and girls who wish to leave prostitution."

riksförbunden för kvinno- och tjejjourer, Roks och Unizon, forskare med specialkompetens inom traumabehandling och andra berörda.

I avvaktan på att en sådan strategi är på plats föreslår den nationella rapportören ett flertal delåtgärder för att kortsiktigt stärka dessa offers rättigheter och tillgång till stöd, behandling och skydd.

Förslag till åtgärd – kompetenshöjande åtgärder om offer för människohandel och prostitution

Trots olika riktade kompetenshöjande insatser inom rättsväsendet uppmärksammas dock inte offrens sårbarhet och faktiska situation tillräckligt, med följderna att offren inte får det stöd och skydd som de har behov av och rätt till.

Människohandelsoffer granskas och deras bevekelsegrunder och situation ifrågasätts; ibland på ett kränkande sätt. Detta tyder på en avsaknad av kunskap inom rättsväsendet om de sociala, ekonomiska, politiska och juridiska omständigheter i offrens hemländer som fått till följd att de blivit offer för människohandel. Det gäller även konsekvenserna för offren när de t.ex. återvänder hem eller när personlig information hanteras på ett olämpligt sätt.

Det är inte enbart rättsvärdande och sociala myndigheter som är involverade i arbetet för att ge ett heltäckande skydd och stöd till offer för människohandel för olika ändamål.

Kvinnojourer, barnrätts- och brottsofferorganisationer, fackförbund och andra aktörer i samhället kommer också i sitt dagliga arbete i kontakt med offer för människohandel. Dessa kan bidra med kunskap och bör konsulteras om offrens situation, bakgrund och behov av åtgärder samt skydd och stöd för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsfall.

Förslag till åtgärd – utökad samverkan för att stärka handläggningen av människohandelsfall

Samverkan mellan rättsväsendet, kommunernas socialtjänster och berörda frivilligorganisationer bör utökas för att få en ökad kunskap om offren, deras situation, bakgrund och behov av åtgärder samt utvärdera vilka behov offren har av skydd och stöd. Detta är nödvändigt för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsärenden och omhändertagande av brottsoffer.

Inriktningen av det fortsatta arbetet rörande samverkan inom Polismyndigheten diskuteras i avsnitt 4.1.1.

Förslag till åtgärd – kartläggning av befintliga skyddade boenden

I Sverige finns för närvarande bara ett ytterst litet antal skyddade boenden och behandlingshem som tar emot personer som utnyttjats i prostitution eller är offer för handel med människor för sexuella ändamål. För de personer som dessutom har missbruksproblem eller lider av psykisk ohälsa som ett resultat av övergreppen är möjligheterna till skydd och bistånd på ett behandlingshem eller skyddat boende än mer begränsade. Samma sak gäller om offren är underåriga flickor eller pojkar. Denna situation komplicerar och fördröjer polisens och andra myndigheters arbete för att motverka prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål, särskilt när det gäller att erbjuda möjlighet till skydd och stöd till målsägande och vittnen i människohandelsärenden som involverar allvarlig brottslighet och organiserade brottsnätverk.

Polismyndigheten föreslår en djupgående kartläggning av existerande skyddade boenden, behandlingshem, öppenvårdsmottagningar och kvinnojouren i Sverige med kapacitet och kompetens att ta emot offer för prostitution och handel med människor för sexuella ändamål, särskilt kvinnor och barn. Som en del i uppdraget bör utredaren dessutom ge förslag på hur existerande boende- och behandlingsformer kan stärkas samt ge förslag på utveckling, finansiering och placering av nya skyddade boenden med specialkompetens.

Polismyndigheten understryker vikten av att kvinnors och mäns, flickors och pojkars, särskilda villkor och behov beaktas i kartläggningen, inklusive behovet av enkönade behandlingsmiljöer och traumafokuserad behandling med särskild hänsyn till kvinnor och barn med särskilda behov såsom fysiska och intellektuella funktionshinder eller missbruksproblem, samt kvinnor och barn med utländsk bakgrund.

Polismyndigheten föreslår att den som får uppdraget samråder med de regionala människohandelsteamerna inom Polismyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, socialtjänstens tre prostitutionsgrupper i Stockholm, Göteborg och Malmö, befintliga skyddade boenden, brukargrupper, kvinnojoursorganisationerna, barnrättsorganisationer samt andra berörda myndigheter och frivilligorganisationer.

Kommunala verksamheter för personer med erfarenhet av prostitution och människohandel

I södra och mellersta Sverige finns sedan många år tre kommunala verksamheter inom socialtjänsten med specialistkompetens (Mikamottagningen i Göteborg och Stockholm samt Kompetenscentrum sexuella tjänster i Malmö), som vänder sig till personer som har erfarenhet av prostitution eller är eller har varit utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Genom de kommunala verksamheterna erbjuds dessa individer samtalskontakt, stöd i kontakten med andra myndigheter och organisationer samt praktisk hjälp.

Till mottagningarna kommer personer som har erfarenhet av prostitutionsaktiviteter och som på eget initiativ tagit kontakt med eller hänvisats dit av bl.a. Polismyndigheten eller frivilligorganisationer. Verksamheterna bedriver också regelbundet uppsökande arbete i den lokala gatuprostitutionsmiljön. Yrkesverksamma inom socialtjänsten, sjukvården eller inom frivilligorganisationer kan vända sig till mottagningarna för konsultation i frågor som rör prostitution och människohandel. Parallellt finns också mottagningar dit de som köper sexuella tjänster eller sexuella handlingar av barn kan vända sig för att få hjälp och stöd för att sluta köpa sexuella tjänster.

Förslag till åtgärd – öronmärkta pengar till verksamheter som ger stöd och skydd till offer för prostitution och människohandel

Verksamheter som ger stöd och skydd till offer för prostitution och människohandel är i huvudsak finansierade av kommunala medel. Detta kan göra verksamheterna känsliga för kort- och långsiktiga omprioriteringar av kommunernas medel till socialtjänstens vård- och omsorgsverksamheter, vilket i sin tur påverkar möjligheterna för individer som vill lämna prostitution att söka och få den professionella vård och det stöd och skydd som de har rätt till.

För att tillse att de kommunala prostitutionsgruppernas ekonomiska situation stabiliseras långsiktigt, och för att möjliggöra en utvidgning av verksamheten för att ge fler offer för prostitution och människohandel tillgång till adekvat vård och behandling, föreslår den

nationella rapportören mot människohandel att regeringen bidrar med öronmärkta pengar för finansiering av dessa specialistverksamheter.

Förslag till åtgärd – förstärkt socialt arbete mot prostitution i polisregion Nord

Under våren 2017 genomförde länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland en studie av omfattningen av internetannonser riktade till sexköpare i regionen.¹³⁶ Dessutom intervjuades yrkesverksamma som kan komma i kontakt med kvinnor och män som utnyttjas i prostitution. Avsikten med arbetet var att få mer kunskap om omfattningen samt identifiera utvecklingsområden för det fortsatta arbetet mot prostitution i regionen.

Kartläggningen av internetannonser visade att det fanns ungefär 270 unika individer i prostitution i norra Sverige vid undersökningstillfället, de flesta från olika länder inom den Europeiska unionen, men också från länder i Afrika och Asien. De flesta individerna var kvinnor (231) i åldrarna 21–24 år och de utnyttjades i de större städerna Luleå, Umeå, Sundsvall och Östersund.

Under de senaste åren har Polismyndighetens arbete i regionen fördröjts och försvårats i fall där socialtjänsten i tillslagskommunen inte haft erfarenhet av att handlägga dessa ärenden. Problemen har särskilt rört praktiska frågor i förhållande till utländska medborgares juridiska status i Sverige, och att det saknats tillgång till platser på Statens institutionsstyrelse och HVB-hem¹³⁷ i regionen för kvinnor och flickor utsatta för prostitution och offer för människohandel för sexuella ändamål med akuta behov av skydd och stöd.

Polismyndigheten föreslår att det inrättas en treårig försöksverksamhet i norra Sverige med placering på socialtjänsten i t.ex. Umeå kommun. Syftet är att se till att individer som har erfarenhet av prostitution eller är offer för människohandel för sexuella ändamål erbjuds det stöd och skydd som de har rätt till. En sådan prostitutionsgrupp skulle kunna fungera som ett mobilt team i norra Sverige, i samarbete med länens socialtjänster och polisregion Nord. Gruppens uppgift blir att ansvara för den förebyggande och uppsökande verksamheten i frågorna samt att ge skydd, bistånd och assistans till offer för prostitution och handel med människor för sexuella ändamål, både kvinnor och män samt flickor och pojkar i regionen.

Prostitutionsgruppens struktur och arbetsmetoder bör utformas i samarbete med kommunernas socialtjänster, prostitutionsgrupperna i Stockholm, Göteborg och Malmö, kvinnojourerna i regionen, Polismyndighetens nationella rapportör i frågor som rör människohandel och regional samordnare, samt forskare med specialistkunskap inom området. Verksamheten bör utvärderas efter försöksperioden, med målet att den införlivas i den ordinarie verksamheten inom socialtjänsten, och att kompetens byggs upp i regionens kommuner för att lokalt kunna möta och stödja brottsoffren i samverkan med Polismyndigheten på sikt.

---

¹³⁶ Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland, *Prostitution i norra Sverige – En kartläggning av omfattningen i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland 2017*.

¹³⁷ Hem för vård och boende.

Förslag till åtgärd – utökad samverkan

Samverkan mellan rättsväsendet och frivilligorganisationerna bör utökas för att få en ökad kunskap om offrens situation, bakgrund och behov av åtgärder samt skydd och stöd för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsfall.

Inriktningen av det fortsatta arbetet rörande samverkan inom Polismyndigheten diskuteras i avsnitt 4.1.1.

Förslag till åtgärd – särskilt utsatta brottsoffer

Enligt det senaste s.k. människohandelsdirektivet¹³⁸ ska medlemsländerna prioritera och vidta särskilda åtgärder för att stödja offer med särskilda behov. Exempel på sådana offer kan vara personer som är gravida, har intellektuella eller fysiska funktionsnedsättningar eller offer som utsatts för allvarliga former av sexualiserat våld, särskilt minderåriga flickor och pojkar. Kunskapen om och tillgången på traumabaserad behandling för den här gruppen av särskilt utsatta individer är ytterst begränsad i Sverige, något som också påpekats av frivilligorganisationer som organiserar överlevare av prostitution, människohandel och allvarliga sexuella övergrepp.

Polismyndigheten föreslår därför att stödet till dessa offer stärks i enlighet med människohandelsdirektivet genom ett uppdrag från regeringen till berörda myndigheter i samverkan med landets kommuner. Uppdraget skulle kunna involvera extra bidrag till specialiserade skyddsenheter och frivilligorganisationer samt även startbidrag till nya verksamheter.

Förslag till åtgärd – könsuppdelad statistik

För att myndigheter och frivilligorganisationer på bästa sätt ska kunna tillvarata de olika behov av stöd och hjälp som offer för människohandel och prostitution har, bör all inhämtning och analys av data och statistik när det gäller människohandel, oavsett ändamål, vara könsuppdelad. Med hjälp av fakta i form av uttömmande statistik kan aktörerna få en ökad kunskap om bl.a. de jämställdhetsproblem som finns i samhället, och finna lämpliga lösningar.

Könsuppdelad statistik är ett nödvändigt medel för en jämställdhetsanalys av handel med människor för sexuella och andra ändamål.¹³⁹ Det är viktigt att de åtgärder som genomförs faktiskt reflekterar de erfarenheter och behov som brottsoffer har beroende på t.ex. om de är kvinnor och flickor eller män och pojkar. Till detta bör tilläggas att EU kräver att medlemsländerna genom sina nationella rapportörer systematiskt samlar in statistik och rapporter rörande tillämpningen av människohandelsdirektivet¹⁴⁰ och specifikt om hur

¹³⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF.

¹³⁹ Se t.ex. den statistik som samlas in, sammanställs och analyseras av EU:s jämställdhetsinstitut, EIGE, European Institute for Gender Equality. Länk: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/sex-disaggregated-data>.

¹⁴⁰ Se artikel 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF.

brottsoffrens rättigheter tillvaratas inom rättsväsendet och i deras kontakter med t.ex. socialtjänst, sjukvård, behandlingsinstitutioner och andra verksamheter. Könsuppdelad statistik bör därför införas av alla berörda myndigheter.

Adekvat stöd utan krav på att en förundersökning inleds samt uppehållstillstånd till medföljande barn till bevispersoner

Enligt nuvarande reglering omfattas människohandelsoffer och andra bevispersoner av ett heltäckande skydd bl.a. i de fall där det behövs för att förundersökning i brottmål ska kunna genomföras.¹⁴¹ Offret ges då möjlighet till betänketid för att ta ställning till om hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna och kan därefter få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som utfärdas av Migrationsverket. Med ett sådant tillstånd följer en rätt till skydd samt ekonomisk, social och medicinsk hjälp för offret i större utsträckning än för exempelvis asylsökande. Med det tidsbegränsade uppehållstillståndet följer också en möjlighet för kommunerna att få ersättning från staten för den uppkomna kostnaden för offret.¹⁴² Den starka kopplingen mellan rätten till uppehållstillstånd och den rättsliga processen innebär att offer för människohandel som identifieras utanför den rättsliga processen, i en situation då offret behöver betänketid innan en anmälan görs till polisen, inte kan få det stöd och den hjälp som de har rätt till enligt de internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till.¹⁴³

Om ett offer för människohandel identifieras utanför den rättsliga processen, t.ex. när socialtjänsten eller en frivilligorganisation anar att en person är offer för människohandel men förövarna inte kan identifieras, kan endast hans eller hennes grundläggande behov tillgodoses, t.ex. genom utbetalning av akut ekonomisk ersättning från socialtjänsten, s.k. nödbistånd.

Kommunerna får inte någon ersättning från staten för detta ekonomiska bistånd, vilket innebär att offret skyndsamt måste bestämma sig för om hon eller han kan, vågar eller orkar delta i den rättsliga processen eller inte. Detta gör att offret hamnar i en pressad situation och kanske alltför snabbt måste fatta beslut om ett eventuellt deltagande. Om offret väljer att inte delta får det till följd att rättsväsendets möjligheter att kunna utreda brottet minskar.

Det s.k. brottsofferdirektivet¹⁴⁴ kräver dessutom att medlemsländerna ytterligare garanterar att de individer som har fallit offer för brott behandlas med respekt och erbjuds lämpligt skydd och stöd samt ges tillgång till rättslig prövning.

Fler förundersökningar skulle i förlängningen kunna inledas om personer som misstänks vara offer för människohandel erbjöds adekvat hjälp och skydd utan krav på att en förundersökning har inletts. Likaså skulle fler offer kunna delta i rättsprocessen om t.ex. uppehållstillstånd för medföljande barn till bevispersoner kunde utfärdas.

¹⁴¹ Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan också beviljas en utlänning som vistas här om det behövs för att huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras.

¹⁴² Ersättning från staten till kommunerna regleras i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

¹⁴³ Se t.ex. artikel 12 i Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor (2005).

¹⁴⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF.

Förslag till åtgärd – ytterligare stöd till brottsoffer

För att ytterligare stärka möjligheterna för de rättsvårdande myndigheterna att förebygga och bekämpa människohandel, bör ett heltäckande brottsofferstöd och skydd införas för personer som misstänks vara offer för människohandel oavsett ändamål även i fall där en förundersökning inte har inletts. En möjlighet att utfärda uppehållstillstånd till medföljande barn till bevispersoner bör också övervägas. Likaså bör socialtjänsten ges rätt att ansöka om tidsbegränsat uppehållstillstånd för offer för människohandel för att erhålla betänketid, innan en anmälan görs till polisen.

6.2 Människohandel för sexuella ändamål

Genomförande av en studie av ägandestrukturer och aktörer inom de svenska prostitutionsverksamheterna och pornografibranschen

Den globala prostitutionsindustrin omsätter årligen stora summor som går till organiserade brottsnätverk (och i vissa länder dessutom genom skatter och avgifter till statskassan), till hallickar, människohandlare, bordellägare, strippklubbsägare, pornografiproducenter och försäljare samt indirekt till t.ex. internetdomän- och nätannonsföretag, researrangörer, flygbolag, hotell, restauranger, taxiverksamheter och annonsörer på internet och i andra media i Sverige och internationellt. I en rapport från 2004 (se nedan) gjorde Polismyndigheten en uppskattning om att den ekonomiska brottsligheten i Sverige då kostade samhället cirka 100 miljarder kronor årligen, vilket motsvarade 5 procent av bruttonationalprodukten.

I Sverige har det under de senaste årtiondena genomförts ett antal utredningar, studier och kartläggningar av olika aspekter av verksamheter som kan antas vara en del av den internationella prostitutionsindustrin. En pågående kartläggning av produktion och distribution av pornografi i Sverige med fokus på den svenska porrindustrin genomfördes under 2018 av den ideella organisationen Talita, och kartläggningen förväntas ge viss information om strukturerna i Sverige. Rapporten förväntas komma ut 2019.

År 2004 genomförde dåvarande Rikskriminalpolisen en kartläggning av den organiserade brottsligheten i Sverige. Enligt rapporten var de vanligaste brottsaktiviteterna ekonomisk brottslighet och narkotikabrottslighet, och 98 grupperingar/nätverk antogs då vara involverade i organiserad brottslighet i Sverige. Drygt hälften av dessa kunde knytas till någon form av narkotikaverksamhet. Dessutom konstaterades att en betydande andel av grupperingarna hade en internationell koppling.¹⁴⁵ Underrättelseinformation tyder på att en liknande undersökning i dag skulle visa på en länk mellan organiserad brottslighet och prostitutionsverksamheter i Sverige med koppling till internationella kriminella nätverk.

Statistiska centralbyrån (SCB) presenterade 2008 en studie genomförd på uppdrag av EU:s statistikkontor, Eurostat, som innehöll ett försök till beräkning av det ekonomiska värdet av illegala transaktioner i Sverige.¹⁴⁶ SCB inkluderade i sin studie av de illegala verksamheterna även prostitutionsverksamheter såsom gatuprostitution, försäljning av personer för prostitutionsändamål på internet, sexklubbarnas verksamhet samt värdet av den illegala försäljningen av droger, alkohol, tobak och hembränning. Studien konstaterade dock att beräkningarna måste ses som mycket osäkra beroende på transaktionernas illegala natur.

Inga av dessa studier innehåller en kvalitativ, djupgående och rikstäckande undersökning eller kartläggning av sambanden mellan det ekonomiska värdet av prostitutions- och pornografiverksamheterna, det ekonomiska flödet inom eller från Sverige och aktörernas eventuella kopplingar till organiserad brottslighet nationellt eller internationellt.

¹⁴⁵ Rikskriminalpolisen, *Organiserad brottslighet i Sverige 2004* (KUT 2004:5c).

¹⁴⁶ Statistics Sweden, *Illegal Activities in the Swedish National Accounts: Prostitution, Narcotics, Gambling, Alcohol and Tobacco* (NR-PM 2008:05) (Stockholm, Sweden: SCB, 2008).

Den 1 augusti 2017 trädde lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän i kraft för att genomföra det s.k. penningtvättsdirektivet från 2015 rörande s.k. ”verkliga huvudmän.” Lagen syftar till att ”genom krav på ökad insyn och registrering av verkliga huvudmän i juridiska personer samt trustar och liknande juridiska konstruktioner förhindra att juridiska personer eller konstruktioner utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.”¹⁴⁷

Under 2018 dömdes en 47-årig man, som under flera års tid bedrivit strippklubbsverksamhet i olika delar av landet, av tingsrätten för grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott till fängelse i två år.¹⁴⁸ Mannen meddelades även näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud för en tid av fem år räknat från dagen för tingsrättens dom. Utredningen kunde bland annat påvisa att stora belopp (4,6 miljoner kronor) förts över från konton i mannens aktiebolag till hans privata konto.

Förslag till åtgärd – forskningsstudie kring svenska prostitutionsverksamheter och kopplingar till organiserad brottslighet

Polismyndigheten föreslår att en forskningsstudie genomförs av ägandestrukturer, verkliga huvudmän och andra aktörer inom de svenska prostitutionsverksamheterna och pornografibranschen såsom sex-, massage- och porrklubbar, organisatörer av ”sexturism”-resor, förmedling av prostituerade personer på internet, via mobilappar, på chattlinjer, genom telefonsexlinjer, på kasinon och andra legala spelverksamheter samt pornografiproducenter och förmedlare i Sverige.

En sådan studie bör fokusera på former, omfattning, utveckling samt ekonomiska flöden inom de svenska prostitutionsverksamheterna och inom pornografibranschen samt på deras eventuella kopplingar till och samarbete med individer och organiserade brottsnätverk i Sverige och andra länder. Studien bör ha ett könsmakts- och barnrättsperspektiv, och bör genomföras i nära samråd med experter inom området, Polismyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten och andra berörda myndigheter och specialiserade frivilligorganisationer.

6.3 Människohandel för andra ändamål

I takt med att inslaget av utländsk arbetskraft ökar på den svenska arbetsmarknaden, ökade under de senaste åren också informationen till polisen om bl.a. människohandel för tvångsarbete där arbetstagare från EU-länder och tredje land utnyttjades av oseriösa arbetsgivare och kriminella nätverk. För att en person ska kunna erhålla arbetstillstånd i Sverige måste arbetsgivaren sända ett anställningserbjudande till Migrationsverket. Erbjudandet ska visa att löner och arbetsvillkor överensstämmer med rådande kollektivavtal. Detta erbjudande är inte juridiskt bindande.

Offren rekryteras för att utnyttjas i arbete inom exempelvis bärindustrin och bygg- eller restaurangbranschen. Det är svårt att ange omfattningen av människohandel för andra ändamål än sexuella till och inom Sverige. Ett av skälen är att det är brott som sällan anmäls

¹⁴⁷ Se 1 § lagen om registrering av verkliga huvudmän.

¹⁴⁸ Jönköpings tingsrätts dom 2018-03-16 i mål nr B 2564-16.

och kan vara svåra att upptäcka. Att brotten inte anmäls kan bero på allmänhetens bristande kunskaper om offrens situation, offrens rädsla för repressalier och att offren ibland känner tacksamhet gentemot förövarna eftersom de får det marginellt bättre i Sverige än i hemlandet, trots sin svåra situation här.

Förslag till åtgärd – handlingsplan

Det fortsatta arbetet med att bekämpa människohandel för tvångsarbete skulle gynnas av att regeringen snarast antar en handlingsplan om människohandel för andra ändamål än sexuella. För att bredda anslaget i arbetet bör handlingsplanen även omfatta relaterade brott såsom t.ex. ocker, bedrägeri och brott mot utlänningslagen. En handlingsplan skulle sätta ett större fokus på frågan och skulle också kunna innefatta ett större antal aktörer där särskilda medel också kan vara kopplade till identifierade insatsområden.

Förslag till åtgärd – fokus på efterfrågan på billig arbetskraft

För att vidare kunna bekämpa människohandel för tvångsarbete är det viktigt att polisen utreder de brott som begås när privatpersoner köper tjänster av personer utsatta för tvångsarbete. Enligt Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel är de länder som ratificerat konventionen skyldiga att överväga att anta lagstiftning och vidta andra åtgärder som kan behövas för att i nationell lagstiftning fastställa att användning av tjänster som är föremål för sådant utnyttjande som avses i artikel 4 a i konventionen, med vetskap om att personen är ett offer för människohandel, är en brottslig gärning.¹⁴⁹ I Sverige har sådana tjänster innefattat bl.a. byggnadsarbete, plattläggning samt hushållsarbete. Polismyndigheten uppmanar regeringen att ge den nya Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att snarast genomföra en nationell informationskampanj om denna form av människohandel. Kampanjen bör fokusera på efterfrågan på dessa tjänster och privatpersoners straffansvar.

6.4 Handel med barn för olika ändamål

Precis som vid handel med vuxna människor är det till stor del organiserade brottsnätverk som står bakom handeln med barn.

Utmaningar för rättsväsendet

Människohandlare förstår, och känner väl till, de svårigheter som rättsväsendet står inför när det gäller att upptäcka och beivra brott där flickor och pojkar under 18 år är offer för människohandel. Det har visat sig att vuxna förövare, och de barn som de fört med sig för stöld- och tiggeriändamål, kan ha anträffats i flera länder under olika identiteter. Det försvårar för polisen att kartlägga och ingripa mot den organiserade brottsligheten, eftersom dessa enskilda brottsanmälningar inte automatiskt sätts i samband med människohandel. I Sverige och flera andra länder i Europa registreras inte minderåriga i centrala register när de har begått brott.

---

¹⁴⁹ Artikel 19 i Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor.

Även kunskapsnivån inom polisregionerna varierar när det gäller handel med barn i syfte att barnen ska begå brott. Det beror troligtvis på att företeelsen är relativt ny i Sverige. Förhör med barnen har gett vid handen att förövare fostrat dem till en kriminell identitet, vilket kräver att gängse förhörsmetoder utvecklas och anpassas. Eftersom barnen är tränade från tidig ålder att begå brott har de också fått lära sig att inte samarbeta med myndigheter och att inte ge någon information som kan fälla dem som organiserar verksamheten. Sammantaget resulterar detta i utdragna förundersökningar, där möjligheterna till lagföring av förövarna är relativt begränsade.

Enligt de internationella åtaganden som Sverige har under de konventioner som rör människohandel, bör det beaktas att de brott som flickorna och pojkarna begår när de kontrolleras av människohandlarna inte automatiskt ska leda till straff.¹⁵⁰ Inom det svenska regelverket finns olika möjligheter att underlåta att utdöma påföljd för offer som tvingats att begå brottsliga gärningar.¹⁵¹ Under FN:s barnkonvention är Sverige dessutom skyldigt att genomföra omfattande och övergripande åtgärder för att motverka sexuell exploatering och handel med barn.¹⁵²

Antalet anmälda brott om människohandel för andra ändamål minskade något under 2018 (121) jämfört med 2017 (132). Här kan ändå noteras en fortsatt ökning av antalet ärenden som rörde människohandel för tiggeri med barn, från 13 anmälda brott 2017 till 16 anmälda brott 2018. Barnen kom mestadels från Bulgarien och var både flickor och pojkar i åldrarna 15–17 år. Förundersökningarna om människohandel för tiggeri med barn var ofta svåra att genomföra. I vissa fall, när svenska myndigheter omhändertog barnet med stöd av LVU, hävdades beslutet av förvaltningsrätten eftersom barnets föräldrar åberopade den så kallade Bryssel-II-förordningen.¹⁵³ Förordningens utgångspunkt är att det är domstolen i det land där barnet bor och har sin hemvist som ska pröva frågor om vårdnad, umgänge och boende. Därefter återvände föräldrarna oftast till hemlandet med barnet.

Förslag till åtgärd – metodutveckling

Samhället har ett stort och övergripande ansvar när det gäller att skydda dessa barn mot fortsatta övergrepp. Det behövs studier som genomgripande analyserar vilka kunskaper som bör och kan inhämtas av rättsväsendet om barn och unga som i Sverige varit utsatta för människohandel för andra ändamål. Genom sådana studier kan man få fram vilka metoder som kan ge information av hög kvalitet, och man kan utveckla adekvata och ålders- och könsanpassade stöd- och hjälpåtgärder.

---

¹⁵⁰ Artikel 26 i Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor.

¹⁵¹ 23 kap. 5 § och 29 kap. 6 § brottsbalken. För mer information, se ”Bestämmelser om påföljdseftergift”, *Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd*, SOU 2008:41 s. 282–283.

¹⁵² Artikel 34 och 35 i barnkonventionen.

¹⁵³ Rådets förordning (EG) nr. 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000.

Bilaga 1 – Inrapportering från polisregionerna

Följande redovisning bygger på den information som de sju polisregionerna inrapporterade till Noa för 2018.

I Sverige finns det sedan omorganiseringen av Polismyndigheten 2015 sju polisregioner enligt följande: polisregion Stockholm, Väst, Syd, Öst, Bergslagen, Mitt och Nord. Här nämns endast de polisregioner som har redovisat ärenden rörande människohandel för olika ändamål, relaterade ärenden och ärenden av särskilt intresse.

Statistiken i diagrammen är hämtad från Brottsförebyggande rådet (Brå) och kan i enstaka fall skilja sig något från den statistik som rapporterats in från polisregionerna.¹⁵⁴ Detta kan bero på att information har hämtats ur systemen vid olika tidpunkter och att ajourföringar görs i efterhand. En polisanmälan kan också innefatta flera brott.

Polisregion Stockholm

(Stockholm och Gotland)

Organisation för polisarbetet

I polisregion Stockholm handläggs samtliga former av människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn vid utredningsenhetens sektion mot internationell grov organiserad brottslighet enligt den nationella brottskatalogen.¹⁵⁵ En regionkoordinator från den kommunala socialtjänsten är placerad vid gruppen och har till uppgift att säkerställa att personer som är utsatta för prostitution och människohandel får stöd och skydd. Resurserna för att bekämpa människohandel var begränsade under 2018 på grund av utredningar om det stora antalet mord och mordförsök som begicks av och mot unga män i kriminella miljöer i polisregionen.

På den regionala underrättelseenheten ansvarar en särskild handläggare för ärenden som rör människohandel och koppleri och därtill relaterade ärenden.

En särskild grupp, placerad på gränspoliserna i polisregionen, har till uppdrag att arbeta uppsökande och brottsförebyggande genom att tidigt uppmärksamma unga ensamkommande pojkar och unga män som är på väg in i kriminalitet och som kan vara offer för människohandel.

I polisregion Stockholm finns en prostitutionsgrupp sedan 2009. Gruppen flyttades den 1 januari 2017 till sektionen mot internationell grov organiserad brottslighet och började arbeta på fältet i maj samma år. Prostitutionsgruppen verkar som en förstärkt, ingripande spaningsresurs för att kunna bekämpa hela brottskedjan, från köp av sexuell tjänst eller köp

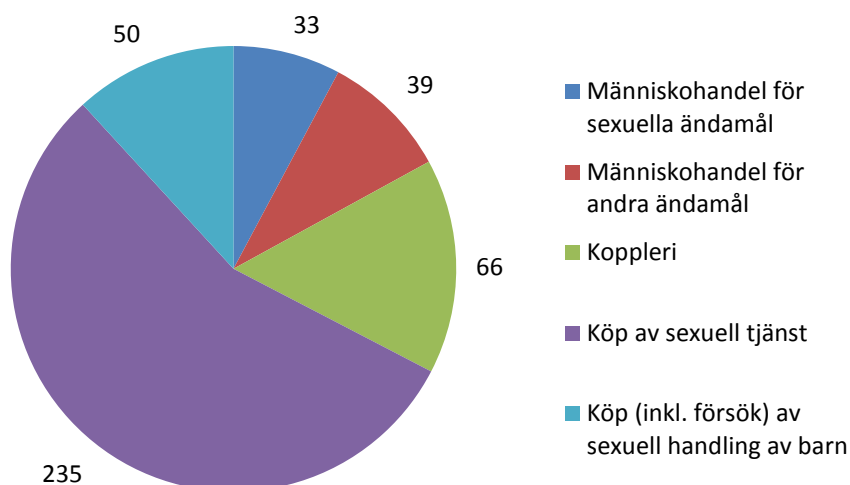
¹⁵⁴ Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå). Tillgänglig: <http://statistik.bra.se>.

¹⁵⁵ Den nationella brottskatalogen är ett dokument som anger på vilken organisatorisk nivå inom polisen som olika brott ska utredas. I de flesta polisregioner utreds människohandel på regional nivå.

av sexuell handling av barn, till koppleri och människohandel. De poliser och den socialsekreterare som är knuten till gruppen arbetar prioriterat mot köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn och koppleri. Gruppen föreläser och informerar om sitt arbete internt inom polisen, på konferenser med andra myndigheter och frivilligorganisationer samt i media.

Under 2018 anmäldes 235 brott rörande köp av sexuell tjänst och 50 brott rörande köp av sexuell handling av barn i polisregion Stockholm.

Antalet anmälda brott i polisregion Stockholm 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

Människohandel för sexuella ändamål, koppleri och prostitution

Under 2018 inkom framför allt information om kvinnor från Rumänien och Sverige som utnyttjades för sexuella ändamål i Stockholmsområdet, men informationen rörde även enstaka kvinnor från Nigeria, Brasilien, Colombia, Ryssland, Ukraina, Tyskland och Ungern. Den yngsta kvinnan var 18 år och den äldsta 55 år gammal. Förutom människohandel och koppleri utsattes kvinnorna för andra allvarliga brott som våldtäkt och rån. I dessa fall involverades polisens grupp som ansvarar för brottsoffer- och personsäkerhetsarbete. I ett tiotal fall erhöll kvinnorna tidsbegränsade uppehållstillstånd som bevispersoner.

De misstänkta förövarna härrörde antingen från samma länder som offren eller från Sverige. Förutom människohandel och koppleri ägnade de sig bl.a. åt utpressning av de sexköpande

männen. Ibland förekom även personer bosatta i Sverige som misstänkta för koppleri eftersom de hyrde ut lokaler för prostitutionsverksamhet.¹⁵⁶

Under 2018 förekom gatuprostitution i begränsad omfattning, främst i de centrala delarna av Stockholm och då företrädesvis på Malmskillnadsgatan, Kungsgatan/Vasagatan, Drottninggatan och Mäster Samuelsgatan. Under året vistades kvinnor av både svenskt och utländskt ursprung, främst från Rumänien men också från Nigeria och enstaka kvinnor från Sverige, på dessa gator varje kväll. Antalet kvinnor i gatuprostitution i Stockholms city uppskattades av polisen till 10–15 kvinnor på vardagarna och 20–25 på helgerna. Dessutom förekom en del prostitutionsverksamhet i anslutning till krogmiljöer vid Stureplan, Kornhamnstorg och Medborgarplatsen i centrala Stockholm. Information inkom också om att prostitution förekom på åtminstone en av Stockholms tre strippklubbar.

Under 2018 noterade polisen en fortsatt uppdelning av prostitutionsområdena på så vis att kvinnor från Rumänien till största delen vistades på Mäster Samuelsgatan, Vasagatan och Malmskillnadsgatan, medan kvinnor från Nigeria prostituerades vid Stureplan, Drottninggatan, Kungsgatan och Kornhamnstorg. I polisens samtal med kvinnor från Rumänien framkom det att de kände sig bortträngda av dem som organiserade prostitutionen med kvinnorna från Nigeria.

Under 2018 såg polisen en fortsatt tendens till att kvinnor i prostitution, hallickar och människohandlare övergav hotell med öppna nattreceptioner som verksamhetsbas eftersom hotellpersonal numera är väl informerade om problematiken. Hotellpersonal har möjlighet att kontakta prostitutionsgruppens journummer vid misstankar om brott i hotellmiljön, och har över tid utbildats i arbetet mot prostitution. I stället bedrivs verksamheten till största del i hyrda lägenheter, andra lokaler inomhus, eller genom att förövarna skjutsar kvinnorna till sexköparnas hem. I uppdraget att upptäcka, förhindra och länka vidare unga personer i, eller på väg in i, prostitution fortsatte prostitutionsgruppen det förebyggande arbetet för att förhindra övergrepp på unga flickor och pojkar (under 18 år) som annonserar för att utnyttjas sexuellt av sexköpande män via webbsidor på internet (t.ex. sugerdaters.se) och sociala nätverk.

Enligt socialtjänstens prostitutionsgrupp Mikamottagningen skedde under 2018 en minskning av antalet individer som utnyttjades i gatuprostitution i Stockholm – från 66 under 2017 till 43 individer under 2018. Under en vanlig kväll iaktogs i genomsnitt 10 kvinnor i gatuprostitution i Stockholm (jämfört med 14 under 2017), där merparten av dem hade sitt ursprung i ett annat land och var permanent bosatta utanför Sverige.

Under 2018 uppdagades flera rumänska brottsgrupperingar som inom Stockholmsregionen handlade med unga rumänska kvinnor i 20–25-årsåldern för sexuella ändamål. I enstaka fall kunde kopplingar göras mellan prostitutionsverksamheten och annan brottslighet, men det förekom också fall där kvinnan berättade att hon hade en relation med sin hallick och att ingen utomstående aktör var involverad. Verksamheten annonserades företrädesvis på webbsidor¹⁵⁷, och människohandlarna placerade kvinnor främst i lägenheter eller transporterade dem till de sexköpande männens hem eller hotellrum.

Som har varit fallet under tidigare år, publicerade förövarna annonser på webbsidor som var utformade så att sexköpande män skulle få intrycket av att offren själva var ansvariga för

¹⁵⁶ Stockholms tingsrätts dom 2018-07-04 i mål nr B 2390-18.

¹⁵⁷ Exempel på sådana webbsidor är Sexystockholmcityescorts.com, Real Escort.se, Cityoflove.com, Sex-tjejer.com och Eskorterplats.com.

annonserna. I själva verket hade kvinnorna oftast ingen vetskap om vad som faktiskt beskrevs i annonserna eller vilka ”tjänster” de förväntades utföra. Prostitutionsgruppen uppskattade att mellan 100 och 120 annonser på olika webbsidor riktade sig till sexköpare i Stockholmsregionen varje dag. Antalet annonser minskade under jullovet till cirka 20–40 per dag för att sedan öka under februari månad. Under 2018 noterade prostitutionsgruppen att det blev vanligare att sexköpare betalade för sexköpet genom banktjänsten Swish.¹⁵⁸

I polisregion Stockholm noterade polisen ett ökat inflöde av information från allmänheten rörande köp av sexuella tjänster på thaimassagesalonger. En kartläggning som underrättelseverksamheten genomförde visade att det i Stockholmsregionen fanns ett 90-tal thaimassagesalonger som erbjöd sexuella tjänster mot betalning. Det kan inte uteslutas att det även förekom människohandel eller koppleri på dessa salonger.

Ärenden om människohandel för sexuella ändamål

Under 2018 inleddes 38 förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål i polisregion Stockholm. Migrationsverket stod som anmälare i 23 av de 38 fallen där majoriteten av kvinnorna kom från Nigeria och enstaka från Sierra Leone, Kazakstan, Ukraina, Kamerun, Gambia, Guinea och Elfenbenskusten. I de fall som inte anmäldes av Migrationsverket kom kvinnorna från Rumänien och Bulgarien.

I ytterligare 2 fall valde polisen att inte inleda någon förundersökning. Motiveringen för besluten var att det var uppenbart att brottet inte gick att utreda, att det fanns anledning att anta att ett brott inte hade förövats eller att brottet begåtts utomlands och det saknades förutsättningar för internationell rättslig hjälp.

Av de 38 förundersökningarna lades 20 ner av polisiär förundersökningsledare och 7 av åklagare. Resten av förundersökningarna är pågående. Ingen av förundersökningarna om människohandel för sexuella ändamål ledde till åtal eller fällande dom under 2018.

Ärenden om koppleri

Under 2018 anmäldes 66 brott om koppleri eller grovt koppleri i polisregion Stockholm och i 61 av dessa fall fattades beslut om att inleda förundersökning. Av dessa 61 förundersökningar lades 22 ner av polisiär förundersökningsledare och 20 av åklagare. Totalt ledde 8 av de 61 förundersökningarna till fällande dom. Resten av förundersökningarna är pågående.

I majoriteten av fallen var förövaren från Sverige eller Rumänien och offren kom från samma länder som förövarna.

I de 8 domarna dömdes totalt 6 män och 3 kvinnor för koppleri m.m. och straffen varierade mellan villkorlig dom och fängelse i två år och tre månader. Männen var i åldrarna 18–42 år och kvinnorna var i åldrarna 26–55 år. Av de 6 männen kom 4 från Rumänien och 2 från Sverige. Av de 3 kvinnorna kom 2 från Sverige och 1 från Österrike. Majoriteten av de kvinnor som utnyttjades i prostitution kom från Rumänien och var i åldrarna 19–27 år. Enstaka kvinnor hade sitt ursprung i Sverige. Några av domarna beskrivs nedan.

¹⁵⁸ <https://www.getswish.se>.

Dom om koppleri och utpressning

I detta ärende dömdes en 42-årig svensk kvinna av tingsrätten för koppleri och olovlig identitetsanvändning till villkorlig dom. Samtidigt dömdes en 41-årig svensk man av tingsrätten för koppleri, utpressning, försök till utpressning, förberedelse till utpressning och kränkande fotografering till fängelse i ett år och sex månader.¹⁵⁹

Den 42-åriga kvinnan hyrde lägenheter i andra hand under falsk identitet. Tillsammans med den 41-årige mannen kontaktade hon kvinnor som annonserade om försäljning av sexuella tjänster på internet och erbjöd dem att hyra lägenheterna. Mannen filmade sexakterna med dold kamera i lägenheterna. Därefter försökte han på olika sätt förmå, och lyckades i vissa fall förmå, sexköpare att betala stora summor pengar under hot om att filmerna annars skulle spridas på internet.

Åtalet omfattade ett tiotal män som på detta sätt utsattes för utpressning. En man betalade som mest 100 000 kronor till den 41-årige mannen. Ytterligare en man betalade 50 000 kronor och en annan 35 000 kronor till den misstänkte utpressaren. Tingsrätten förpliktigade den 41-årige mannen att återbetala dessa belopp jämte yrkad ränta. Tingsrätten menade att inget i utredningen tydde på att 41-åringen behandlade kvinnorna i prostitution illa eller styrde prostitutionsverksamheten på något annat sätt. Ärendet överklagades till hovrätten.

Dom om grovt koppleri

En förundersökning om koppleri inleddes under 2017 då två män från Rumänien, 33 och 32 år gamla, misstänktes för att främja att två rumänska kvinnor hade tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning.

Utredningen visade att kvinnorna ansvarade för annonseringen av de sexuella tjänsterna på internet samt svarade i telefon när de sexköpande männen ringde för att boka en tid. De misstänkta männen roll var huvudsakligen att fungera som beskyddare och chaufförer åt kvinnorna. Utredningen visade också att omsättningen av verksamheten hade varit minst 920 000 kronor och att den pågått i minst 23 månader. Det kunde också bevisas att en stor mängd pengar skickades till hemlandet.

Tingsrätten dömde den 32-årige mannen för grovt koppleri till fängelse i två år samt utvisning i tio år.¹⁶⁰ Därtill förverkades 314 850 kronor som utbyte av brott. Den 33-årige mannen frikändes. Slutligen dömdes en man till dagsböter för köp av sexuell tjänst, medan åtalet mot en annan man för köp av sexuell tjänst ogillades.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.¹⁶¹

Dom om koppleri, misshandel m.m. i nära relation

I detta mål dömde tingsrätten en 28-årig man till fängelse i två år och tre månader för koppleri, misshandel, grovt övergrepp i rättssak och framkallande av fara för annan.¹⁶²

¹⁵⁹ Stockholms tingsrätts dom 2018-07-04 i mål nr B 2390-18.

¹⁶⁰ Stockholms tingsrätts dom 2018-03-26 i mål nr B 14890-17.

¹⁶¹ Svea hovrätts dom 2018-06-01 i mål nr B 3700-18.

¹⁶² Södertörns tingsrätts dom 2018-07-10 i mål nr B 5301-18.

Mannen dömdes för koppleri eftersom han främjade att hans 31-åriga flickvän och tillika sambo hade tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Mannen förmedlade män som köpte sexuella tjänster av kvinnan via forumet KIK och behöll delar av ersättningen. Han dömdes för framkallande av fara för annan eftersom han höll kvinnan utanför ett balkongräcke flera meter ovan för marken. Slutligen dömdes han för misshandel och grovt övergrepp i rättsak eftersom han angrep henne med hot om våld för att förmå henne att avbryta sitt samtal till polisen om den pågående misshandeln.

Ärenden om köp av sexuell tjänst

En analys av de 246 inrapporterade anmälningarna till Noa om köp av sexuell tjänst i polisregion Stockholm under 2018 visade att 147 av de 246 sexköpande männen ursprungligen kom från Sverige. De utländska män (majoriteten med hemvist i Sverige) som köpte sexuella tjänster representerade 26 olika nationaliteter. Den yngsta mannen var 17 år och den äldsta 80 år. Männen använde mestadels internetwebbsidor där hallickar och människohandlare annonserade ut flickor och kvinnor för sexköpande män för att söka upp och utnyttja dessa för prostitutionsändamål. Kontakt togs på gatan endast i 26 av de 246 inrapporterade fallen.

Majoriteten av köpen av sexuella tjänster ägde rum i en bostad hyrd i andra hand (87), som disponerades av en hallick eller människohandlare eller på ett hotellrum som hallicken eller människohandlaren hade hyrt (12). Analysen visade också att 13 procent av de sexköpande männen samtidigt som de försökte köpa eller köpte en sexuell tjänst begick andra brott såsom misshandel, våldtäkt, grov våldtäkt, olaga hot, kränkande fotografering (av den prostituerade kvinnan), våldsamt motstånd, rån, stöld, narkotikabrott och hot mot tjänsteman. Av de 246 männen var 15 procent dömda sedan tidigare för brott såsom våldtäkt, misshandel, narkotikabrott, stöld, brott mot knivlagen, bokföringsbrott, skattebrott, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn.¹⁶³

Nya tillvägagångssätt som uppmärksammats i polisregion Stockholm

Under 2018 noterade polisen nya tillvägagångssätt inom brottsområdet, t.ex.

- att hallickar från Österrike sålde kvinnor från Ukraina och Rumänien för prostitutionsändamål i Stockholm
- en ökad benägenhet hos sexköpande män att tillgripa våld när polisen ingrep
- att sexköpare oftare betalade med betalkort eller Swish i stället för att betala kontant
- en ökning av information om prostitution i olovliga boenden och att kvinnor som tvingades tigga även utnyttjades i prostitution i samband med att de tiggade i gatumiljö
- en ökning av antalet transsexuella personer från Sydamerika som annonserades ut till försäljning på olika webbsidor¹⁶⁴
- en ökning av antalet fall där män agerade hallick till sina flickvänner.

¹⁶³ Trafikbrott med endast böter i straffskalan borträknade.

¹⁶⁴ I dessa fall rörde det sig om personer vars könsidentitet var kvinna men som vid födelsen tilldelats könet man.

Ärenden om människohandel för andra ändamål än sexuella

I polisregion Stockholm inleddes 39 förundersökningar om människohandel för andra ändamål än sexuella. Migrationsverket stod som anmälare i 18 av dessa fall och socialtjänsten stod för 5. Av dessa 39 förundersökningar lades 13 ner av polisiär förundersökningsledare och 14 av åklagare och resten är pågående. Av de 39 förundersökningarna var 2 felkodade och rörde människohandel för sexuella ändamål med offer från Nigeria.

I de förundersökningar under 2018 där det fanns misstankar om människohandel för tvångsarbete i polisregion Stockholm kom offren från Vietnam, Bangladesh, Kongo, Pakistan och Afghanistan. Utredningarna rörde utländska arbetstagare som hade utlovats arbeten i restaurangbranschen (3), men också inom kroppsvård såsom t.ex. nagelsalonger (2) och hushållsarbete (3).

Ett av ärendena om människohandel inom hushållsarbete rörde en kvinna som flydde från en ambassad i Stockholm där hon skötte hushållet och tre barn. I förhör med polisen berättade kvinnan att hon tvingades arbeta varje dag mellan kl. 06.30 och 21.30. Sammanlagt fick hon 3 000 kronor för två års arbete och blev fråntagen sin passhandling och sitt id-kort. Ärendet lades ner av åklagare eftersom de misstänkta hade full diplomatisk immunitet.

Ett av de två ärendena om människohandel för tvångsarbete på nagelsalonger lades ner och ett är pågående. I det ärende som är pågående berättade en kvinna från Vietnam att hon tvingades arbeta tio timmar per dag under sex dagar i veckan. Hon tvingades dessutom betala tillbaka delar av lönen till arbetsgivaren. När hon ifrågasatte förfarandet blev hon uppsagd och utsatt för hot.

Ett fåtal fall om människohandel för tiggeri utreddes med offer från Rumänien och Bulgarien, men lades ner av polisiär förundersökningsledare eller åklagare. Anledningarna till att förundersökningarna lades ner var oftast att målsäganden inte ville eller vågade medverka i utredningen eller att det på annat sätt inte gick att bevisa vem eller vilka som begått gärningen. Ett av ärendena rörde en 17-årig pojke där socialjouren inkom med uppgifter om att pojken tvingades tigga och panta burkar. Uppgifter fanns också om att pojken blivit slagen och tvingades sova i en bil. Pojken placerades på skyddat boende men avvek därifrån, varför ärendet lades ner av åklagare eftersom målsäganden inte medverkade i utredningen.

Av de 39 förundersökningarna rörde 2 ensamkommande pojkar från Libyen och 8 ensamkommande pojkar från Marocko. Ärendena rörande pojkarna från Libyen inkom till polisen via skrivelser från socialtjänsten eftersom det kunde misstänkas att pojkarna tvingades att begå tillgreppsbrott. Båda ärendena lades ner av åklagare eftersom pojkarna inte kunde anträffas och därmed inte kunde medverka.

Ärendena rörande pojkarna från Marocko var initierade av polisen eller inkomna via Migrationsverket eller socialtjänsten. I några av fallen kunde det misstänkas att pojkarna tvingades sälja narkotika eller begå tillgreppsbrott. Totalt 5 av de 8 förundersökningarna är pågående och leds av åklagare, och de övriga 3 lades ner av åklagare eftersom den påstådda gärningen inte bedömdes vara något brott.

Ingen av förundersökningarna om människohandel för andra ändamål ledde till åtal eller fällande dom under 2018.

Polisregion Väst

(Västra Götaland, Halland)

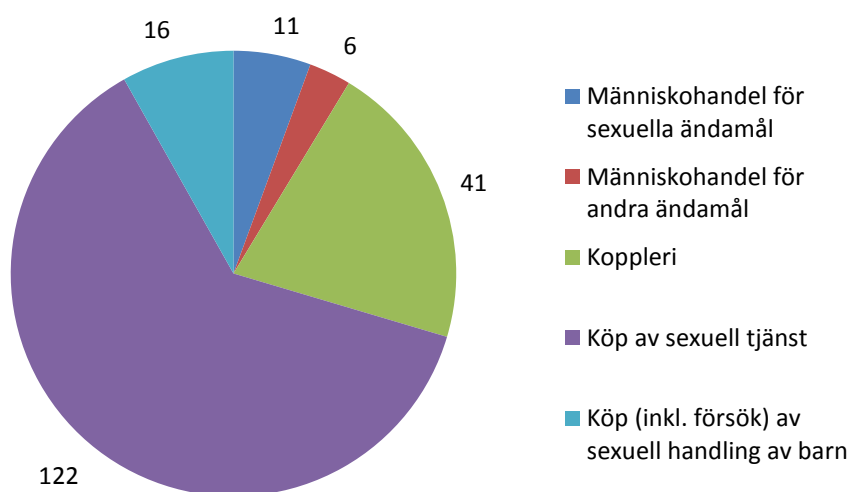
Organisation för polisarbetet

I polisregion Väst hanteras människohandelsärenden av en arbetsgrupp som är placerad på regional nivå vid utredningsenhetens spaningssektion. Gruppen ansvarar för arbete mot alla former av människohandel och till viss del också människosmuggling. De flesta medarbetare i gruppen har genomgått människohandelsutbildningen vid Uppsala universitet. En gruppmedlem är ansvarig för att sprida kunskap om människohandel och prostitution till lokalpolisområdena i polisregionen.

Polisregion Väst samarbetade under 2018 med flera frivilligorganisationer, bland annat Talita¹⁶⁵ och Göteborgs räddningsmission¹⁶⁶.

Polisregion Väst samverkade också med andra polisregioner under året. Informationsutbytet med polisregion Syd rörde främst människohandel för sexuella ändamål. Slutligen samarbetade polisregionen med polismyndigheter i andra länder, såsom Bulgarien och Rumänien.

Antalet anmälda brott i polisregion Väst 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

¹⁶⁵ <https://talita.se>.

¹⁶⁶ <https://raddningsmissionen.se/>.

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2018 anmäldes 11 brott rörande människohandel för sexuella ändamål. Av dessa 11 rörde 1 människohandel för sexuella ändamål med barn och 10 människohandel för sexuella ändamål med vuxna. Under 2018 skärpte hovrätten straffet för två människohandlare i ett ärende som beskrivs nedan.

I de förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål som bedrevs under 2018 var samtliga offer kvinnor i åldrarna 20–32 år. De kom från länderna Rumänien, Bulgarien, Ukraina, Nigeria, Ecuador, Colombia och Kazakstan.

Dom om människohandel för sexuella ändamål

I detta mål dömde tingsrätten i Göteborg en 37-årig man och en kvinna i samma ålder från Nigeria för människohandel till fängelse i tre år och fem månader respektive tre år och tre månader. De dömdes även till utvisning med ett förbud att återvända till Sverige under tio år.¹⁶⁷ Dessutom dömdes en 57-årig man från Sverige till fängelse i åtta månader för medhjälp till människohandel. Hovrätten skärpte tingsrättens dom för båda huvudförövarna till fängelse i tre år och sex månader för människohandel.¹⁶⁸

Det nigerianska paret utnyttjade en 18-årig nigeriansk kvinnas utsatta belägenhet för att utsätta henne för prostitution i Libyen och Italien. Dessutom medverkade de till att hon fördes från Italien till Göteborg. I Sverige inhyste paret kvinnan i sin gemensamma bostad i syfte att hon skulle utnyttjas för sexuella ändamål. Paret hotade med att hennes mor skulle dödas eller skadas och att hon själv skulle misshandlas eller avslöjas för polisen och sedan sändas tillbaka till sitt hemland för att dödas. Paret påstod också att den 18-åriga kvinnan var skyldig dem 40 000 euro för uppkomna kostnader för resor, kost och logi m.m. och tvingade henne att utnyttjas i prostitution för att kunna betala av skulden.

Paret förmedlade kontakter med sexköpande män och behöll de pengar som genererades av den brottsliga verksamheten. Kvinnan tvingades att sälja sexuella tjänster till fyra eller fem sexköpande män per dag.

Åklagaren uppskattade att intäkterna av prostitutionsverksamheten uppgick till 50 000 kronor under en tremånadersperiod. Den svenske gärningsmannen bistod i brottet genom att på internet publicera annonser som visade vilka sexuella tjänster kvinnan förväntades tillhandahålla mot att han fick utnyttja den 18-åriga kvinnan sexuellt.

Koppleri

Antalet anmälda brott rörande koppleri ökade från 25 under 2017 till 41 under 2018. Den stora ökningen av antalet anmälda brott om koppleri hänger troligtvis samman med att människohandelsgruppen i polisregionen inte togs i anspråk till andra uppgifter och att gränspolisen i polisregion Väst inriktade sitt arbete mot människohandel. Även polisområde city genomförde regelbundna insatser mot köp av sexuella tjänster inom ramen för gatuprostitutionen i Göteborg, och Noa genomförde en insats i lokalpolisområde Borås.

¹⁶⁷ Göteborgs tingsrätts dom 2017-12-11 i mål nr B 11431-17.

¹⁶⁸ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-02-23 i mål nr B 5462-17.

Av de förundersökningar om koppleri (35) som rapporterades in till Noa under 2018 var majoriteten av offren kvinnor från andra länder än Sverige. Kvinnorna kom ursprungligen från Rumänien (7), Bulgarien (3), Afghanistan (2), Kuba (2), Libanon (2), Serbien (2), Syrien (1), Thailand (1) och Ungern (1). I sex av fallen var offrets nationalitet okänd och i åtta av fallen kom kvinnorna från Sverige.

Under 2018 avkunnades två domar om koppleri av gränsöverskridande och människohandelsliknande karaktär. Fallen rörde offer och förövare från Rumänien. I det ena fallet dömdes en 23-årig man från Rumänien av tingsrätten till fängelse i två år samt fem års utvisning för grovt koppleri. Tingsrätten ansåg det styrkt att mannen hade främjat att elva kvinnor från Rumänien haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och att han i vart fall tillgodogjort sig 150 000 kronor av den brottsliga verksamheten. Främjandet bestod bland annat av att mannen förmedlade kontakter mellan kvinnorna och köpare av sexuella tjänster genom att publicera annonser på olika webbsidor samt genom att hyra lägenheter åt kvinnorna.¹⁶⁹ Samtidigt dömdes två män för köp av sexuell tjänst. Hovrätten skärpte straffet för den 23-årige mannen till fängelse i två år och tre månader för grovt koppleri.¹⁷⁰

I det andra fallet dömdes en man av tingsrätten till sex månaders fängelse och fem års utvisning för koppleri.¹⁷¹ Samtidigt dömdes två män för brottet köp av sexuell tjänst. Tingsrätten ansåg det styrkt att mannen främjat att två kvinnor från Rumänien haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Främjandet bestod bl.a. av att mannen förmedlade kontakter mellan kvinnorna och köpare av sexuella tjänster och att han ordnade med transporter för kvinnorna och för männen i samband med försäljning av sexuella tjänster. Domen överklagades inte och vann laga kraft den 18 september 2018.

Köp av sexuell tjänst

Antalet anmälda brott rörande köp av sexuell tjänst ökade från 58 under 2017 till 122 under 2018.

Polisregion Väst rapporterade in 115 ärenden om köp av sexuell tjänst till Noa under 2018. I dessa fall kom kvinnorna från Sverige (66), Rumänien (17), Thailand (10), Polen (2), Brasilien (1), Colombia (1), Indien (1), Iran (1), Marocko (1) och Sydkorea (1). I 14 fall var kvinnornas nationalitet okänd.

Gatuprostitutionen i Göteborg

Enligt polisen befann sig mellan 5 och 7 kvinnor i gatuprostitution varje kväll och de flesta av dem kom från Rumänien. Enstaka kvinnor kom från Bulgarien och Nigeria.

Mikamottagningen (specialistverksamhet inom socialtjänsten i Göteborg) identifierade 22 individer i gatuprostitution i Göteborg under 2018. De kvinnor som socialtjänsten mötte i gatumiljö kom från Sverige, Rumänien, Bulgarien, Polen och Ghana. Dessutom kom Mikamottagningen i kontakt med offer för människohandel för sexuella ändamål som hänvisats dit av polisen eller en frivilligorganisation. Under 2018 rörde sig detta om ett tiotal kvinnor som kom från Nigeria, Rumänien, Ghana, Albanien och Kuba.

¹⁶⁹ Göteborgs tingsrätts dom 2018-09-12 i mål nr B 3730-18.

¹⁷⁰ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-11-20 i mål nr B 4393-18.

¹⁷¹ Vänersborgs tingsrätts dom 2018-08-28 i mål nr B 2400-18.

Uppmärksammat tillvägagångssätt – rån mot kvinnor i prostitution

Under 2018 berättade några kvinnor för polisen att de blivit rånade på sina tillgångar. Rånen utfördes oftast av män som försökte köpa eller köpte en sexuell tjänst. I liknande fall under tidigare år erhöles också information om att hallickar eller deras medhjälpare rånade kvinnorna i samband med deras resa till hemlandet.

Som exempel kan nämnas tre förundersökningar i polisregion Väst. I det första fallet misstänktes tre män för människorov och våldtäkt mot en kvinna från Rumänien. I det andra fallet misstänktes två män för rån mot två kvinnor från Spanien och Colombia. Männerna rånade kvinnorna på deras pengar, mobiler och datorer efter det att de köpt sexuella tjänster av dem. I det tredje fallet rånade två män två kvinnor från Rumänien på ett hotell.

Förundersökningarna var pågående vid årets slut och åklagare planerar att väcka åtal under 2019.

Annonseringen på internet

Majoriteten av de kvinnor som bjöds ut för prostitutionsändamål i polisregionen förekom i annonser på olika webbsidor. Under 2018 förekom mestadels kvinnor från Rumänien, Nigeria och Sverige i annonserna, medan annonser som rörde kvinnor från Ryssland och Ukraina också förekom.

Köp av sexuella tjänster på hotell och i lägenheter

Köp av sexuella tjänster under 2018 ägde företrädesvis rum i lägenheter både i centrala Göteborg och i förorterna, men också på hotell. De lägenheter som användes var ofta hyrda i andra hand och för en kortare period. I vissa fall ägdes lägenheterna av ett företag och hyrdes ut till en person som i sin tur hyrde ut lägenheten via en andrahandsförmedling. Därefter används lägenheten för prostitutionsändamål. Det fanns även information som tydde på att en man själv kontaktade kvinnor i annonser på olika webbsidor och erbjöd dem lägenheter att hyra.

De förövare som låg bakom människohandeln tillhörde i vissa fall organiserade brottsliga nätverk från offrens hemländer. I andra fall var det enskilda unga män som sålde sina flickvänner för prostitutionsändamål.¹⁷² De förövare som dömdes för människohandel för sexuella ändamål eller koppleri under 2018 kom ursprungligen från Rumänien.

Insatser mot köp av sexuella tjänster på massagesalonger

För att motverka köp av sexuella tjänster på massagesalonger i regionen samarbetade polisen i polisregion Väst med ägarna av eller hyresvärdarna för de aktuella fastigheterna. I samband med att polisen informerade hyresvärdarna om att det förekom köp av sexuella tjänster i lokalerna redovisades innehållet i koppleriparagrafen i brottsbalken¹⁷³. Hyresvärdarna blev därmed medvetna om att den som inte vidtar adekvata åtgärder för att stänga ner verksamheterna efter att ha fått information om att det förekommer köp av

¹⁷² Se också avsnitt 3.1.3.

¹⁷³ 6 kap. 12 § brottsbalken.

sexuella tjänster i lokalerna riskerar åtal för koppleri. Polisens samarbete med fastighetsägare resulterade i att en massagesalong i Göteborg stängdes under 2018.

Några kvinnor som arbetade på massagesalongerna erbjöd utöver traditionell kroppsmassage extratjänster, dvs. en massage som slutar med utlösning eller samlag för några hundra kronor extra. Tidigare benämndes sådan erotisk massage för ”happy ending”, men under 2018 började kvinnorna i stället att fråga om kunden ville ha ”något mer” vid massagens slut.

Särskild insats mot köp av sexuell tjänst i polisregion Väst

I augusti 2018 genomfördes en insatsvecka mot köp av sexuell tjänst i Borås. I insatsen deltog personal från Noa samt poliser och andra nyckelaktörer från polisregionen. Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som arrangerades av personal från Noa, där åklagare, socialtjänst och poliser medverkade. Utbildning hölls om lagstiftning, spaningsteknik, bemötande av personer i prostitution och bemötande av de som köper sexuella tjänster. Resten av veckan ägnades åt operativa delar där även socialtjänsten deltog. Insatsen resulterade i följande:

- En man greps för koppleri. Kvinnan som var föremål för koppleriet var flickvän till den gripne.
- Sju män rapporterades för köp av sexuell tjänst.
- De kvinnor som anträffades i prostitution kom ursprungligen från Sverige, Rumänien och Polen.

Ett flertal personkontroller genomfördes av unga män och kvinnor som utnyttjades för sexuella ändamål genom s.k. sugardejtning¹⁷⁴. Den yngsta individen var 18 år gammal.

Insatsen förlades till vissa delar till Göteborg eftersom det inte fanns tillräckligt med uppslag om prostitutionsverksamheter i Borås.

Gränspolisens arbete

Under 2018 avvisade gränspolisen utländska kvinnor som hade befunnit sig i prostitution till de länder där de hade sin hemvist. Detta rörde kvinnor från Nigeria, Colombia, Ecuador och Ryssland som hade uppehållstillstånd och hemvist i Spanien, men också kvinnor från Moldavien, Kazakstan, Brasilien, Kina och Ukraina. Gränspolisens rutiner i avvsningsfall rörande möjlig människohandel genomgår för närvarande en översyn.

Under 2018 sågs också en ökning av transsexuella personer som utnyttjades i prostitution.¹⁷⁵ De hade sitt ursprung i Brasilien, Colombia och Malaysia. Även dessa avvisades.

¹⁷⁴ Vanligen innebär sugardejtning att en äldre man, ”sugardad”, ger ekonomisk eller annan ersättning till en ung kvinna eller ung man, ”sugarbabe”, för en sexuell tjänst.

¹⁷⁵ I dessa fall rörde det sig om personer vars könsidentitet var kvinna, men som vid födelsen tilldelats könet man.

Människohandel för andra ändamål

Under 2018 anmäldes 6 brott om människohandel för andra ändamål, varav 3 rörde offer från Bulgarien som utnyttjades för tiggeriändamål. I två av dessa tre fall var offren flickor i åldrarna 15 respektive 17 år. De övriga 3 anmälda brotten var svårutredda eftersom uppgifterna var knapphändiga, och ett av dem var felkodat och avsåg i stället människosmuggling.

Under 2018 upplevde polisen att antalet individer i tiggeri minskade, men såg däremot en liten ökning av inkommen information om att kvinnor som tidigare tvingades tigga även tvingades till prostitution. Information inkom också om att personer som organiserade tiggeriverksamhet även ägnade sig åt att organiserad stöldverksamhet.

Inga av de 6 anmälda brotten om människohandel för andra ändamål rörde människohandel för tvångsarbete. Tips till polisen och annan information tydde dock på att det kunde misstänkas att människor exploaterades som arbetskraft inom bygg-, skrot- och restaurangbranscherna i polisregionen.

Dom om människohandel för tiggeriändamål 2018

Under hösten 2017 inledde polisen i polisregion Väst en förundersökning samt spaning i ett ärende rörande människohandel för tiggeriändamål. Fallet rörde en 55-årig man från Bulgarien som rekryterade två män från Bulgarien för tiggeri och transporterade dem till Sverige. Offren levde under ytterst fattiga förhållanden i hemlandet och vilseleddes av gärningsmannen att tro att de skulle tjäna mycket pengar i Sverige.

Gärningsmannen tillägnade sig alla pengar som offren erhöll genom tiggeri. Offren fick en sovplats på en madrass och endast en enkel måltid per dag. Männerna tvingades tigga från klockan sju på morgonen till klockan sju på kvällen, alla dagar i veckan, och misshandlades av gärningsmannen om de inte lydde. De hade inte möjlighet att på eget initiativ resa hem. Deras situation och verksamhet var sådan att tingsrätten bedömde det som att männen befann sig i ett nödläge.

Åklagaren bedömde att gärningsmannen uppskattningsvis tillägnat sig 210 000 kronor genom att exploatera männen. Tingsrätten dömde gärningsmannen för människohandel till fängelse i 3 år och 6 månader samt 10 års utvisning.¹⁷⁶

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att straffet sänktes till fängelse i tre år för människohandel.¹⁷⁷

Ogillad dom om människohandel för tiggeriändamål 2018

I mars 2018 friades en 54-årig man från Bulgarien från åtal för medhjälp till människohandel för tiggeriändamål. Ytterligare en 32-årig man och en 41-årig kvinna från Bulgarien friades från åtal för människohandel för tiggeriändamål. Tingsrätten ansåg det inte bevisat att någon rekrytering av mannen hade skett med hjälp av otillbörliga medel och inte heller att mannen befunnit sig i en utsatt belägenhet. Rekvisiten för brottet människohandel var således inte uppfyllda och de misstänkta friades helt.

¹⁷⁶ Göteborgs tingsrätts dom 2018-01-17 i mål nr B 14463-17.

¹⁷⁷ Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-03-28 i mål nr B 1512-18.

Polisregion Syd

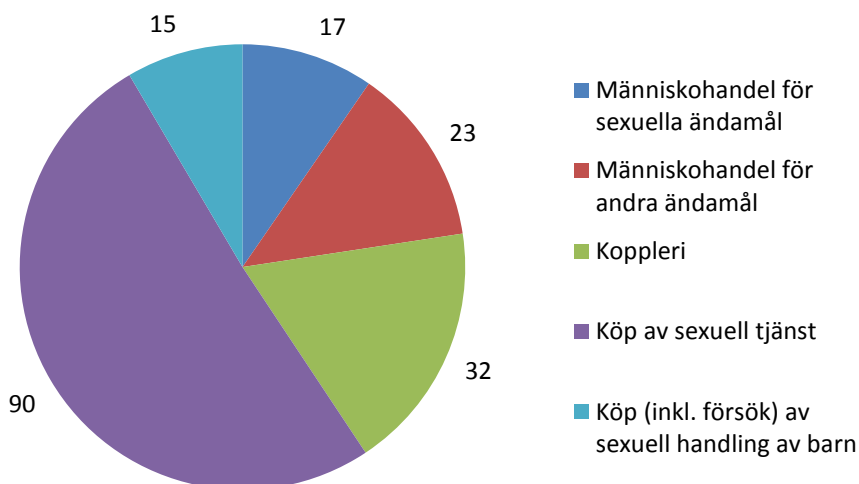
(Skåne, Kalmar, Kronoberg, Blekinge)

Organisation för polisarbetet

I polisregion Syd utreds människohandelsärenden vid en sektion som är placerad på regional nivå, sektionen mot internationell grov organiserad brottslighet. Gruppens arbete omfattar människohandel och tillhörande brottslighet, och att ta fram en lägesbild gällande brotten inom polisregionen. Sektionen hanterar uteslutande gränsöverskridande ärenden och har väl utarbetade kanaler och ett etablerat nationellt och internationellt polissamarbete. Under 2018 samarbetade sektionen med polisregionerna Väst, Mitt och Stockholm i några ärenden samt med utländska polismyndigheter, t.ex. danska och bulgariska.

Medarbetare som nyrekryterades under 2018 genomgick polisens vidareutbildning om människohandel vid Uppsala universitet. På så vis höjdes kunskapen om och förmågan att bekämpa människohandel i polisregionen ytterligare.

Antalet anmälda brott i polisregion Syd 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

Människohandel för sexuella ändamål

Totalt anmäldes 17 brott rörande människohandel för sexuella ändamål i polisregionen under 2018. Av de 17 anmälda brotten rörde 2 människohandel för sexuella ändamål med barn. Migrationsverket förekom som anmälare i 5 av de 17 fallen. Förundersökning inleddes i 14 av de 17 fallen, och i 6 av de 14 förundersökningarna var brotten begångna i ett annat land än Sverige. Av de 14 förundersökningarna är 2 pågående, 10 nedlagda av polisiär förundersökningsledare och i 2 fall väcktes åtal. Ärendena rörde människohandel för sexuella ändamål med offer och förövare från Nigeria, Ryssland, Rumänien, Kina,

Etiopien, Sydsudan, Uganda och Sverige. Förutom människohandel för sexuella ändamål förekom det att de som organiserade verksamheten ägnade sig åt annan brottslighet såsom rån och penningtvätt.

De två barnen var pojkar, båda 17 år gamla, där den ena pojken kom från Sierra Leone och den andra från Libyen. Båda ärendena lades ner eftersom det inte gick att identifiera någon person som kunde misstänkas för brottet.

Dom om människohandel för sexuella ändamål

I detta fall dömde tingsrätten i Malmö en 43-årig man och en 33-årig kvinna från Nigeria för människohandel och grovt penningtvättsbrott till fängelse i fyra år och sex månader respektive för människohandel i tre år och sex månader. Kvinnan dömdes även till utvisning med ett förbud att återvända till Sverige under tio år.¹⁷⁸ Dessutom dömdes fyra män till dagsböter för köp av sexuell tjänst. Hovrätten sänkte straffet för mannen till fyra års fängelse för människohandel och grovt penningtvättsbrott.¹⁷⁹

Offren i detta fall var två unga kvinnor från Nigeria som rekryterades till Sverige i tron att de skulle få ett seriöst arbete. Innan kvinnorna lämnade Nigeria fick de besök av en juju-präst för att genomgå en ritual. Efter ritualen blev kvinnorna införstådda med att de var tvungna att göra som de blev tillsagda, annars skulle deras blod skickas till juju-prästen som i sin tur skulle döda dem.

I Sverige inhystes kvinnorna i olika lägenheter i syfte att de skulle utnyttjas för sexuella ändamål. Kvinnorna påstods stå i skuld till förövarna, cirka 40 000–45 000 euro, för uppkomna kostnader för resor, kost och logi m.m. och tvingades till prostitution för att betala skulderna.

Förövarna förmedlade kontakter med sexköpande män genom att på internet publicera annonser som visade vilka sexuella tjänster kvinnorna förväntades tillhandahålla. Kvinnorna tvingades att sälja sexuella tjänster till två eller tre sexköpande män per dag och förövarna tillgodogjorde sig de pengar som genererades av den brottsliga verksamheten.

Koppleri

Under 2018 anmäldes 32 brott om koppleri, men i majoriteten av fallen kunde det inte bevisas att något brott hade begåtts.

Köp av sexuell tjänst

Totalt anmäldes 90 brott rörande köp av sexuell tjänst. Detta är mer än en fördubbling av antalet anmälda brott under 2017 då 41 brott anmäldes. De sexköpande männen kom oftast i kontakt med kvinnor i prostitution via internet eller genom gatuprostitution. De sexköpande männen kom ursprungligen från Sverige i 15 fall. I 26 fall kom sexköparna från andra länder som Afghanistan (8), Syrien (5), Kosovo (2), Turkiet (2), Somalia (2), Polen (2), Italien (1), Storbritannien (1), Pakistan (1), Libanon (1) och Bangladesh (1).

¹⁷⁸ Malmö tingsrätts dom 2018-06-08 i mål nr B 6113-17.

¹⁷⁹ Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2018-08-31 i mål nr B 1989-18.

Kvinnorna som utnyttjades i prostitution kom ursprungligen från Sverige, Rumänien, Nigeria, Ukraina, Dominikanska republiken, Thailand, Ungern och Afghanistan. I några fall utsattes kvinnorna för rån och våldtäkt av män som utgav sig för att vara sexköpare.

De flesta annonserna på olika webbsidor som erbjöd kvinnor till försäljning riktade sig mot sexköpande män i Malmö. I dessa fall rörde det sig om cirka 20 annonser per dag, medan enstaka annonser riktade sig mot sexköpare i Lund, Kalmar och Växjö.

De flesta sexköpen ägde rum i lägenheter hyrda i andra hand, men även på hotell, på campingplatser och i thaimassagesalonger. De nigerianska kvinnorna såldes huvudsakligen i lägenheter hyrda i andra hand och kvinnorna från Ukraina såldes till största delen på hotell.

Människohandel för andra ändamål

Totalt anmäldes 23 brott rörande människohandel för andra ändamål än sexuella. Av dessa rörde 10 människohandel för tvångsarbete, 4 människohandel för tiggeri och 9 människohandel för övriga ändamål. Av de 23 anmälda brotten har polisregionen rapporterat in 17 inledda förundersökningar om människohandel för andra ändamål än sexuella. Migrationsverket står som anmälare i 13 av de 17 ärendena. I majoriteten av fallen leddes förundersökningarna av polisiär förundersökningsledare (13) och i resten av åklagare (4). I 2 fall väcktes åtal för människohandel för tiggeri, där förövarna fälldes i det ena fallet och friades i det andra. Av de 17 förundersökningarna pågår 4 och resten lades ner.

De flesta offer för människohandel för tiggeri rekryterades i Bulgarien och Rumänien genom att förövarna värvade bekanta, vänner och grannar med ett erbjudande om att tjäna pengar genom att arbeta i Sverige. Offren utsattes ofta för misshandel och hot samt förbjöds att kommunicera med omvärlden. Det var vanligt att offren utlovades förtjänsten först vid ankomsten till hemlandet, men blev lurade.

När det gällde tvångsarbete kom offren från Vietnam, Uganda, Ukraina, Gambia, Jordanien, Marocko, Ryssland, Rumänien och Peru. De utnyttjades främst inom bygg-, städ- och restaurangbranscherna. Förövarna kom från länder som Jordanien, Ryssland, Turkiet, Marocko och Ukraina.

Dom om människohandel för tiggeriändamål

I detta mål dömde tingsrätten i Växjö sex män från Bulgarien i åldrarna 20–60 år till fängelse för människohandel för tiggeriändamål.¹⁸⁰ En av männen dömdes även för misshandel och en annan av männen dömdes även för rån. Straffen för de dömda varierade från fängelse i ett år och sex månader upp till fängelse i fem år och sex månader. Ytterligare en 45-årig man från Bulgarien dömdes av tingsrätten till fängelse i ett år och sex månader för medhjälp till människohandel. Tingsrätten dömde även två av männen till 15 års utvisning och de övriga fem till 10 års utvisning. En 76-årig man stod åtalad för medhjälp till människohandel, men friades helt av tingsrätten. De brottsoffer som hördes under huvudförhandlingen, fyra män och fyra kvinnor, kom också från Bulgarien.

¹⁸⁰ Växjö tingsrätts dom 2018-12-19 i mål nr B 2083-17.

Ärendet påbörjades under 2017 då en omfattande förundersökning om människohandel för tiggeriändamål med misstänkta och cirka 25 offer från Bulgarien inleddes. Brotten skulle ha begåtts i och i trakterna kring Växjö.

I förhör med polisen uppgav offren att de hade lurats till Sverige i tron att de skulle tjäna pengar genom att tigga, men under helt andra förutsättningar än vad som sedan blev fallet.

Flera av offren kom från svåra förhållanden i hemlandet. Väl i Sverige fråntogs de sina intäkter och i vissa fall förekom våld och hot om våld om offren inte var samarbetsvilliga. Flera brottsoffer berättade att den enda mat de fick var mat som hade kasserats av affärer och som de själva fick plocka ur containrar.

De berättade även likartade berättelser om att de

- tilldelades böter om de somnade när de tiggde
- tvingades tigga under långa arbetspass oavsett väder
- tilldelades särskilda tiggplatser
- förbjöds att gå in i butiker
- övervakades när de tiggde
- tvingades avlägga lydnadsed
- sattes i skuld om de tiggde ihop för lite pengar
- tvingades till prostitution (kvinnlige offer) om de tiggde ihop för lite pengar
- tvingades samla ihop och överlämna de pengar de tiggat ihop under dagen.

Utöver detta berättade några av offren även om att de utsattes för grov misshandel när de inte tiggat ihop tillräckligt mycket pengar eller på annat sätt brutit mot reglerna eller varit olydiga. Ett av offren, en gravid kvinna, berättade dessutom om att hon sparkades i magen så att hon drabbades av missfall för att hon tiggde ihop för lite pengar och för att hon somnade under tiggeripassen.

Friande dom om människohandel för tiggeriändamål

I detta mål friade tingsrätten en 33-årig man från Rumänien från åtal om människohandel för tiggeriändamål.¹⁸¹ Åklagaren menade att mannen hade rekryterat och transporterat två män från Rumänien till Sverige i syfte att de skulle utnyttjas i tiggeriverksamhet. För att kunna rekrytera och transportera männen hade den misstänkte mannen, enligt åklagaren, lurat och hotat männen med våld. Mannen skulle även ha hotat männen med döden om de inte tiggde ihop tillräckligt med pengar eller försökte gömma pengar för sin egen del.

Tingsrätten bedömde inte att det kunde bevisas att den misstänkte utövat något tvång eller på något sätt lurat männen och att det därmed inte var ställt utom rimligt tvivel att den misstänkte gjort sig skyldig till människohandel.

---

¹⁸¹ Malmö tingsrätts dom 2018-04-26 i mål nr B 1720-18.

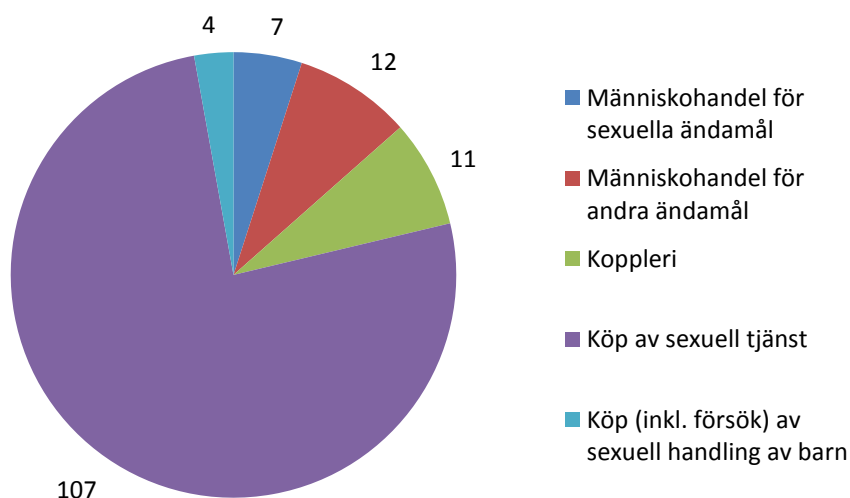
Polisregion Öst

(Östergötland, Södermanland, Jönköping)

Organisation för polisarbetet

I polisregion Öst handläggs ärenden om människohandel på polisområdesnivå. Polisområdena Östergötland och Jönköping beslutade under 2017 om en resursförstärkning till brottsområdet människohandel. Underrättelseverksamheten i polisregionen följer brottsområdet, föredrar lägesbilder och rekommenderar åtgärder i de fall det anses finnas underlag för detta. Under 2018 samverkade polisen i polisregion Öst med polisregionerna Bergslagen och Mitt i ärenden rörande människohandel.

Antalet anmälda brott i polisregion Öst 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2018 anmäldes 7 brott om människohandel för sexuella ändamål i polisregion Öst, varav 4 brott rörde människohandel för sexuella ändamål med barn. Av dessa 4 ärenden ledde ett till fällande dom om människohandel för sexuella ändamål med barn. Majoriteten av de övriga ärendena som rörde människohandel för sexuella ändamål med både barn och vuxna lades ner av åklagare eftersom brott inte kunde styrkas. Ärendena rörde människohandel för sexuella ändamål med flickor och kvinnor som ursprungligen kom från Rumänien, Bulgarien, Montenegro, Nigeria, Irak och Etiopien.

Dom om människohandel för sexuella ändamål med barn

I detta ärende dömdes en 27-årig man från Rumänien av tingsrätten för människohandel för sexuella ändamål mot en 17-årig flicka från Rumänien till fängelse i två år och sex månader samt tio års utvisning.¹⁸² Mannen dömdes trots att flickan inte inställde sig i domstolen. Rätten kom fram till att det var styrkt bortom rimligt tvivel att mannen hade rekryterat, transporterat och inhyst flickan i syfte att hon skulle exploateras för sexuella ändamål. Hon tilldömdes dessutom 100 000 kronor i skadestånd.

Ärendet initierades genom att personal på ett hotell i Norrköping kontaktade polisen med anledning av att en 17-årig rumänsk flicka hade rånats vid två tillfällen. Polisen inledde en förundersökning där det bland annat framkom uppgifter om att flickan såldes för sexuella ändamål genom annonsering på olika webbsidor. Flickan omhändertogs av socialtjänsten med stöd av LVU och placerades på ett skyddat boende. Polisens utredare spelade in de förhör som hölls med flickan då hon initialt medverkade i förundersökningen. Kort därefter avvek flickan från det skyddade boendet.

Vid en husrannsakan fann polisen en fullmakt som gav den misstänkte mannen i uppdrag att fungera som vårdnadshavare för flickan. Fullmakten var undertecknad av flickans mamma. Utredningen kunde även visa att mannen och flickan hade rest tillsammans och besökt olika orter i Sverige, att han hade kontroll över flickans id-handlingar och att syftet med resan till Sverige var att exploatera henne för sexuella ändamål.

Tingsrättens dom överklagades inte till hovrätten.

Koppleri

Under 2018 anmäldes 11 brott om koppleri i polisregion Öst. Brotten involverade kvinnor i prostitution från Sverige, Rumänien, Irak, Finland, Ukraina, Syrien, Slovakien och Dominikanska republiken. Förövarna var huvudsakligen män och hade i majoriteten av fallen sitt ursprung i samma länder som offren, men i enstaka fall kom förövarna från andra länder. Ett fall rörde t.ex. en man från Österrike som fungerade som hallick åt en kvinna från Rumänien. I ett annat fall kom förövaren från Indien, medan kvinnan kom från Dominikanska republiken. Tre förundersökningar är pågående, medan resterande förundersökningar lades ned då brott inte kunde styrkas. Information till polisen pekade på länkar mellan koppleriverksamhet och kriminella gäng, illegala klubbar samt narkotika- och vapenbrott. I några fall gjorde hallickarna sig skyldiga till andra brott såsom narkotikabrott, misshandel och hot mot tjänsteman i samband med att de bedrev koppleriverksamhet.

Under 2018 samarbetade polisen med fastighetsägare i ärenden där det fanns information om att det förekom prostitutionsverksamheter i deras lokaler. Samarbetet resulterade i att två oseriösa massagesalonger stängdes ner.

Köp av sexuell tjänst

Under 2018 anmäldes 107 brott om köp av sexuell tjänst i polisregion Öst. I polisregionen genomfördes under året egeninitierade insatser, men även särskilda insatser mot människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst tillsammans med Noa. Under insatserna rapporterades flera män för bl.a. köp av sexuell tjänst.

¹⁸² Linköpings tingsrätts dom 2018-08-22 i mål nr B1874-18.

Majoriteten av sexköpen ägde rum på enklare hotell eller i lägenheter hyrda i andra hand, men i vissa fall även i campingstugor och vandrarhem och inom verksamheter som erbjöd kroppsvård. Majoriteten av de kvinnor som utnyttjades i prostitution i polisregionen kom ursprungligen från Rumänien och Nigeria, men även i enstaka fall från Sverige, Thailand, Ukraina, Finland, Syrien, Slovakien och Dominikanska republiken. I ett fall anmälde en kvinna att hon rånades av en sexköpande man som sedermera greps av polisen. Under 2018 stängdes två thaimassagesalonger efter det att polisen uppmärksammade hyresvärdarna på att det förekom prostitution i lokalerna.

Det finns bekräftad information om att kvinnor från utlandet kunde köpa paketresor till Sverige för att sälja sexuella tjänster i egen regi. I ett sådant paket ingick resan, bokning av hotell och andra anvisningar för att kunna bedriva prostitutionsverksamhet i Sverige. I överenskommelsen ingick att kvinnan betalade 50 procent av intäkterna från prostitutionen till arrangören. Sexköpen bokades genom att ett callcenter i utlandet tog emot samtal från sexköpare i Sverige. Köparna fick sedan instruktioner om vart de skulle åka för att möta kvinnan samt information om vilka sexuella tjänster hon sålde och vad de kostade. På så sätt blev verksamheten effektivare och företaget kunde ha kontroll över kvinnans intäkter.

Under 2018 inkom mer information till polisen om kopplingar mellan tiggeri och köp av sexuell tjänst, dvs. mer information om att kvinnor som tiggde även utnyttjades för prostitutionsändamål. Det förekom även information om att män köpte sexuella tjänster i otillåtna boenden. Att denna typ av information till polisen ökade kan ha sin förklaring i att förtjänsterna av tiggeri inte var tillräckligt goda. Det kan också bero på att betalning för varor och tjänster oftare sker med betalkort eller genom Swish, vilket gör att privatpersoner sällan har kontanter.

Slutligen kunde polisen se en ökning av antalet pojkar och flickor bosatta i Sverige som utnyttjades för sexuella ändamål genom s.k. sugardejting.

Särskild insats i polisregion Öst

I april 2018 genomfördes en insatsvecka i Norrköping och Linköping med stöd av personal från Noa. Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som hölls av personal från Noa, där åklagare, socialtjänst, regionkoordinatör och poliser medverkade. Föredrag hölls om lagstiftning, spaningsteknik, bemötande av personer i prostitution och bemötande av de som köper sexuella tjänster.

Efter utbildningsdagen följde en operativ insats tillsammans med socialtjänst under fyra dagar och resultaten blev att

- en man greps och häktades för koppleri
- en kvinna som var föremål för koppleri fördes till ett skyddat boende
- sju polisanmälningar om köp av sexuell tjänst upprättades
- en anmälan om stöld och misshandel upprättades i ett ärende där en man utsatte kvinnan han köpte för andra brott i samband med att han köpte en sexuell tjänst.

Den gripne hallicken visade sig vara en del av ett kriminellt nätverk som opererade i Storbritannien, Irland och Rumänien.

Insatsen resulterade också i att två poliser i Norrköping och två poliser i Linköping utsågs till att fortsättningsvis arbeta med frågor kopplade till människohandel.

Kampanj mot prostitution och människohandel

Under 2018 förberedde länsstyrelserna i Östergötland, Jönköping och Södermanland en gemensam informationskampanj i samarbete med polisen och Novahuset.¹⁸³ Kampanjens målgrupp var allmänheten, med ett särskilt fokus på sexköpande män eller potentiella köpare av sexuella tjänster. En annan viktig målgrupp var yrkesverksamma, ideella organisationer och politiskt engagerade som kunde bidra till att sprida kampanjen.

Inom kampanjen erbjöds hotellkedjor förtryckt material för att budskapet skulle synas på platser där köp av sexuell tjänst kan äga rum. Kampanjen spreds främst i sociala medier, men även genom korta filmer som visas på bioografer.

Människohandel för andra ändamål

Under 2018 anmäldes 12 brott om människohandel för andra ändamål än sexuella, varav 5 ärenden rörde människohandel med barn.

Av de 12 anmälda brotten rörde 3 människohandel för tiggeriändamål. I ett av dessa 3 ärenden fanns det misstankar om att även barn utnyttjades för att tigga. I 2 av de 3 ärendena kom både offer och förövare ursprungligen från Bulgarien, men i det tredje ärendet kom förövaren från Marocko och brottsoffret från Eritrea.

Av de 12 anmälda brotten om människohandel för andra ändamål rörde 4 människohandel för utnyttjande av arbetskraft samt utnyttjande av barn för kriminella syften. Två förundersökningar pågår. Den ena rör två pojkar, 14 och 15 år, från Algeriet som har utnyttjats för att begå brott. Den andra förundersökningen rör en man och en kvinna från ett land i Asien som utnyttjats som arbetskraft på en restaurang.

Två förundersökningar om människohandel för tvångsarbete lades ner av polisiär förundersökningsledare. Det ena fallet rörde tre personer som bjudits in till Sverige för att arbeta som tatueringskonstnärer. De fick inte någon lön för utfört arbete, utan endast mat och logi. Det andra ärendet rörde en pojke från Somalia som hade utnyttjats som arbetskraft i ett okänt land under flykten till Sverige.

I övrigt såg polisen ett ökat inflöde av information som rörde misstankar om utnyttjande av arbetskraft på oseriösa nagelsalonger.

Ärende om människosmuggling och försäljning av arbetstillstånd

I november 2016 häktades en man på sannolika skäl misstänkt för grovt organiserande av människosmuggling. Utöver denna förundersökning pågick också andra utredningar mot mannen med anledning av grova bokförings- och skattebrott.

Den huvudmisstänkte häktades för att han tillsammans med andra misstänktes ha sålt arbetstillstånd till personer i Syrien och Irak för att de på ett säkrare sätt skulle kunna fly undan de väpnade konflikterna i hemländerna. När personerna kom till Sverige sökte de asyl i stället. Den huvudmisstänkte krävde 200 000–250 000 kronor för varje arbetstillstånd

---

¹⁸³ Novahuset är en ideell förening som erbjuder stöd och rådgivning till personer som har blivit utsatta för någon form av sexuellt övergrepp, online eller offline, och till deras anhöriga.

han förmedlade, vilket ledde till misstanke om grovt ocker. De utredande poliserna noterade att brottsfenomenet med försäljning av arbetstillstånd förekom i stor skala.

Sammanlagt 31 personer var misstänkta för brott i 15 olika förundersökningar som även involverade bedrägerier och brottet osant intygande. Åklagaren lämnade in en ställningsansökan till tingsrätten i Norrköping i oktober 2017 och huvudförhandlingen var planerad till att hållas under 2018.

I december 2018 dömde Norrköpings tingsrätt huvudmannen för ocker och grovt bokföringsbrott till fängelse i tre år.¹⁸⁴ Tingsrätten fann att huvudmannen hade utnyttjat flera personer som befunnit sig i en mycket utsatt situation i Syrien, varför domstolen ansåg att han ensam skulle dömas för ockerverksamheten. Huvudmannen dömdes också till att betala skadestånd med sammanlagt drygt 400 000 kronor till de tre personer som enligt tingsrätten varit i en utsatt situation. Beloppet avsåg de betalningar som lämnats till huvudmannen för arbetstillstånden. Huvudmannen dömdes även till att betala drygt 7 600 000 kronor till staten eftersom tingsrätten ansåg det mest sannolikt att de kontanter och annan egendom som påträffades hos honom kom från brottslig verksamhet. Tingsrätten meddelade dessutom huvudmannen näringsförbud i tio år.

Den andre mannen dömdes till fängelse i ett år för grovt bokföringsbrott och han fick dessutom näringsförbud i fem år. Domstolen frikände den tredje mannen från grovt ocker och dömde den fjärde mannen till villkorlig dom och samhällstjänst för bokföringsbrott.

---

¹⁸⁴ Norrköpings tingsrätts dom 2018-12-18 i mål nr 2856-16.

Polisregion Mitt

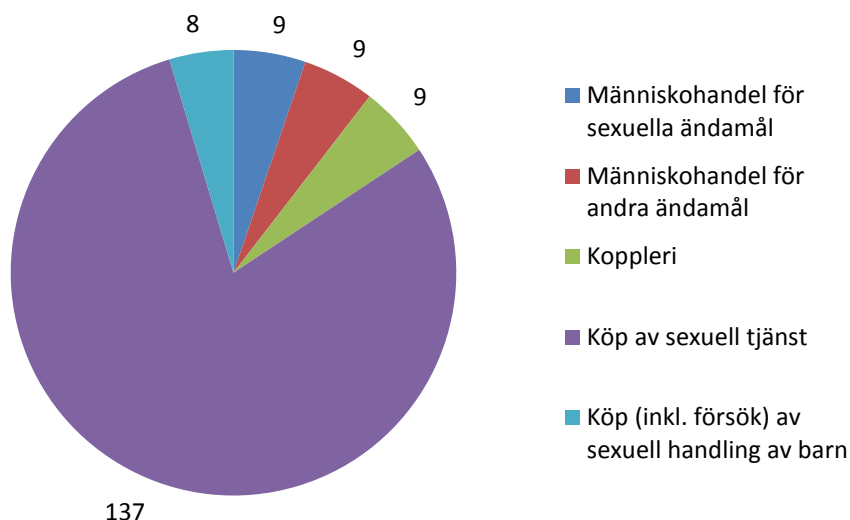
(Gävleborg, Uppsala, Västmanland)

Organisation för polisarbetet

I polisregion Mitt hanteras människohandelsärenden av en särskild grupp på regional nivå som arbetar mot grova brott. En handlingsplan mot människohandel finns framtagen och ska revideras under 2019.

Ärenden som rör koppleri handläggs inte av människohandelgruppen, utan utreds vid varje lokalpolisområde. Polisområdenas insatser mot prostitution och människohandel genomförs punktvis när ett sådant behov uppstår. Underrättelseverksamheten inom polisregionen sammanställer varje vecka en lägesbild på området människohandel.

Antalet anmälda brott i polisregion Mitt 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2018 anmäldes 9 brott rörande människohandel för sexuella ändamål. Inget av ärendena rörde barn. Polisregion Mitt rapporterade in 8 inledda förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål till Noa. Av dessa ärenden leddes 3 av polisiär förundersökningsledare, men de lades ner eftersom det saknades uppgifter som kunde föra utredningen vidare. De övriga 5 förundersökningarna leddes av åklagare. Av dessa förundersökningar lades 2 ned, medan de övriga är pågående.

De kvinnor som var offer för människohandel för sexuella ändamål kom ursprungligen från Rumänien, Nigeria, Polen, Thailand och Sverige. De var vanligt att de rumänska kvinnorna hade en "kärleksrelation" till förövaren.

Koppleri

Under 2018 anmäldes 9 brott rörande koppleri, men polisregion Mitt rapporterade in 10 inledda förundersökningar. Av förundersökningarna leddes 3 av polisiär förundersökningsledare, medan övriga förundersökningar leddes av åklagare. I en majoritet av ärendena kom kvinnorna från Rumänien. Ett ärende rörde en kvinna från Sverige och i några ärenden var kvinnornas ursprungsländer okända.

Köp av sexuell tjänst

Totalt anmäldes 137 brott om köp av sexuell tjänst i polisregionen under 2018. Detta kan jämföras med att det anmäldes 77 brott om köp av sexuell tjänst under 2017. Den stora ökningen av antalet anmälda brott om köp av sexuell tjänst hänger troligtvis samman med att polisregion Mitt aktivt bevakar och arbetar mot brottet för att hitta offer för människohandel. Polisregionen genomförde insatser tillsammans med Noa, vilket bidragit till ökningen av anmälda brott.

Polisregion Mitt inrapporterade 100 inledda förundersökningar om köp av sexuell tjänst, där 100 män identifierades som misstänkta. Männerna kom ursprungligen från Sverige (49), Syrien (12), Irak (7), Afghanistan (7), Eritrea (4), Iran (3), Pakistan (3), Etiopien (2), Marocko (2), Somalia (2), Bolivia (1), Egypten (1), Kuba (1), Kuwait (1), Libanon (1), Mongoliet (1), Thailand (1), Turkiet (1) och Uzbekistan (1).

De kvinnor från utlandet som utnyttjades i prostitution under 2018 kom företrädesvis från Rumänien. Några av kvinnorna berättade att de även utsattes för andra brott av den sexköpande mannen såsom våldtäkt, rån, misshandel, olaga hot och utpressning.

Majoriteten av alla prostitutionskontakter togs genom annonser på olika webbsidor. De flesta köp av sexuell tjänst ägde rum på hotell utan kvällsbemannning, på vandrarhem, i andrahandslägenheter, i campingstugor och inom verksamheter som erbjöd kroppsvård.

Under 2018 ökade informationen till polisen om att det förekom prostitution inom olika kroppsvårdsverksamheter. Under 2018 inleddes en förundersökning om grovt koppleri mot en kvinna som misstänktes för att utnyttja kvinnor från Thailand i prostitution på två olika kroppsvårdssalonger. Kvinnorna arbetade och sov på salongerna. De fick ingen lön för att utföra traditionell massage, utan fick enbart behålla den ersättning de kunde få för att utföra erotisk massage på manliga kunder. Åklagaren planerar att väcka åtal under 2019.

Särskild insats i polisregion Mitt

I maj 2018 genomfördes en insatsvecka mot köp av sexuell tjänst i Gävle. I insatsen deltog personal från Noa samt poliser och andra nyckelaktörer från regionen. Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som arrangerades av personal från Noa, där åklagare, socialtjänst och poliser medverkade. Utbildning hölls en dag om lagstiftning, spaningsteknik, bemötande av personer i prostitution och bemötande av de som köper sexuella tjänster. Resten av veckan, fyra dagar, ägnades åt operativa insatser i samverkan mellan polis, regionkoordinator och socialtjänst med följande resultat:

- Fem anmälningar om köp av sexuell tjänst upprättades. De sexköpande männen och kvinnorna i prostitution erbjöds hjälp och stöd av socialtjänsten.
- En förundersökning om koppleri inleddes mot en man som vid upprepade tillfällen hade hyrt ut sin lägenhet för att användas för prostitutionsändamål.

- Totalt anträffades 10 kvinnor i prostitution. Kvinnorna kom ursprungligen från Sverige, Rumänien, Nigeria, Ryssland och Slovenien och var i åldrarna 19–44 år. En av kvinnorna fördes till skyddat boende för stöd och rehabilitering.
- Ett flertal kontakter togs med unga pojkar och flickor som fått kontakt med och i vissa fall utnyttjats sexuellt av äldre män genom sugardejting.

Människohandel för andra ändamål

Under 2018 anmäldes 9 brott rörande människohandel för andra ändamål. Av dessa 9 rörde 7 människohandel för tiggeri och 1 människohandel för tvångsarbete. Ett ärende var felrubricerat. Av de 7 anmälda brotten om tiggeri rörde 2 ärenden offer från Bulgarien. Övriga ärenden rörde offer från Rumänien, där två ärenden rörde barn. Det ena ärendet rörde en 14-årig flicka och det andra en 17-årig flicka. Båda förundersökningarna lades ner.

Tillvägagångssätt – människohandel för tiggeriändamål

De individer som identifierades som offer för människohandel för tiggeri i polisregionen kom ursprungligen från Bulgarien och Rumänien. I de förundersökningar som inleddes berättade offren att de lurats att resa till Sverige i tron att de skulle få ett seriöst arbete och en skälig lön. När de anlände till Sverige ändrades förutsättningarna och de tvingades av förövarna att tigga. Offren berättade att de fick en obetydlig eller ingen ersättning och att deras förtjänster oavkortat gick till förövarna. Offren hamnade i en beroendesituation till förövarna som tog deras id-handlingar, vilket gjorde att de inte kunde resa hem. Några av offren berättade att de utsattes för hot mot dem själva eller deras anhöriga om de inte lydde förövarnas order. Det förekom även uppgifter om att kvinnor som inte tiggde ihop tillräckligt med pengar tvingades att prostituera sig.

Dom om människohandel för tiggeriändamål

I detta ärende dömdes en 37-årig man och en 30-årig man från Bulgarien av tingsrätten för människohandel för tiggeri till fängelse i två år samt tio års utvisning vardera.¹⁸⁵ Ytterligare en 25-årig man från Bulgarien åtalades för människohandel för tiggeri, men han frikändes av tingsrätten.

Brottsoffren var två män som levde under enkla omständigheter i hemlandet Bulgarien. De rekryterades av förövarna i hemlandet och förespeglades att de skulle tjäna mycket pengar i Sverige genom att utföra enklare arbeten och tjänster. När offren kom till Sverige blev de fråntagna sina id-handlingar. De fick plocka bär, samla returflaskor och tigga, men fick inte del av några intäkter. När de protesterade mot villkoren blev de misshandlade av förövarna. Den ena mannen berättade att han misshandlades och att han några dagar senare släpades efter en bil då förövarna misstänkte att han gömde undan inkomster. Männens situation uppdagades när de själva tog kontakt med polisen för att få hjälp.

---

¹⁸⁵ Hudiksvalls tingsrätts dom 2018-10-09 i mål nr B 2650-17.

Polisregion Bergslagen

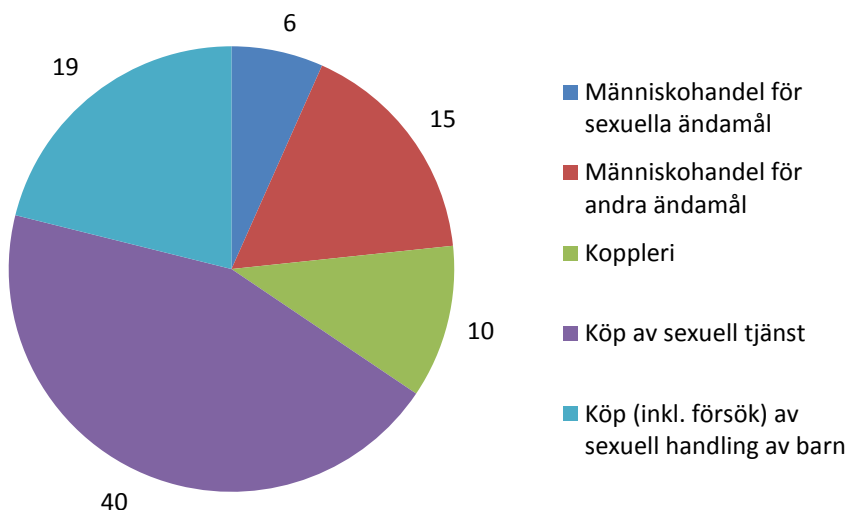
(Dalarna, Värmland, Örebro)

Organisation för polisarbetet

I polisregion Bergslagen hanteras människohandelsärenden sedan den 1 oktober 2017 av en grupp på regional nivå. Gruppen utreder förutom människohandel även polisregionens samtliga ärenden som rör koppleri, köp av sexuell tjänst och barnpornografibrott. Under 2018 lade gruppen stora resurser på att utreda barnpornografibrott.

Samverkan sker med länsstyrelserna i polisregionen, kommunen, åkerinäringen (framförallt taxibranschen) och hotell i syfte att minska köp av sexuella tjänster. Kommunpolisen är också engagerad för att etablera kontakt med media i frågorna. Socialtjänsten i Karlstad har inlett ett KAST-projekt¹⁸⁶ i syfte att ge stöd till män som frivilligt vill ändra sitt beteende och sluta köpa sexuella tjänster.

Antalet anmälda brott i polisregion Bergslagen 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

¹⁸⁶ Köpare av sexuella tjänster (KAST).

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2018 anmäldes 6 brott om människohandel för sexuella ändamål, varav 2 rörde människohandel för sexuella ändamål med barn. Förundersökning inleddes i två fall. Det ena ärendet rörde en kvinna från Nigeria som utnyttjades för prostitutionsändamål, men förundersökningen lades ner på grund av bristande bevisning. Det andra ärendet rörde kvinnor från Rumänien som utnyttjades i prostitution, där förundersökningen fortfarande pågår. Resterande anmälda brott var felrubricerade och avsåg människosmuggling, eller så kunde det konstateras att den påstådda gärningen inte utgjorde något brott.

Koppleri

Totalt anmäldes 10 brott om koppleri i polisregion Bergslagen under 2018. Av dessa 10 uppgavs 3 vara av gränsöverskridande karaktär, där involverade offer och förövare kom från Rumänien. Två förundersökningar rörde svenskfödda kvinnor som utnyttjades i prostitution. Ytterligare en förundersökning rörde en misstänkt man som kontaktade kvinnor på olika webbsidor i syfte att främja försäljningen av sexuella tjänster.

I ett mål dömde tingsrätten en 32-årig man från Rumänien och en 27-årig man från Turkiet till fängelse i två år respektive villkorlig dom samt 100 timmars samhällstjänst för koppleri.¹⁸⁷ Vid samma tillfälle dömdes även tre män till dagsböter för köp av sexuell tjänst. Offren var tre vuxna kvinnor från Rumänien. Tingsrätten kom fram till att männen främjat och på ett otillbörligt sätt utnyttjat att kvinnorna haft sexuella förbindelser mot ersättning genom att anskaffa boende, publicera annonser om försäljning av sexuella tjänster, transportera kvinnorna till sexköpande män m.m. Männen hade dessutom erhållit betydande ekonomisk vinning av sin brottslighet.

Köp av sexuell tjänst

Totalt anmäldes 40 brott om köp av sexuell tjänst i polisregion Bergslagen under 2018.

De flesta köp av sexuell tjänst i Dalarna och Värmland ägde rum på hotell och på camping- och fritidsstugeområden. I Örebro skedde de flesta sexköp i lägenheter hyrda i andra hand, bl.a. via företag som förmedlade andrahandskontrakt. Polisregion Bergslagen rapporterade in 37 ärenden till Noa om köp av sexuell tjänst för 2018. Kvinnorna som utnyttjades i prostitution kom i dessa fall från Rumänien (19), Sverige (10), Dominikanska republiken (4), Nigeria (2) och Ryssland (1), och var i åldrarna 18–50 år.

Under 2018 noterade polisen också ett ökat informationsflöde som visade på att kvinnor som utnyttjades för tiggeri även utnyttjades för prostitutionsändamål.

---

¹⁸⁷ Örebro tingsrätts dom 2018-07-19 i mål nr B 1204-18, vilken vann laga kraft 2018-08-13.

Särskild insats i polisregion Bergslagen

Under 2018 genomförde polisregion Bergslagen med stöd av Noa två insatser mot människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst.

Den första insatsen genomfördes i Örebro i februari. I insatsen deltog personal från Noa samt poliser och andra nyckelaktörer från regionen. Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som arrangerades av personal från Noa, där åklagare, socialtjänst och poliser medverkade. Utbildning hölls om lagstiftning, spaningsteknik och arbetsmetoder, bemötande av personer i prostitution och bemötande av de som köper sexuella tjänster. Resten av veckan ägnades åt operativa insatser med följande resultat:

- ett ärende om människohandel för sexuella ändamål initierades
- en person häktades för koppleri
- 20 män rapporterades för köp av sexuell tjänst
- flera lägenhetsbordeller identifierades
- 10 kvinnor som utnyttjades i prostitution identifierades. Kvinnorna kom ursprungligen från Sverige, Rumänien, Nigeria, Dominikanska republiken och var 20–40 år
- samtliga 10 identifierade kvinnor erbjöds skydd och stöd, och en av kvinnorna placerades på ett skyddat boende
- männen som rapporterades för köp av sexuell tjänst var 21–52 år och erbjöds stödsamtal via socialtjänsten.

Den andra insatsen genomfördes i Dalarna och Örebro i september 2018. I insatsen deltog personal från Noa samt poliser och andra nyckelaktörer från polisregionen. Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som arrangerades av personal från Noa, där åklagare, socialtjänst och poliser medverkade. Utbildning hölls om lagstiftning, spaningsteknik och arbetsmetoder, bemötande av personer i prostitution och bemötande av de som köper sexuella tjänster. Resten av veckan ägnades åt operativa delar med följande resultat:

- Totalt identifierades 18 kvinnor som utnyttjades i prostitution. De kom ursprungligen från Sverige (13), Rumänien (3) och Spanien (2) och var 18–50 år.
- Förundersökning om människohandel alternativt koppleri inleddes mot tre rumänska medborgare. En av de personerna häktades för koppleri.
- Tre män rapporterades för köp av sexuell tjänst.

I övrigt ledde insatsen till att fyra nya lägenhetsbordeller upptäcktes i Örebro och att nio av de tretton svenska kvinnorna tog emot stöd av socialtjänsten för att lämna prostitutionen.

Människohandel för andra ändamål

Under 2018 anmäldes 15 brott om människohandel för andra ändamål än sexuella. Av de 15 anmälda brotten rörde 5 människohandel för tiggeri med barn och 3 människohandel för tiggeri med vuxna. Resterande 7 anmälda brott rörde människohandel för övriga ändamål.

I majoriteten av fallen som rörde människohandel för tiggeriändamål kom offren och förövarna från Bulgarien. Ett av ärendena om människohandel för övriga ändamål rörde en kvinna från Thailand som exploaterades som arbetskraft. Ungefär hälften av de individer som polisen identifierade i tiggeri var rekryterade till Sverige med vetskap om att de skulle tigga vid ankomsten till Sverige. Den andra hälften var lurade hit med löften om arbete, t.ex. i byggbranschen.

De som rekryterade personerna för att tigga i Sverige hade ofta någon form av relation till offret. Det kunde vara t.ex. släkt, bekanta eller grannar. Transporten till Sverige skedde oftast med bil. Ibland förekom det att offren utsattes för misshandel av de som organiserade verksamheten om offren fick ihop för lite pengar eller somnade när de satt och tiggde. En kvinna berättade för polisen att hon tvingades till prostitution eftersom hon inte tiggde ihop tillräckligt med pengar åt förövarna.

Ett ärende om människohandel för tiggeri med barn rörde en man och en kvinna som utnyttjade sin dotter för att tigga. Ärendet beskrivs nedan. En förundersökning om människohandel med barn resulterade i att ett syskonpar fick hjälp av socialtjänsten att resa hem till mor- och farföräldrarna i hemlandet. Ytterligare två förundersökningar inleddes rörande människohandel för tiggeri med barn. I det ena fallet rymde den aktuella flickan från sitt LVU-hem, men återfanns senare i Bulgarien. I det andra fallet omhändertogs en flicka med stöd av LVU eftersom det kunde befaras att hon var offer för människohandel. Föräldrarna överklagade beslutet, vilket resulterade i att beslutet hävdades och flickan överlämnades till föräldrarna.

Dom om människohandel för tiggeriändamål med barn

I detta mål dömde tingsrätten en 37-årig man och en 36-årig kvinna från Bulgarien för människohandel till fängelse i ett år och åtta månader vardera samt fem års utvisning.¹⁸⁸ Offret var deras gemensamma 15-åriga dotter. Tingsrätten kom fram till att föräldrarna, tillsammans och i samförstånd, transporterat flickan till Sverige i syfte att exploatera henne för tvångsarbete i en situation som inneburit nödläge för henne. Hovrätten skärpte straffet för paret till fängelse i två år vardera samt tio års utvisning.¹⁸⁹

Ärendet initierades i februari 2018 när paret sökte upp polisen med anledning av att deras 15-åriga dotter var försvunnen. De befarade att hon kunde vara bortrövad. Polisen började omgående söka efter flickan, men det framkom tidigt att hon gett sig av frivilligt med hjälp av några privatpersoner. Vid sökandet framkom uppgifter som gjorde att polisen inledde en förundersökning om människohandel.

Polisens utredning visade att familjen kom till Sverige i början av 2016 med syfte utnyttja sina två döttrar i tiggeri. Den aktuella flickan var 13 år gammal när hon kom till Sverige och tvingades tigga utanför olika butiker från morgon till kväll, sex till sju dagar i veckan. Den förtjänst hon fick genom att tigga överlämnade hon till sina föräldrar.

Privatpersoner reagerade på att flickan satt ute och tiggde hela dagarna i stället för att gå i skolan. Flickan berättade för några förbipasserande att hon inte ville tigga utan att hon hellre ville gå i skolan, varför engagerade personer kontaktade polis och socialtjänst men inget hände.

Eftersom myndigheterna på orten inte reagerade på flickans utsatthet hjälpte en kvinna henne att ta sig till en annan kommun. När de kom dit vidtog socialtjänsten omgående åtgärder för att sätta flickan i säkerhet.

¹⁸⁸ Falu tingsrätts dom 2018-05-16 i mål nr B 587-18.

¹⁸⁹ Svea hovrätts dom 2018-07-16 i mål nr B 5221-18.

Polisregion Nord

(Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland)

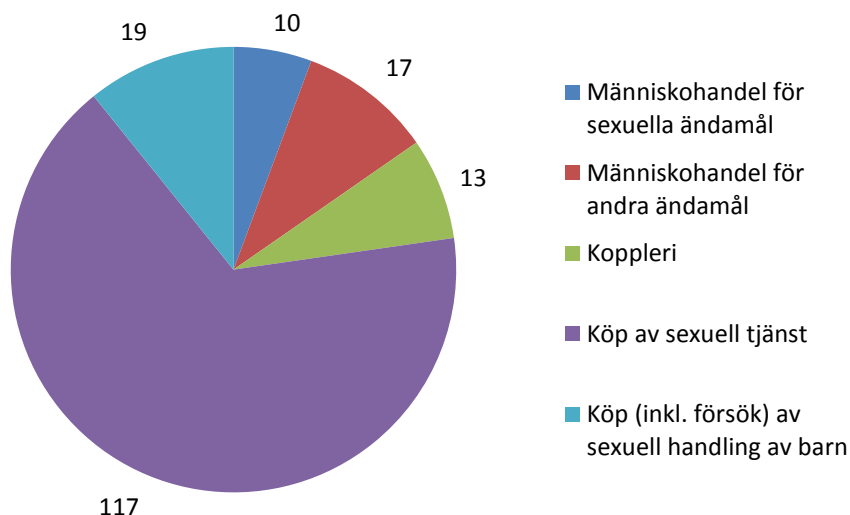
Organisation för polisarbetet

I polisregion Nord bedrivs förundersökningar om människohandel på polisområdesnivå. I september 2017 fastställdes en handlingsplan mot människohandel i polisregionen och den tar sikte på ökade operativa insatser och en ökad kompetens på alla nivåer inom polisen. Ambitionen är att följa upp handlingsplanen under 2019.

I varje polisområde finns minst två utbildade förundersökningsledare/utredare med specialistkompetens inom brottsområdet människohandel. I Västerbotten och Norrbotten finns också poliser som regelbundet övervakar prostitutionsannonser på internet som riktar sig mot regionen. Under 2018 genomfördes med stöd av Noa två särskilda insatser (Västerbotten och Norrbotten) mot köp av sexuell tjänst i regionen.

I polisregionen finns ett bra samarbete med länsstyrelserna och regionkoordinatören. Vid sidan om det operativa arbetet planeras och genomförs även gemensamma konferenser och utbildningsinsatser. Media visar ett stort intresse för polisens arbete mot prostitution och människohandel i regionen, vilket ökar allmänhetens medvetenhet om problematiken. De särskilda insatserna som bedrevs under 2018 ledde till att antalet prostitutionsannonser på internet riktade mot polisregion Nord minskade betydligt.

Antalet anmälda brott i polisregion Nord 2018

Statistik: Brottsförebyggande rådet (Brå)

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2018 anmäldes 10 brott rörande människohandel för sexuella ändamål, varav 1 rörde barn. Polisregion Nord rapporterade in 7 inledda förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål till Noa, där förundersökningen leddes av polis i 4 fall och av åklagare i 1 fall. I de 2 övriga fallen var det inte angivet vem som ledde förundersökningen. Totalt 6 av de 7 inrapporterade förundersökningarna lades ner och den sjunde överfördes till Stockholm. Av förundersökningarna rörde 3 offer från Nigeria som utnyttjades i prostitution på vandrarhem i Umeå.

Koppleri

Under 2018 anmäldes 13 brott rörande koppleri i polisregion Nord. Polisregion Nord rapporterade in 10 inledda förundersökningar om koppleri till Noa, där förundersökningarna leddes av polis i 2 fall och av åklagare i 7 fall. I ett fall var det inte angivet vem som ledde förundersökningen. Av de 10 förundersökningarna lades 3 ner och resten är pågående. Av de 10 förundersökningarna var 5 av gränsöverskridande karaktär och involverade kvinnor som såldes för prostitutionsändamål. I dessa fall kom kvinnorna ursprungligen från Rumänien, Ekvatorialguinea och Mongoliet och i de övriga 5 fallen var kvinnorna svenska medborgare eller hade sin hemvist här.

Köp av sexuell tjänst

Under 2018 anmäldes 117 brott som rörde köp av sexuell tjänst, vilket är en markant ökning jämfört med 2017 då 53 brott anmäldes. Majoriteten av kvinnorna som anträffades i prostitution i samband med att en man rapporterades för köp av sexuell tjänst kom ursprungligen från Sverige. I några fall kom kvinnorna ursprungligen från andra länder såsom Ecuador (6), Rumänien (5), Ryssland (4) och Nigeria (2). Kvinnorna från Ecuador hade ofta spanskt medborgarskap, och fem av de sex kvinnorna från Ecuador var bosatta i Spanien medan en var bosatt i Italien.

Att antalet anmälningar avseende köp av sexuella tjänster var så pass många under året berodde i de flesta fall på att riktade insatser mot prostitution och köp av sexuell tjänst gjordes på flera håll i polisregionen. Även tips som inkom från hotell ledde till att sexköpande män kunde rapporteras. De allra flesta köp av sexuell tjänst ägde rum efter det att sexköpare svarat på annonser på eskortsidor på internet. Själva sexköpen genomfördes på camping- och fritidsstugeområden, i lägenheter hyrda i andra hand och på hotell. De eskortsidor som oftast användes var, enligt anmälningarna, sex-tjejer.com och rosasidan.ws.

Antalet kroppsvårdsverksamheter som erbjöd massage ökade under 2018, men det kom inte in mycket information till polisen om att sexuella tjänster kunde köpas där. Under året fanns det fyra etablerade strippklubbar i polisregionen, men inget tydde på att män kunde köpa sexuella tjänster på klubbarna. Däremot inkom information om att svenska män reste över till Finland för att köpa sexuella tjänster på strippklubbar där, vilket inte är förbjudet under svensk eller finsk lagstiftning.

Under 2018 ökade inflödet av information till polisen om kopplingar mellan tiggeri och prostitution. Informationen rörde framför allt fall där män köpte sexuella tjänster av kvinnor som hade placerats ut för att tigga i gatumiljö. Sexköpen ägde ofta rum på en offentlig toalett i ett matvaruhus eller på en offentlig toalett vid en buss- eller tågcentral.

Människohandel för andra ändamål

Under 2018 anmäldes 17 brott om människohandel för andra ändamål, varav 5 rörde barn. Den övervägande delen av de anmälda brotten handlade om olika former av arbete under dåliga förhållanden samt tiggeri. I samtliga fall som rörde människohandel för tiggeri (6) kom offren ursprungligen från Rumänien, och i 4 av dessa fall rörde det sig om barn som offer.

Ett ärende om människohandel för tvångsarbete

I nära samverkan med Migrationsverket initierades under sommaren 2017 ett ärende vid polisregion Nords underrättelseenhet. Ärendet rörde en familj som var verksam inom restaurangbranschen. Information fanns om att familjen utnyttjade anställda som saknade uppehålls- och arbetstillstånd och att dessa kunde vara offer för människohandel. Eftersom företaget inte betalade skatt och sociala avgifter för sin arbetskraft genomfördes också en kartläggning av ekonomin kring de misstänkta och deras företag.

Informationen tydde på att målsägandena vilseletts rörande arbetsvillkoren vid rekryteringen och att de exploaterades som olaglig arbetskraft på vissa restauranger. De befann sig också i beroendeställning till de misstänkta eftersom de saknade annat sätt att försörja sig på. Det kunde misstänkas att familjen ägnat sig åt denna typ av brottslighet under en längre tid med en regelbunden omsättning av arbetskraft. Familjens restaurangverksamhet präglades sedan tidigare av anmälningar om våld och hot.

Under 2018 pågick en förundersökning om människohandel, där tre personer var häktade för människohandel för tvångsarbete. Parallellt med utredningen om människohandel pågick utredningar om bedrägeri och annan grov ekonomisk brottslighet kopplad till familjens företagsverksamhet.

Förundersökningen ledde fram till att åklagaren åtalade en 68-årig svensk man för grovt ocker och bedrägeri, men mannen friades av tingsrätten.¹⁹⁰ En 39-årig man från Dominikanska republiken åtalades för olaga hot, grovt ocker, misshandel och bedrägeri. Mannen dömdes av tingsrätten till 70 dagsböter för olaga hot, men friades från de övriga brotten.

Särskild insats i polisregion Nord

I september 2018 genomfördes en insatsvecka i Luleå, Skellefteå och Gällivare med stöd av personal från Noa. Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som hölls av personal från Noa, där åklagare, socialtjänst, regionkoordinatör och poliser medverkade. Föredrag hölls om lagstiftning, spaningsteknik, bemötande av personer i prostitution och bemötande av de som köper sexuella tjänster.

Efter utbildningsdagen följde under fyra dagar en operativ insats tillsammans med regionkoordinatör och socialtjänst, och resultaten blev att

- fyra unga svenska kvinnor som utnyttjades sexuellt av män genom s.k. sugardejting anträffades och erbjöds samtal med den lokala socialtjänsten

---

¹⁹⁰ Luleå tingsrätts dom 2018-10-30 i mål nr B 2638-17.

- ytterligare fem kvinnor anträffades i prostitution. De kom ursprungligen från Sverige och Ecuador. Kvinnorna från Ecuador var i flera fall även medborgare i Spanien och bosatta där.
- fem män greps för köp av sexuell tjänst. Männerna var 21–54 år och de erkände brott på plats.
- en förundersökning om narkotikabrott och en förundersökning om grovt rattfylleri initierades.

Bilaga 2 – Lagstiftning på området

Människohandel

4 kap. 1 a § brottsbalken

Den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom

1. *olaga tvång,*
2. *vilseledande,*
3. *utnyttjande av någons utsatta belägenhet som allvarligt begränsar personens alternativ, eller*
4. *annat sådant otillbörligt medel om det allvarligt begränsar personens alternativ*

rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts. Detta gäller även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheterna att den andra personen inte fyllt arton år.

Är ett brott som avses i första eller andra stycket mindre grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Människohandel är till sin natur ett brott mot person och behandlas i 4 kap. brottsbalken om brott mot frihet och frid. Gemensamt för de omständigheter som nämns i bestämmelsen är att de på olika sätt syftar till att bemästra offrets fria och verkliga vilja, oavsett tillänt utnyttjande.

I mars 2018 överlämnade regeringen propositionen *Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering* (prop. 2017/18:123) till riksdagen. För att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel föreslog regeringen en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan.

Den av regeringen nya föreslagna människohandelsbestämmelsen trädde i kraft den 1 juli 2018. Bestämmelsen innebär i sak ett förtydligande av de otillbörliga medlen, att straffansvar för brott mot en person som är under 18 år ska gälla även vid oaktsamhet i fråga om offrets ålder och att minimistraffet för människohandel, mindre grovt brott, skärps till fängelse i sex månader.

Människoexploatering/grov människoexploatering

4 kap. 1 b § brottsbalken

Den som, i annat fall än som avses i 1 eller 1 a §, genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation exploaterar en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri, döms för människoexploatering till fängelse i högst fyra år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms till ansvar även om det inte förekommit något olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation. Detta gäller

även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte fyllt arton år.

*Är ett brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för **grovt människoexploatering** till fängelse i lägst två och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett särskilt hänsynslöst utnyttjande av annan.*

För att stärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av personer i arbete och tiggeri infördes ett nytt gradindelad brott i brottsbalken den 1 juli 2018: *människoexploatering*. Brottet består i att genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation exploatera en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Om brottet har avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett särskilt hänsynslöst utnyttjande av annan, kan gärningsman dömas för *grovt människoexploatering*.

Brottet är subsidiärt till människohandel. För straffansvar krävs inte att gärningen har inneburit nödläge för den utsatta personen eller att hon eller han har blivit föremål för några handelsåtgärder. Vidare krävs inte heller för straffansvar att den utsatta personens alternativ har allvarligt begränsats, dvs. det förutsätts inte att omständigheterna vid en helhetsbedömning har varit sådana att den utsatta personen har saknat något annat verkligt eller godtagbart alternativ än att underkasta sig exploateringen. Det är således fråga om lättnader vad gäller rekvisit som ska uppfyllas i denna straffbestämmelse i jämförelse med människohandelsparagrafen.

Koppleri/grovt koppleri

6 kap. 12 § brottsbalken

*Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för **koppleri** till fängelse i högst fyra år.*

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, ska han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

*Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för **grovt koppleri** till fängelse i lägst två och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.*

Koppleriansvaret träffar den som främjar eller utnyttjar att annan har mer än en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Koppleriet kan bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande. Ett koppleribrott kan också vara att bedöma som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där flickor och kvinnor i prostitutionssyfte förs till Sverige från andra länder.

Den 1 juli 2018 höjdes straffmaximum för grovt koppleri från åtta till tio års fängelse. Detta bl.a. för att kunna straffa de som har planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär, men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat

bevisas, och för att skapa ytterligare utrymme i straffskalan för de särskilt hänsynslösa fallen.

Köp av sexuell tjänst

6 kap 11 § brottsbalken

*Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för **köp av sexuell tjänst** till böter eller fängelse i högst ett år.*

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Köp av sexuell handling av barn

6 kap. 9 § brottsbalken

*Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för **köp av sexuell handling av barn** till böter eller fängelse i högst två år.*

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Människosmuggling/grov människosmuggling

20 kap. 8 § utlänningslagen

*Den som uppsåtligen hjälper en utlänning att olovligen komma in i eller passera genom Sverige, en annan EU-stat eller Island, Norge, Schweiz eller Liechtenstein döms för **människosmuggling** till fängelse i högst två år.*

*Är brottet att anse som grovt döms för **grov människosmuggling** till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen*

- 1. utförts mot ersättning,*
- 2. utgjort ett led i en verksamhet som avsett ett stort antal personer, eller*
- 3. utförts under former som innebär livsfara för utlänningen eller annars utförts under hänsynslösa former.*

Är brottet att anse som ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

För försök eller förberedelse till brott enligt denna paragraf döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Lag (2011:1209).

Att notera är att en initial brottsmisstanke om människosmuggling i många fall skulle kunna utgöra andra brott, t.ex. människohandel, försök till människohandel eller koppleri. Det är viktigt att utreda och bedöma omständigheterna i det enskilda fallet. Insmugglingen och/eller mottagandet av personen i Sverige kan vara ett led i en människohandelskedja eller ett främjande av prostitutionstjänster, dvs. ett koppleribrott.

Ocker/grovt ocker

9 kap. 5 § brottsbalken

*Den som vid avtal eller någon annan rättshandling utnyttjar någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen eller för vilken motprestation inte ska lämnas, döms för **ocker** till böter eller fängelse i högst två år.*

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

*Är brottet grovt, döms för **grovt ocker** till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.*

Enligt bestämmelsen om ocker och grovt ocker straffas den som vid avtal eller någon annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen eller för vilken motprestation inte ska lämnas.

Betydelsen av den nya sexualbrottslagstiftningen

Den 1 juli 2018 trädde en ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet i kraft. Enligt straffbestämmelsen avseende våldtäkt i 6 kap. 1 § brottsbalken, som fler straffbestämmelser i 6 kap. brottsbalken hänvisar till, så krävs det inte för straffansvar att den som genomför den sexuella handlingen är densamma som den som utövat våldet, hotet eller tvånget mot målsäganden. Den nya lagstiftningen innebär att den gärningsperson som genomför en sexuell handling mot en person som inte deltar frivilligt på grund av våld, hot eller tvång eller som av någon anledning befinner sig i en särskilt utsatt situation kan dömas för våldtäkt, sexuell övergrepp och oaktsamma former av dessa brott om gärningspersonen hade vetskap eller insikt (uppsåt) eller var grovt oaktsam i fråga om att målsägandens deltagande inte var frivilligt. Detta utvidgade straffansvar kan aktualiseras vid människohandel som syftar till prostitution, där sexköparen i större utsträckning än tidigare kan dömas för något av ovan nämnda brott i tillägg till att de döms för köp av sexuell tjänst.

Andra brott

Skattebrottslagen, utlänningslagen och brottsbalken

I Sverige kan den som köper/anlitar offrens tjänster riskera att fällas till ansvar, utöver för ocker, för brott mot bestämmelserna i skattebrottslagen (1971:69).

Även bestämmelsen i 20 kap. 5 § utlänningslagen bör kunna tillämpas i vissa fall om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet har en utlänning anställd, om utlänningen inte har rätt att vistas i Sverige eller om denna har rätt att vistas här men saknar föreskrivet arbetstillstånd. Här kan också nämnas arbetsmiljöbrott i 3 kap. 10 § brottsbalken i de fall någon uppsåtligen eller av oaktsamhet har åsidosatt vad som i enlighet med arbetsmiljölagen åligger honom för att förebygga ohälsa eller olycksfall och därigenom vållar annans död, kroppsskada eller sjukdom.

Ytterligare brott som kan vara aktuella i de fall människohandel eller andra närliggande brott inte kan styrkas är t.ex. olaga tvång, olaga hot, bedrägeri, anstiftan av grov stöld, brott

mot utlänningslagen, brott mot olika typer av arbetsrättsliga bestämmelser samt olika typer av sexualbrott.

Tidsbegränsat uppehållstillstånd för att kunna genomföra förundersökning eller huvudförhandling i brottmål

5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får på ansökan av förundersökningsledaren beviljas en utlänningsvistelse här, om det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader ska på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänningsvistelse här, om

- 1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål skall kunna genomföras,*
- 2. utlänningsvistelsen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,*
- 3. utlänningsvistelsen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser, och*
- 4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.*

Om utlänningsvistelsen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det och de där angivna förutsättningarna fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det, om det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

För att underlätta lagföring av gärningspersoner infördes 2005 en bestämmelse i utlänningslagen¹⁹¹ om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för utländska vittnen och målsägande, s.k. bevispersoner, när det anses befogat för genomförande av förundersökning och huvudförhandling i brottmål. Under 2018 fattade Migrationsverket 20 beslut om tidsbegränsat uppehållstillstånd för betänketid i fall som kunde härledas till människohandel. Migrationsverket fattade dessutom 54 beslut om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd om minst sex månader för sådana bevispersoner i ärenden om människohandel. Dessa 54 beslut om tidsbegränsade uppehållstillstånd beviljades för 40 unika individer: 18 kvinnor, 15 män, tre flickor och fyra pojkar.

Den 1 juli 2007 ändrades bestämmelsen i utlänningslagen för att överensstämma med ett EG-direktiv om offer för människohandel¹⁹². Det ställs nu krav på bevispersonen att denna ska samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, bryta alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott m.m. På ansökan av förundersökningsledaren kan nu

¹⁹¹ 5 kap. 15 § utlänningslagen.

¹⁹² Rådets direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna.

också ett uppehållstillstånd under 30 dagar utfärdas om bevispersonen vill ha betänketid (även kallad reflektionsperiod) för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

Bilaga 3 – Domar om människohandel och därtill relaterade brott

Domar avkunnade i polisregion Stockholm 2018

1A: Stockholms tingsrätts dom 2018-01-03 i mål nr B 14637-18

1. Man f. 1976, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 6 månader

Offer: En kvinna från Rumänien

Tingsrättens dom överklagades inte.

2A: Stockholms tingsrätts dom 2018-03-26 i mål nr B 14890-17

1. Man f. 1985, medborgare i Rumänien
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-03-26
2. Man f. 1984, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Åtal om koppleri ogillas
Yrkandet om utvisning ogillas
3. Man f. 1980, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: 50 dagsböter à 350 kr
4. Man f. 1955, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtal om köp av sexuell tjänst ogillas

Offer: Två kvinnor från Rumänien

2B: Svea hovrätts dom 2018-06-01 i mål nr B 3700-18

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

3A: Stockholms tingsrätts dom 2018-08-02 i mål nr B 5595-18

1. Man f. 1976, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 1 år

Offer: Fyra kvinnor från Rumänien

Tingsrättens dom överklagades inte.

4A: Stockholms tingsrätts dom 2018-08-14 i mål nr B 10215-18

1. Man f. 1988, medborgare i Österrike
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 1 månad

Offer: En kvinna från Rumänien

5A: Stockholms tingsrätts dom 2018-04-27 i mål nr B 1112-18

1. Kvinna f. 1963, medborgare i Österrike
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 5 månader

Offer: En kvinna från Ukraina

Tingsrättens dom överklagades inte.

6A: Stockholms tingsrätts dom 2018-05-23 i mål nr B 3-18

1. Man f. 1977, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 10 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före
2023-05-23

Offer: Två kvinnor från Rumänien

6B: Svea hovrätts beslut 2018-07-05 i mål nr B 5940-18

Hovrätten skrev av ärendet eftersom gärningsperson 1 återkallade sitt överklagande.

Domar avkunnade i polisregion Väst 2018

1A: Göteborgs tingsrätts dom 2017-12-11 i mål nr B 11431-17

1. Man f. 1961, medborgare i Sverige
Brott: Medhjälp till människohandel
Påföljd: Fängelse 8 månader
Den dömda ska utge skadestånd till 1 målsägande

2. Kvinna f. 1980, medborgare i Nigeria
Brott: Människohandel
Påföljd: Fängelse 3 år och 3 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2027-12-11
Den dömda ska utge skadestånd till 1 målsägande

3. Man f. 1980, medborgare i Nigeria
Brott: Människohandel
Påföljd: Fängelse 3 år och 5 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2027-12-11
Den dömda ska utge skadestånd till 1 målsägande

Offer: En kvinna, 23 år, från Nigeria

1B: Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-02-23 i mål nr B 5462-17

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att straffet för två av de tre gärningsmännen skärptes till fängelse i 3 år och 6 månader för människohandel.

2A: Göteborgs tingsrätts dom 2018-01-17 i mål nr B 14463-18

1. Man f. 1962, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Fängelse 3 år och 6 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-01-17
Den dömda ska utge skadestånd till 2 målsägande

Offer: Två män från Bulgarien

2B: Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-03-28 i mål nr B 1512-18

Hovrätten ändrade tingsrättens dom endast på så sätt att straffet för gärningsperson 1 sänktes till fängelse i tre år för människohandel.

3A: Göteborgs tingsrätts dom 2018-03-13 i mål nr B 14463-18

1. Man f. 1986, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Åtal om människohandel för tiggeriändamål ogillas

2. Kvinna f. 1977, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel
Påföljd: Åtal om människohandel för tiggeriändamål ogillas

3. Man f. 1964, medborgare i Sverige (ursprungligen från Bosnien)
Brott: Medhjälp till människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Åtal om medhjälp till människohandel för tiggeriändamål ogillas

Offer: En man från Bulgarien

4A: Vänersborgs tingsrätts dom 2018-08-28 i mål nr B 2400-18

1. Man f. 1994, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 6 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2023-08-28

2. Man f. 1993, medborgare i Sverige
Brott: Försök till köp av sexuell tjänst
Påföljd: 40 dagsböter à 90 kr

3. Man f. 1984, medborgare i Ockuperat Palestinskt Område
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: 75 dagsböter à 50 kr

Offer: Två kvinnor från Rumänien.

Domen överklagades inte och vann laga kraft den 18 september 2018.

5A: Göteborgs tingsrätts dom 2018-09-12 i mål nr B 3730-18

1. Man f. 1995, medborgare i Rumänien
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2023-09-12

2. Man f. 1979, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: 50 dagsböter à 50 kr

3. Man f. 1958, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: 50 dagsböter à 280 kr
4. Man f. 1964, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtal om köp av sexuell tjänst ogillas

Offer: Elva kvinnor från Rumänien

5B: Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-11-20 i mål nr B 4393-18

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att straffet för gärningsperson 1 skärptes till fängelse i 2 år och 3 månader för grovt koppleri.

Domar avkunnade i polisregion Syd 2018

1A: Malmö tingsrätts dom 2018-06-08 i mål nr B 6113-18

1. Man f. 1975, medborgare i Sverige (ursprungligen Nigeria)
Brott: Människohandel för sexuella ändamål
Grovt penningtvättsbrott
Påföljd: Fängelse 4 år och 6 månader
Den dömda ska utge skadestånd till 1 målsägande
2. Kvinna f. 1985, medborgare i Nigeria
Brott: Människohandel för sexuella ändamål
Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 3 år och 6 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-06-08
Den dömda ska utge skadestånd till 2 målsägande
3. Man f. 1971, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtal om köp av sexuell tjänst ogillas
4. Man f. 1994, medborgare i Afghanistan
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: 50 dagsböter à 200 kr
5. Man f. 1994, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: 50 dagsböter à 250 kr

6. Man f. 1979, medborgare i Sverige
 Brott: Köp av sexuell tjänst
 Påföljd: 50 dagsböter à 450 kr

Offer: Två kvinnor från Nigeria

1B: Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2018-08-31 i mål nr B 1989-18

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att straffet för gärningsperson 1 sänktes till fängelse i fyra år för människohandel och grovt penningtvättsbrott. Hovrätten gjorde även vissa justeringar i det skadeståndsbelopp som gärningsperson 1 och 2 ska utge till brottsoffren.

2A: Malmö tingsrätts dom 2018-04-26 i mål nr B 1720-18

1. Man f. 1985, medborgare i Rumänien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Åtal om människohandel för tiggeriändamål ogillas
 Yrkandet om utvisning ogillas

Offer: Två män från Rumänien

3A: Växjö tingsrätts dom 2018-12-19 i mål nr B 2083-17

1. Man f. 1996, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Misshandel
 Påföljd: Fängelse 4 år
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-12-19
 Den dömde ska utge skadestånd till 3 målsägande
2. Man f. 1993, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Rån
 Påföljd: Fängelse 5 år och 6 månader
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2033-12-19
 Den dömde ska utge skadestånd till 7 målsägande
3. Man f. 1973, medborgare i Bulgarien
 Brott: Medhjälp till människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Fängelse 1 år och 6 månader
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2023-12-19
 Den dömde ska utge skadestånd till 3 målsägande

4. Man f. 1998, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Fängelse 2 år och 3 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-12-19
Den dömda ska utge skadestånd till 4 målsägande
5. Man f. 1979, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Fängelse 4 år och 10 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-12-19
Den dömda ska utge skadestånd till 3 målsägande
6. Man f. 1958, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Fängelse 4 år och 10 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-12-19
Den dömda ska utge skadestånd till 3 målsägande
7. Man f. 1976, medborgare i Bulgarien
Brott: Människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Fängelse 4 år och 10 månader
Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-12-19
Den dömda ska utge skadestånd till 3 målsägande
8. Man f. 1942, medborgare i Sverige
Brott: Medhjälp till människohandel för tiggeriändamål
Påföljd: Åtal om medhjälp till människohandel ogillas

Offer: Fyra kvinnor och fyra män från Bulgarien

Domar avkunnade i polisregion Bergslagen 2018

1A: Falu tingsrätts dom 2018-05-16 i mål nr B 587-18

1. Man f. 1981, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Fängelse 1 år och 8 månader
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2023-05-16
 Den dömde ska utge skadestånd till 1 målsägande
2. Kvinna f. 1982, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Fängelse 1 år och 8 månader
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2023-05-16
 Den dömda ska utge skadestånd till 1 målsägande

Offer: En flicka, 16 år och dotter till de dömda.

1B: Svea hovrätts dom 2018-07-16 i mål nr B 5521-18

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att straffet skärptes för gärningspersonerna 1 och 2 till fängelse i två år för människohandel och förbud att återvända före 2028-05-16.

2A: Örebro tingsrätts dom 2018-07-19 i mål nr B 1204-18

1. Man f. 1986, medborgare i Rumänien
 Brott: Koppleri
 Påföljd: Fängelse 2 år
2. Man f. 1991, medborgare i Turkiet
 Brott: Koppleri
 Påföljd: Villkorlig dom med 100 timmars samhällstjänst
3. Man f. 1993, medborgare i Sverige
 Brott: Köp av sexuell tjänst
 Påföljd: 50 dagsböter à 50 kr
4. Man f. 1970, medborgare i Sverige
 Brott: Köp av sexuell tjänst
 Påföljd: 50 dagsböter à 200 kr
5. Man f. 1987, medborgare i Sverige
 Brott: Köp av sexuell tjänst
 Påföljd: 50 dagsböter à 220 kr

Offer: Tre kvinnor från Rumänien

Tingsrättens dom vann laga kraft 2018-07-19.

Domar avkunnade i polisregion Öst 2018

1A: Linköpings tingsrätts dom 2018-08-22 i mål nr B 1874–17

1. Man f. 1991, medborgare i Rumänien
 Brott: Människohandel för sexuella ändamål med barn
 Påföljd: Fängelse 2 år och 6 månader
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-08-22
 Den dömde ska utge skadestånd till 1 målsägande

Offer: En flicka, 17 år, från Rumänien

Tingsrättens dom överklagades inte.

Domar avkunnade i polisregion Mitt 2018

1A: Hudiksvalls tingsrätts dom 2018-10-09 i mål nr B 2650–17

1. Man f. 1994, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Åtal om människohandel för tiggeriändamål ogillas
 Yrkandet om utvisning ogillas
2. Man f. 1981, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Fängelse 2 år
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-10-09
 Den dömde ska utge skadestånd till 1 målsägande
 Den dömde ska såsom utbyte av brott betala 100 000 kronor till staten
3. Man f. 1988, medborgare i Bulgarien
 Brott: Människohandel för tiggeriändamål
 Påföljd: Fängelse 2 år
 Den tilltalade utvisas ur riket och förbjuds att återvända före 2028-10-09
 Den dömde ska utge skadestånd till 1 målsägande
 Den dömde ska såsom utbyte av brott betala 100 000 kronor till staten

Offer: Två män från Bulgarien

1B: Hovrätten för nedre Norrlands beslut 2018-12-10 i mål nr B 1175-18

Hovrätten skrev av ärendet eftersom gärningspersonerna 2 och 3 återkallade sina överklaganden. Även de två målsägandena återkallade sina överklaganden av tingsrättens dom i skadeståndsdelen.

Domar avkunnade i polisregion Nord 2018

1A: Luleå tingsrätts dom 2018-10-30 i mål nr B 2638–17

1. Man f. 1950, medborgare i Sverige
Brott: Ocker
Bedrägeri
Påföljd: Åtal om ocker och bedrägeri ogillas

2. Man f. 1979, medborgare i Dominikanska republiken
Brott: Olaga hot
Ocker
Bedrägeri
Misshandel
Påföljd: 70 dagsböter à 50 kronor för olaga hot
Åtal om ocker, misshandel och bedrägeri ogillas

Offer: Fyra män och två kvinnor från Nicaragua.

Bilaga 4 – Anmälda brott under 2016–2018

Antal anmälda brott¹⁹³

	2016	2017	2018
Hela landet			
0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	15	23	14
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	66	59	79
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	8	12	5
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	19	27	24
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	6	13	16
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	27	27	20
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	1	2	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	3	1	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	31	11	25
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	21	39	31
0609 - Koppleri, inkl. grovt	102	136	180
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	191	96	128
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	603	563	840
Polisregion Nord			
0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	2	2	1
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	5	8	9
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	1	0
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	1	4	6
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	2	4
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	0	1	2

¹⁹³ Statistik 2019-06-12 från Brottsförebyggande rådet (Brå). Tillgänglig: <http://statistik.bra.se>.

0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	2	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	1	4	1
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	1	6	4
0609 - Koppleri, inkl. grovt	9	11	13
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	12	6	19
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	81	53	111

Polisregion Mitt

0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	1	1	0
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	2	3	9
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	1	0
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	4	3	1
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	4	2
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	4	3	5
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	0	0	1
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	0	7	0
0609 - Koppleri, inkl. grovt	8	11	9
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	33	16	8
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	49	77	137

Polisregion Stockholm

0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	2	7	4
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	19	20	29
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	3	5	2
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	5	10	6
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	3	3	2
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	2	6	3
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	1	0	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	6	4	12
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	7	9	14
0609 - Koppleri, inkl. grovt	39	46	66
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	77	35	50
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	286	205	235

Polisregion Öst

0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	7	5	4
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	10	2	3
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	3	1	1
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	4	1	3
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	3	2	1
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	9	5	2
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	2	0	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	16	2	3
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	6	4	2
0609 - Koppleri, inkl. grovt	14	16	11

0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	7	4	4
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	54	102	107

Polisregion Väst

0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	0	2	1
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	6	9	10
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	1	0	0
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	0	5	0
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	0	2
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	2	5	1
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	5	1	1
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	4	5	2
0609 - Koppleri, inkl. grovt	9	25	41
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	29	14	16
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	63	58	122

Polisregion Syd

0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	1	6	2
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	23	13	15
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	1	4	2
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	5	4	8
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	0	0
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	4	5	4
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	1	0	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	1	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	2	0	3

0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	2	8	6
0609 - Koppleri, inkl. grovt	15	23	32
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	18	10	15
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	56	41	90

Polisregion Bergslagen

0418 - Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	2	0	2
0419 - Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	1	4	4
0470 - Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	0	0
0471 - Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	0	0	0
0472 - Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	2	5
0473 - Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	6	2	3
0474 - Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0	0
0475 - Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0	0
0476 - Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0	0
0477 - Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0	0
0478 - Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	1	0	4
0479 - Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	1	0	3
0609 - Koppleri, inkl. grovt 10 för 2018	8	4	10
0610 - Köp av sexuell handling av barn under 18 år	15	11	19
4024 - Köp av sexuell tjänst (from juni 2006 15 år eller äldre och from maj 2007 18 år eller äldre)	14	27	40

Polisen